



रजि.नं. : ई-६९, अहमदनगर

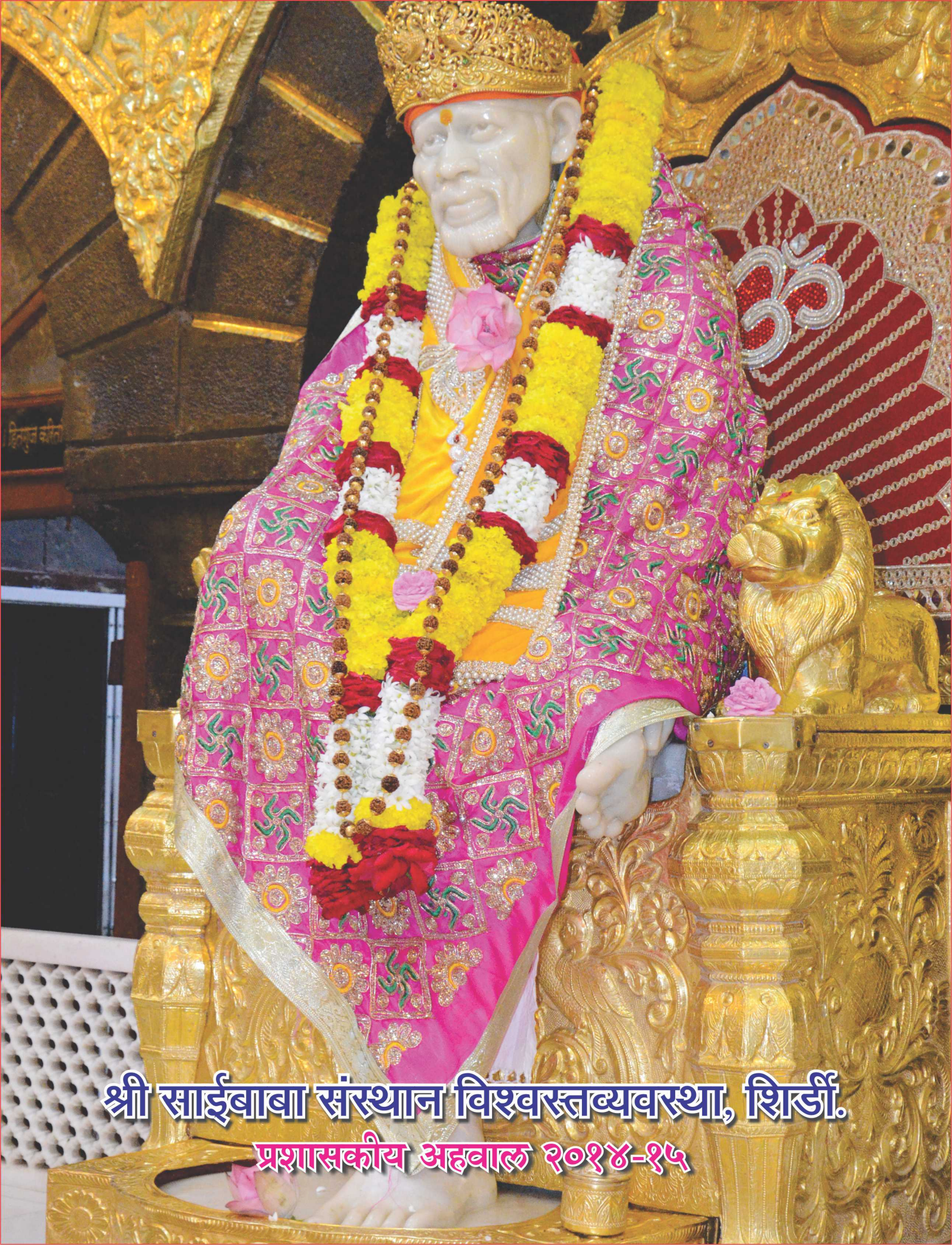
श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी.

वार्षिक अहवाल २०१४-१५



अनुक्रमणिका

अ.नं.	तपशील	पान क्रमांक
०१	प्रास्ताविक	०१
०२	श्री क्षेत्र शिर्डी चे महत्व व धार्मिक रुढी परंपरा	०३
०३	संस्थानमार्फत साजरे केले जाणारे उत्सव	०६
०४	व्यवस्थापन समिती, छाननी समिती, सल्लागार परिषद ई	०८
०५	विश्वस्तव्यवस्थेची कर्तव्ये व अधिकार	१०
०६	प्रशासकीय कामकाज	११
०७	प्रशासनाची रचना	१२
०८	भक्तमंडळ	१७
०९	विश्वस्तव्यवस्थेमार्फत देणेत येणाऱ्या सेवा-सुविधा	१८
१०	अहवाल सालातील ठळक बाबी	३४
११	इतर उपक्रम — रुग्णालये	३७
१२	इतर उपक्रम - शैक्षणिक संकुल	४५
१३	इतर उपक्रम - श्री साईलीला (व्दैमासिक)	५०
१४	सन २०१४-१५ मधील ठळक आर्थिक बाबी	५१
१५	विकासात्मक कामे - पूर्ण करणेत आलेले प्रकल्प	५३
१६	विकासात्मक कामे - प्रगतीपथावर असलेले प्रकल्प	५८
१७	विकासात्मक कामे - संस्थानमार्फत अर्थसहाय्य केलेले सार्वजनिक विकास प्रकल्प	६०
१८	नियोजित विकास प्रकल्प / कामे	६२
१९	अपारंपारिक ऊर्जा स्त्रोत प्रकल्प	७०
२०	आर्थिक निधी उपलब्धतेबाबत	७१
२१	वैधानिक लेखा परिक्षण अहवाल व आर्थिक विवरणे	७२
२२	श्री साईचे समाधी मंदिरातील दैनंदिन कार्यक्रम सूची	९८



श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी.

प्रशासकीय अहवाल २०१४-१५

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था,शिर्डी.

प्रशासकीय अहवाल - सन २०१४-१५

(दिनांक ०१ एप्रिल २०१४ ते दिनांक ३१ मार्च २०१५)



श्री साईबाबांचे सन १८५८ च्या सुमारास शिरडी येथे आगमन झाले. त्यांचा धर्म, जात, पंथ, मूळगांव, नांव या बद्दल आजही गूढच आहे. त्याबद्दल कुठलीही खात्रीलायक माहिती मिळत नाही. त्यांना 'साईबाबा' हे नांव शिर्डी येथे आल्यावरच मिळाले. श्री बाबांनी भाविकांमध्ये माणूसकीचा प्रेमभाव जागृत केला. साईबाबा गरीब दीनदुबळ्यांवर व प्राणीमात्रांवर प्रेम करत. त्यांच्या अडचणी व संकटकाळात त्यांना मदत करीत असत. शिर्डी येथील आपल्या प्रदीर्घ वास्तव्यात त्यांनी अनेक भक्तांचे आजार स्वतः शुश्रूषा करून बरे केले. बाबांनी स्वःहस्ताने प्रज्वलीत केलेल्या व आजमितीसही अखंडपणे प्रज्वलीत असलेल्या धुनीतील उदीच्या सहाय्याने अनेक भक्तांचे असाध्य रोग बरे झालेले आहेत, होत आहेत. अशा या महान अवतारी पुरुषाची ख्याती लवकरच सर्वदूर जगभर पसरली आणि सर्वधर्मीय भक्तलोक त्यांच्याकडे आकर्षित झाले. भक्तलोक बाबांचे शुभाशिर्वाद घेण्यासाठी येत व त्यांच्या चरणी दक्षिणा किंवा एखादी वस्तू अर्पण करीत. आजही संपूर्ण जगातून सर्वधर्माचे लोक साईसमाधीच्या दर्शनास येत आहेत. म्हणून या श्रद्धास्थानांस, बाबांच्या समाधी मंदिरास आज विश्वमंदिराचे स्वरूप प्राप्त झाले आहे.

असे थोर संत श्री साईबाबा हे शिर्डी येथे मंगळवार, दि. १५ ऑक्टोबर, १९१८ रोजी पंचत्वात विलीन झाले. तदनंतर साईभक्तांनी बाबांच्या समाधीचे दर्शन घेण्यास आरंभ केला. दिनांक २७ ऑक्टोबर १९१८ पासून साईभक्तांनी एकत्र येऊन “ समर्थ साईनाथ कोठी ” या नावाने निधी उभारून मंदिरात पूजेची व्यवस्था केली. मंदिरामध्ये बाबांनी हाताळलेल्या वस्तूही ठेवण्यात आल्या. बाबांची बसण्याची, भक्तांना भेटण्याची जागा व इतर ठिकाणांची निगा राखण्याची व्यवस्था करण्यात आली.

दिवाणी दावा नं. १३५ / १९२१, जिल्हा न्यायालय, अहमदनगर मधील कलम नं.९२ नुसार सदर निधीच्या व्यवस्थापनासाठी योजना (Scheme) तयार केली गेली. सदर योजनेत वेळोवेळी सुधारणाही करण्यात आल्या. पुढे या सर्वांचे रुपांतर विश्वस्तसंस्थेत होऊन, मुंबई सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, १९५० नुसार, या विश्वस्त संस्थेची नोंदणी सन १९५२ मध्ये अनुक्रमांक “ ई-६९ (अहमदनगर) ” अन्वये करण्यात आली.

कायद्याप्रमाणे सादर केलेल्या पहिल्या ताळेबंदामध्ये जंगम मालमता रु. ६,४७,३९५/- व वार्षिक उत्पन्न रुपये २,१४,०००/- असे नमूद करण्यात आले. काही वर्षांतच संस्थानच्या उत्पन्नात भरघोस वाढ होऊन सन १९७३ च्या अखेरीस जंगम मालमत्ता रुपये ९० लाखापर्यंत तर वार्षिक उत्पन्न रुपये १८ लाखापर्यंत पोहोचले. ट्रस्टच्या एकूण उत्पन्नात होत असलेली लक्षणीय वाढ तसेच भक्तांची दिवसेंदिवस

वाढत असलेली संख्या व त्यांना पुरविण्यात येणाऱ्या सुविधा आणि देशाच्या रचनेतील महत्वाचे बदल, समाजाच्या धार्मिक तसेच धर्मादाय संस्थांविषयीच्या संकल्पना यांचा विचार करून जमा झालेला निधी गोर-गरीब, दीन-दुबळ्या व गरजू जनतेच्या कल्याणासाठी उपलब्ध करण्याचे ठरविण्यात आले. तसेच उत्तम प्रशासन व नियंत्रणासाठी मा. दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांचे दिनांक १९ ऑक्टोबर १९८२ (दावा नं.३४५७/६०) चे आदेशानुसार योजना तयार करण्यात आली.

मा. दिवाणी न्यायालय, मुंबई ने तयार केलेल्या योजनेनुसार संस्थान व्यवस्थापनाचा कारभार मा.धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या नियंत्रणाखाली व त्यांनी नियुक्त केलेल्या विश्वस्त मंडळामार्फत सन १९८४ ते माहे ऑगस्ट, २००४ अखेर सुरू होता.

त्यानंतर, महाराष्ट्र शासनाने, मुंबई सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, १९५० अन्वये, श्री साईबाबा संस्थान, शिर्डी या नांवाने नोंदणी झालेली श्री साईबाबा संस्थानची सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था पुनर्घटित करण्याकरीता, आणि विश्वस्तव्यवस्थेला जनतेसाठी अधिक व्यापक कल्याणकारी योजना हाती घेणे शक्य व्हावे म्हणून, तिचे अधिक चांगल्या प्रकारे व्यवस्थापन, प्रशासन व नियंत्रण करण्यासाठी **श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी अधिनियम, २००४** चा कायदा संमत केला.

उपरोक्त अधिनियम २००४ नुसार दिनांक २३ ऑगस्ट, २००४ रोजी अस्तित्वात आलेल्या पहिल्या व्यवस्थापन समितीद्वारे संस्थानचे व्यवस्थापन व कामकाज दिनांक २६ मार्च, २०१२ अखेर करणेत आले.

मा. विधी व न्याय विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचेकडील अधिसूचना क्रमांक सासंवि-२०११ / १७५/ २२ / का. सोळा, दिनांक २७ मार्च, २०१२ अन्वये नवीन व्यवस्थापन समिती गठीत करणेत आली. तथापि, मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांनी दिनांक ३० मार्च, २०१२ रोजी जनहित याचिका क्रमांक २७ / २०१२ सह दिवाणी अर्ज क्रमांक ३५४६ / २०१२ या न्यायालयीन दाव्यामध्ये शासनाने दिनांक २७ मार्च, २०१२ रोजी नियुक्ती केलेल्या व्यवस्थापन समितीस अंतरीम स्थगिती दिली व संस्थानचे व्यवस्थापन व कामकाज पाहणेसाठी त्रिसदस्यीय समितीची नियुक्ती केली. मा. उच्च न्यायालयाने नियुक्त केलेली त्रिसदस्यीय समिती दिनांक ३० मार्च, २०१२ पासून संस्थानचे दैनंदिन व्यवस्थापन व दैनंदिन कामकाज पहात आहे.



श्री क्षेत्र शिर्डी चे महत्व व धार्मिक रुढी परंपरा

प्रतिदिनी सुमारे ५० हजार भक्त श्री क्षेत्र शिर्डी येथे भेट देऊन, श्री साईबाबांच्या समाधीचे दर्शन घेतात. उत्सवकाळात तसेच उन्हाळी सुट्ट्या, दीपावली व नाताळच्या सुट्ट्या, गुरुवार व रविवार तसेच या दिवसांना जोडून येणाऱ्या सरकारी सुट्ट्या इत्यादी काळात श्री क्षेत्र शिर्डीस भेट देणाऱ्या साईभक्तांची संख्या सुमारे ३ ते ५ लाखांपर्यन्त जाते. श्री क्षेत्र शिर्डी येथे विविध पवित्र स्थाने असून, साईभक्त याठिकाणी आवर्जून भेट देऊन, आपली मनोकामना पूर्ण व्हावी म्हणून श्री साईना साकडे घालतात.

श्री क्षेत्र शिर्डी येथील दर्शनाची पवित्र स्थाने

०१. समाधी मंदिर

हे मुख्य मंदिर आहे. मंदिराची ही इमारत नागपूरचे निस्सीम साईभक्त श्री.गोपाळराव तथा बापूसाहेब बुट्टी यांनी बाबांच्या आशीर्वादाने बांधलेली आहे. “ बुट्टी वाडा ” या नावानेही ही वास्तू ओळखली जाते. या ठिकाणी **श्री साईबाबांची पवित्र समाधी व मूर्ती** आहे. श्री साईच्या महासमाधीनंतर सुरु असणारे नित्यक्रम पूजा-अर्चा, आरत्या, धार्मिक उत्सव आदि या ठिकाणी नित्यनियमाने सुरु आहेत. समाधी मंदिरातील दैनंदिन कार्यक्रम पहाटे ०४.३० ते रात्री १०.३० वाजेपर्यन्त सलग सुरु असतात. यामध्ये श्रींची पहाटे ४.३० वा. काकड आरती, मंगलस्नान, दुपारी १२.०० वा. मध्यान्ह आरती, सूर्यास्ताचे वेळी धूपारती व रात्री १०.३० वाजता शेजारती आदि नित्यक्रमांचा समावेश आहे.

तसेच, प्रत्येक गुरुवारी रात्री ९.१५ वाजता समाधी मंदिरातून श्री बाबांच्या पवित्र पादुका, सटका व फोटोची मिरवणूक निघून द्वारकामाई मंदिरात जाते व तेथून पालखीने चावडी मंदिरापर्यन्त जाऊन पुन्हा समाधी मंदिरात येते.

०२. गुरुस्थान मंदिर

बाबा सोळा वर्षांचे असताना ज्या ठिकाणी प्रथम दृष्टीस पडले ते हे समाधी मंदिर परिसरातील ठिकाण. बाबा हे ठिकाण त्यांच्या गुरुचे आहे, असे सांगत असत. श्री साईसच्चरित्रात उल्लेख असलेला **प्रसिध्द निंबवृक्ष (लिंब)** येथे आहे. या ठिकाणी गुरुवारी व शुक्रवारी उद(लोबान, धूप) जाळल्यास भाविकांचे दुःखपरिहार होते, असा श्री साई सच्चरित्राचा दाखला आहे.

श्री गुरुस्थान मंदिरात दैनंदिन पूजाअर्चेबरोबरच सकाळी ११.३० वाजता व सायंकाळी धूपारतीनंतर नैवेद्य दाखविला जातो. गुरुस्थान मंदिरासमोर असलेली धुनी दर गुरुवारी व शुक्रवारी पेटविली जाते. गुरुपौर्णिमा उत्सवात गुरुस्थान मंदिरात रुद्राभिषेकाची महापूजा करण्यात येते.

०३. द्वारकामाई (मशीद)

बाबा शिर्डीस आल्यापासून समाधिस्त होईपर्यंत दिर्घकाळ त्यांचे वास्तव्य सलग ६० वर्षे समाधी मंदिर परिसरात असलेल्या या द्वारकामाईत (मशीद) होते. असंख्य भक्तांना या ठिकाणी बाबांनी कृपाप्रसाद दिला. बाबा ज्या **शिळेवर** बसत असत ती येथेच आहे. शिवाय बाबांनी प्रज्वलित केलेली **पवित्र धुनी** याच ठिकाणी

आजही प्रज्वलीत आहे. भक्तांच्या मनोकामना पूर्ण करण्यासाठी तसेच विविध आजार बरे करण्यासाठी बाबा याच धुनीतून उदी देत असत. आजही भक्तांना दिली जाणारी **पवित्र उदी** याच धुनीतून प्राप्त होते. बाबा येथेच स्वतः अन्न शिजवून भक्तांना वाढीत असत.

व्दारकामाई मंदिर पहाटे ०३.४५ वाजेपासून रात्रौ ९.३० वाजेपर्यंत उघडे असते. व्दारकामाई मंदिरात दररोज सकाळी ८ वा. न्याहारीचा नैवेद्य दाखविणेत येतो. त्यानंतर सकाळी ११.३० वाजेचे दरम्यान अखंड प्रज्वलीत धुनीपुढे वैश्वदेवपूजा व श्रीचे तसबिरीची पूजा करणेत येऊन घंटानाद केला जातो. तसेच सायंकाळी धूपारतीनंतर झुणका-भाकरीचा नैवेद्य दाखविला जातो. **दर गुरुवारी** रात्री निघणाऱ्या श्रीं चे पालखीचे आगमन श्री व्दारकामाईत झालेनंतर रात्रौ ०९.१५ ते रात्रौ ०९.३० वाजेपर्यंत भजन केले जाते.

०४. चावडी

हे ठिकाण समाधी मंदिराच्या पूर्वेला असून व्दारकामाईपासून अगदी जवळच आहे. बाबा व्दारकामाईत दिवसाआड **मुक्काम करीत असत**. तसेच प्रत्येक गुरुवारी मिरवणुकीने व्दारकामाईतून चावडीत येऊन मुक्काम करीत असत. आताही प्रत्येक गुरुवारी रात्रौ ९.१५ ते १०.०० या वेळेत समाधी मंदिरातून व्दारकामाईमार्गे चावडीकडे पालखी मिरवणूक निघत असते. या पालखीत बाबांची तसबीर, सटका व पादुका ठेवलेल्या असतात.

चावडी मंदिर पहाटे ०३.४५ वाजेपासून रात्रौ ९ वाजेपर्यंत उघडे असते. या वेळेमध्ये दैनंदिन पूजाअर्चा केली जाते.

०५. लेंडीबाग (प्रधान बाग)

मंदिर परिसरातच असलेल्या या ठिकाणी बाबा फेरफटका मारावयास जात असत. बाबांनी स्वतः या ठिकाणी लावलेल्या पिंपळ वृक्षाशेजारी **नंदादीप** अखंडपणे तेवत ठेवलेला आहे. शिवाय येथे **श्री दत्त मंदीर** असून बाबांचा आवडता घोडा **श्यामकर्ण (श्यामसुंदर)** जवळच चिरनिद्रा घेत आहे. तसेच जवळच बाबांची **शिवडी (विहीर)** आहे. बाबांच्या वेळचे मुंबई येथील एक भक्त रावबहादूर श्री. मोरेश्वर विश्वनाथ प्रधान, यांनी लेंडीबाग खरेदी करून साईचरणी अर्पण केली म्हणून या बागेला **“प्रधान लेंडीबाग”** असेही म्हणतात.

तसेच याच परिसरात भक्तांना श्री साई सच्चरित्राचा वाचनासाठी **पारायण कक्ष** उघडणेत आलेला आहे. या पारायण कक्षात एकाच वेळेस सुमारे ५० भक्त सेवाभावाने पारायण करू शकतात, संस्थानमार्फत या भक्तांना पारायणासाठी संस्थान प्रकाशित सर्व भाषांमधील साईचरित्र ग्रंथ उपलब्ध करून दिले जातात. तसेच वयोवृद्ध भक्तांसाठी चष्मेही उपलब्ध करून देणेत आलेले आहेत.

०६. वस्तु संग्रहालय (म्युझियम)

सन २००३ मध्ये मंदिर परिसरातील दीक्षीतवाड्यात व त्या शेजारील नव्या इमारतीत वातानुकूलीत **वस्तुसंग्रहालय (म्युझियम)** तयार करणेत आलेले आहे. येथे श्रीं नी वापरलेला अंगरखा, जोडे, चिलिमा, श्रींचे महानिर्वाणानंतर त्यांना ज्या लाकडी पलंगावर स्नान घालणेत आले तो पलंग तसेच श्री साईबाबांनी हाताळलेल्या विविध वस्तु, साहित्य एकत्र करून, माहितीसह सुसूत्र पद्धतीने ठेवण्यात आलेले आहे. वस्तु

संग्रहालय सर्व भक्तांसाठी सकाळी ०६ ते रात्री ०९ वाजेपर्यन्त विनामुल्य खुले असते.

०७. इतर स्थाने

श्री साईबाबांच्या सानिध्यात राहिलेले त्यांचे परमभक्त कै. श्री तात्या पाटील कोते, कै. श्री. भाऊ महाराज कुंभार, कै. श्री. व्ही. पद्मनाभ अय्यर, कै. श्री. नानावली, कै. श्री. अब्दुलबाबा यांच्या समाध्या मंदीर परिसरातच लॅंडीबागेजवळ आहेत.

०८. इतर ग्रामदेवतांची मंदिरे

संस्थान मंदीर परिसरातच “ श्री गणेश, श्री शनी व श्री महादेव ” या ग्रामदेवतांची मंदिरे असून संस्थान मार्फत त्यांचे नुतनीकरण करण्यात आलेले आहे. मंदीर परिसरानजीकच “ दक्षिणमुखी श्री हनुमान मंदीर ” असून या मंदिरातील दैनंदिन धार्मिक विधी, पूजाअर्चा स्थानिक नगरपंचायत व ग्रामस्थांच्या विनंतीनुसार संस्थानमार्फत करणेत येत आहे. श्री हनुमान मंदिराचा संस्थानमार्फत जीर्णोद्धार करणेत आलेला असून तेथे प्रशस्त अशा नवीन मंदिराची रचना करण्यात आलेली आहे. या जीर्णोद्धार करण्यात आलेल्या मंदिरात श्री हनुमानाची ०५ फुट उंचीची सुंदर मुर्ती बसविणेत आलेली आहे.

०९. श्री खंडोबा मंदीर

हे मंदीर शिर्डी बसस्थानकाजवळ, श्री साईबाबा रुग्णालयाशेजारी आहे. औरंगाबाद जिल्ह्यातील धूपखेडा येथील चाँद पाटलाचे पत्नीच्या भाव्याचे लग्नाचे वऱ्हाड जेव्हां शिरडीत आले तेव्हा या मंदिराजवळील वटवृक्षातली ते उतरले होते. या वऱ्हाडासोबत आलेले बाल फकीर जेव्हा मंदिराच्या पटांगणात सर्वासमवेत उतरले, तेव्हा मंदिराचे पुजारी म्हाळसापती यांनी या बाल फकिराचे “ आओ साई ” म्हणून स्वागत केले. तेव्हापासून त्यांचे “ साई ” हे नांव प्रचलित झाले.

याशिवाय शिर्डीपासून पुर्वेस ३ किलोमीटर अंतरावर बिरेगांव बसामध्ये “ श्री विरभद्र ” या ग्रामदेवतेचे मंदीर आहे.



संस्थानमार्फत साजरे केले जाणारे उत्सव

०१. श्री रामनवमी उत्सव

श्री रामनवमी उत्सव श्री क्षेत्र शिर्डी येथे अत्यंत भव्य प्रमाणावर व उत्साहाने साजरा केला जातो. श्री साईबाबांचे हयातीपासून शिर्डी गांवाची यात्रा म्हणून श्री रामनवमी उत्सव साजरा केला जातो. या उत्सवास देशभरातून विशेषतः मुंबई येथून हजारोंच्या संख्येने साईभक्त पदयात्रेने बाबांची पालखी घेऊन शिर्डीस येतात.

अहवाल सालात, श्री रामनवमी उत्सव पंचांग व तिथीप्रमाणे (सन २०१४ चा) दिनांक ०७ एप्रिल, २०१४ ते दिनांक ०९ एप्रिल, २०१४ व (सन २०१५ चा) दिनांक २७ मार्च, २०१५ ते दिनांक २९ मार्च, २०१५ अखेर साजरा करणेत आला.

०२. श्री गुरुपौर्णिमा उत्सव

श्री गुरुपौर्णिमा उत्सवही श्री क्षेत्र शिर्डी येथे उत्साहाने साजरा केला जातो. श्री साईबाबांनी आपल्या हयातीपासून गुरुविषयी कृतज्ञता व्यक्त करण्याच्या भावनेने श्री गुरुपौर्णिमा उत्सव साजरा करणेस सुरुवात केली. या उत्सवास विशेषतः मुंबई व कोकणातील कोळी समाज व तसेच पुणे, औरंगाबाद इत्यादी ठिकाणाहून हजारो साईभक्त पदयात्रेद्वारे बाबांची पालखी घेऊन शिर्डीस येतात.

अहवाल सालात, श्री गुरुपौर्णिमा उत्सव पंचांग व तिथीप्रमाणे दिनांक ११ जुलै, २०१४ ते दिनांक १३ जुलै, २०१४ अखेर साजरा करणेत आला.

०३. श्री पुण्यतिथी (विजयादशमी / दसरा) उत्सव

श्री साईबाबांचे महानिर्वाण दिनांक १५ ऑक्टोबर, १९१८ साली विजयादशमीस झाले. तेव्हापासून त्यांचा श्री पुण्यतिथी उत्सव दरवर्षी विजयादशमीस उत्साहाने साजरा केला जातो. या पुण्यतिथी उत्सवास लाखो साईभक्त हजेरी लावतात. बाबा त्यांचे हयातीत दररोज भिक्षा मागून आणीत. त्याचे प्रतीक म्हणून या उत्सवात, मुख्य दिवशी म्हणजे विजयादशमीचे दिवशी सकाळी गांवातून भिक्षा झोळी कार्यक्रम आयोजित केला जातो. या कार्यक्रमात मा.व्यवस्थापन समितीच्या सदस्यांसह, ग्रामस्थ व साईभक्तही सहभागी होतात. याचदिवशी समाधी मंदिरात आराधना विधी (श्राध्दविधी) केला जातो.

अहवाल सालात, श्री पुण्यतिथी (विजयादशमी) उत्सव पंचांग व तिथीप्रमाणे दिनांक ०२ ऑक्टोबर, २०१४ ते दिनांक ०४ ऑक्टोबर, २०१४ अखेर साजरा करणेत आला.

श्री साईबाबांचे हयातीपासून व त्यानंतर आजतागायत वरील तीन उत्सव मोठ्या उत्साहात साजरे केले जातात. या तीनही उत्सवांच्या निमंत्रण-कार्यक्रम पत्रिका व उदीप्रसाद भक्तमंडळाच्या सभासदांना पाठविणेत येतो.

मा. व्यवस्थापन समितीचे मार्गदर्शन व नियंत्रणाखाली, उपरोक्त उत्सवांसह अहवाल सालात, गुढीपाडवा, रंगपंचमी, गोकुळअष्टमी, महाशिवरात्र, श्री दत्त जयंती, कोजागिरी पौर्णिमा, आषाढी / कार्तिकी

एकादशी इत्यादी सण-उत्सव रुढी परंपरेनुसार, धार्मिक रिती-रिवाजानुसार मोठ्या उत्साहात साजरे करण्यात आले.

याव्यतिरिक्त साईभक्तांसाठी देणगी मुल्य आकारून, स्वतंत्र कक्षामध्ये दररोज सकाळी श्री साईसत्यव्रत (सत्यनारायण) पुजा व अभिषेक पुजा पार पाडल्या जातात, या दैनंदिन उपक्रमात साईभक्त मोठ्या प्रमाणावर सहभागी होतात.

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्थेच्या व्यवस्थापनाखाली असलेल्या सर्व मंदिरातील दैनंदिन कार्यक्रम, पूजा-अर्चा, आरत्या आदि बाबी मंदिर विभागामार्फत नित्यनियमाने, अखंडीतपणे पार पाडल्या जातात.



मा. व्यवस्थापन समिती

प्रास्ताविकात नमूद केलेप्रमाणे, महाराष्ट्र शासनाने श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी अधिनियम, २००४ मधील कलम ५(२) मधील तरतुदीनुसार दिनांक २३ ऑगस्ट, २००४ रोजी नियुक्त केलेल्या पहिल्या मा. व्यवस्थापन समितीद्वारे दिनांक २६ मार्च, २०१२ अखेरपर्यन्त वेळोवेळी घेतलेले निर्णय तसेच मार्गदर्शनानुसार संस्थानच्या कामकाजाचे व्यवस्थापन पार पाडणेत आले.

तदनंतर, महाराष्ट्र शासनाने श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी अधिनियम, २००४ मधील कलम ५(२) मधील तरतुदीनुसार, विधी व न्याय विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई यांचे क्रमांक सासंवि - २०११ / १७५ (२२) / का. १६, दिनांक २७ मार्च, २०१२ अन्वये संस्थानचे व्यवस्थापन व कामकाज पाहणेसाठी दुसरी मा. व्यवस्थापन समिती नियुक्त केली होती.

तथापि, मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांनी दिनांक ३० मार्च, २०१२ रोजी जनहित याचिका क्रमांक २७ / २०१२ सह दिवाणी अर्ज क्रमांक ३५४६ / २०१२ मध्ये दिनांक २७ मार्च, २०१२ रोजी मा. शासन नियुक्त दुसऱ्या व्यवस्थापन समितीस अंतरिम स्थगिती देऊन, संस्थानचे व्यवस्थापन व कामकाज पाहणेसाठी खाली नमूद केलेप्रमाणे मा. त्रिसदस्यीय (व्यवस्थापन) समितीची नियुक्ती केली आहे -

०१. मा. मुख्य जिल्हा न्यायाधिश, अहमदनगर	अध्यक्ष
०२. मा. जिल्हाधिकारी, अहमदनगर	सदस्य
०३. मा. कार्यकारी अधिकारी	सदस्य

मा. उच्च न्यायालयाने नियुक्त केलेली उपरोक्त मा. त्रिसदस्यीय (व्यवस्थापन समिती) दिनांक ३० मार्च, २०१२ पासून संस्थानचे दैनंदिन व्यवस्थापन व कामकाज पहात आहे.

अहवाल सालातील, मा. त्रिसदस्यीय समितीचे अध्यक्ष व सदस्य खालीलप्रमाणे

अ.नं.	पदनाम	नांव	कालावधी
०१	अध्यक्ष - तथा - मुख्य जिल्हा न्यायाधीश, अहमदनगर	मा. श्री. बी. यु. देबडवार (प्रभारी)	दि. २१ मार्च, २०१४ ते दि. २० एप्रिल, २०१४
		मा. श्री. शशिकांत कुलकर्णी	दि. २१ एप्रिल, २०१४ ते दि. ०३ जानेवारी, २०१५
		मा. श्री. विनय जोशी	दि. १७ जानेवारी, २०१५ ते दि. ०८ सप्टेंबर, २०१५
०२	सदस्य - तथा - जिल्हाधिकारी, अहमदनगर	मा. श्री. अनिल कवडे	दि. १६ फेब्रुवारी, २०१४ ते दि. ३१ मार्च, २०१५
०३	सदस्य - तथा - कार्यकारी अधिकारी, श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी	मा. श्री. अजय मोरे (उपविभागीय अधिकारी, शिर्डी)	दि. २८ सप्टेंबर, २०१३ ते दि. ०९ जून, २०१४
		मा. श्री. कुंदनकुमार सोनवणे (उपविभागीय अधिकारी, शिर्डी)	दि. ०९ जून, २०१४ ते दि. २९ सप्टेंबर, २०१४
		मा. श्री. राजेंद्र मारुतीराव जाधव (अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन)	दि. २९ सप्टेंबर, २०१४ ते दि. ३१ मार्च, २०१५

सन २०१४-२०१५ या अहवाल सालात, उपरोक्त मा. त्रिसदस्यीय समितीने वेळोवेळी घेतलेले निर्णय व तसेच मार्गदर्शनानुसार संस्थानच्या दैनंदिन कामकाजाचे व्यवस्थापन करणेत येत आहे.

छाननी समिती

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी अधिनियम २००४ मधील कलम २१ (२) च्या परंतुकानुसार पहिल्या मा.व्यवस्थापन समितीस सहाय्य करणेसाठी मा. छाननी समितीचे गठन करणेत आलेले होते. तथापि, आता मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांचेकडील दिनांक ३० मार्च, २०१२ रोजीचे आदेशानुसार संस्थानचे दैनंदिन व्यवस्थापन मा. त्रिसदस्यीय समितीच्या नियंत्रणाखाली पार पाडणेत येत असल्याने सन २०१४ - १५ या अहवाल सालात छाननी समितीचे गठन करणेत आलेले नाही.

सल्लागार परिषद

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी अधिनियम २००४ मधील कलम १८ नुसार मा. व्यवस्थापन समितीस सहाय्य करणेसाठी मा. सल्लागार परिषदेचे गठन करणेत आलेले होते. तथापि, आता मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांचेकडील दिनांक ३० मार्च, २०१२ रोजीचे आदेशानुसार संस्थानचे दैनंदिन व्यवस्थापन मा. त्रिसदस्यीय समितीच्या नियंत्रणाखाली पार पाडणेत येत असल्याने सन २०१४ — १५ या अहवाल सालात मा. सल्लागार परिषदेचे गठन करणेत आलेले नाही.

इतर उपसमित्या

मा. व्यवस्थापन समितीने अधिनियमातील तरतुदीनुसार कामकाजाच्या सोयीच्या दृष्टीने व विविध विभागांच्या सेवेशी निगडीत असलेल्या प्रस्तावांवर जलद व त्वरीत निर्णय घेणेकामी पहिल्या व्यवस्थापन समिती सदस्यांच्या अंतर्गत उपसमित्या गठीत केलेल्या होत्या. तथापि, आता मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांचेकडील दिनांक ३० मार्च, २०१२ रोजीचे आदेशानुसार संस्थानचे दैनंदिन व्यवस्थापन मा. त्रिसदस्यीय समितीच्या नियंत्रणाखाली पार पाडणेत येत असल्याने, सन २०१४ - १५ या अहवाल सालात उपसमित्यांचे गठन करणेत आलेले नाही.

अहवाल सालात, संस्थानचे दैनंदिन व्यवस्थापन पाहणेसाठी मा. त्रिसदस्यीय समितीच्या **एकुण १८ सभा** झाल्या आहेत.



विश्वस्तव्यवस्थेची कर्तव्ये व अधिकार

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था शिर्डी अधिनियम, २००४ मधील कलम १७(२) तसेच (सुधारीत) कलम २१ (१) व (२) अन्वये विश्वस्तनिधीच्या विनियोगासाठी विश्वस्तव्यवस्थेचे ध्येय, उद्देश व कार्याविषयी सविस्तरपणे विवेचन करण्यात आलेले आहे. या प्रमुख कर्तव्ये व अधिकाराबाबत थोडक्यात गोष्टवारा पुढील प्रमाणे :

- (१) विश्वस्तव्यवस्थेच्या मालमत्तेची देखभाल, व्यवस्थापन व प्रशासन पाहणे. मंदिरामध्ये रुढी व प्रथेनुसार धार्मिक विधी, पूजा-अर्चा, समारंभ व उत्सव आयोजित करण्यासाठी आणि पार पाडण्यासाठी योग्य ती व्यवस्था करणे. भक्तगणांना आवश्यक त्या सोयी व सुविधा उपलब्ध करून देणे. श्री साईबाबांचे शिकवणुकीचा प्रचार करणे, अन्नछत्र चालविणे, भक्तांचे निवासासाठी व उपयोगासाठी विश्रामगृहे बांधणे व त्याची देखभाल करणे. या अधिनियमान्वये विश्वस्तव्यवस्थेचा कारभार ज्या प्रयोजनार्थ चालवावयाचा आहे, ती उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी विश्वस्तव्यवस्थेचे उत्पन्न कामी लावणे, ही समितीची कर्तव्ये असतील.
- (२) विश्वस्तव्यवस्थेच्या मालमत्तांचा विकास करण्याच्या व योजना राबविण्याच्या प्रयोजनासाठी, तसेच विश्वस्तव्यवस्थेची उद्दिष्टे व प्रयोजने पार पाडण्यासाठी आवश्यक त्या स्थावर किंवा जंगम मालमत्ता संपादित करील किंवा खरेदी करील.
- (३) श्री साईबाबांचे जीवन, त्यांचे कार्य, त्यांच्या लीला व त्यांची शिकवण या बाबतच्या उपयुक्त माहितीचा प्रचार व प्रसार करील आणि श्री साई साहित्य ग्रंथालय चालवील व त्याचा विस्तार करील.
- (४) श्री साईबाबांच्या भक्तांमध्ये बंधुभाव, एकता, श्रद्धा आणि समता या भावना वाढीस लावणारे उपक्रम अथवा कार्यक्रम आयोजित करील किंवा हाती घेईल.
- (५) सर्व प्रकारच्या धर्मनिरपेक्ष शिक्षणास चालना देईल किंवा तसे करण्यास सहाय्य करील तसेच, शिरडी येथे वा अन्य ठिकाणी, शैक्षणिक संस्था स्थापन करील.
- (६) मानव जातीचे कल्याण करणाऱ्या किंवा मानवाला आपत्तीमध्ये सहाय्य करणाऱ्या अन्य कोणत्याही उदात्त कार्यास चालना देईल.
- (७) या अधिनियमाच्या तरतुदींस अधीन राहून, समितीला अधिनियमाखाली आपली कर्तव्ये व कामे पार पाडण्यासाठी आवश्यक ते सर्व अधिकार असतील.

प्रशासकीय कामकाज

कार्यकारी अधिकारी

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था शिर्डी, अधिनियम २००४ मधील कलम १३ अन्वये, महाराष्ट्र शासनाकडून विश्वस्तव्यवस्थेचे दैनंदिन प्रशासनाचे कामकाज पाहणेसाठी कार्यकारी अधिकारी यांची प्रतिनियुक्तीने नेमणूक करण्यात आलेली आहे. कार्यकारी अधिकारी हे राज्य सरकारच्या सेवेमधील उप-जिल्हाधिकाऱ्याच्या श्रेणीतील अथवा समकक्ष असतात.

अहवाल सालात, मा. महाराष्ट्र शासनाकडून कार्यकारी अधिकारी या पदावर प्रतिनियुक्ती प्रस्तावित असतांना, खाली नमुद केलेल्या अधिका-यांनी **कार्यकारी अधिकारी** (श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी) या पदाचे कामकाज पाहिले आहे —

नांव	कालावधी
श्री. अजय सुभाष मोरे उपविभागीय अधिकारी, शिर्डी उपविभाग, शिर्डी तथा कार्यकारी अधिकारी या पदाचा अतिरिक्त कार्यभार	दि. २८ सप्टेंबर, २०१३ ते दि. ०९ जून, २०१४ अखेर
श्री. कुंदनकुमार सोनवणे उपविभागीय अधिकारी, शिर्डी उपविभाग, शिर्डी तथा कार्यकारी अधिकारी या पदाचा अतिरिक्त कार्यभार	दि. ०९ जून, २०१४ ते दि. २९ सप्टेंबर, २०१४ अखेर

तदनंतर, मा. विधी व न्याय विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचेकडील निर्णय क्रमांक सासंवि-२०१४/७२५/प्र.क्र.९९/का.सोळा, दिनांक ०१ सप्टेंबर, २०१४ नुसार **कार्यकारी अधिकारी** या पदावर **श्री. राजेंद्र मारुतीराव जाधव** (अवर सचिव, मुख्यमंत्री सचिवालय, महाराष्ट्र शासन) यांची प्रतिनियुक्तीने नेमणूक करणेत आल्याने, त्यांनी **दिनांक २९ सप्टेंबर, २०१४ (मध्यान्होत्तर)** पासून कार्यकारी अधिकारी या पदाचे कामकाज पहाणेस सुरुवात केलेली आहे.

उपकार्यकारी अधिकारी

संस्थानचे वाढते कामकाजाचे स्वरूप पहातां, कार्यकारी अधिकारी यांच्या मदतीसाठी व त्यांच्या अनुपस्थितीत कामकाज सांभाळणेसाठी मा. विधी व न्याय विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचेकडील दिनांक १८ मार्च, २००९ रोजीचे आदेशान्वये उपकार्यकारी अधिकारी हे तहसीलदार संवर्गातील पद निर्माण करणेत आलेले आहे.

अहवाल सालात, मा. विधी व न्याय विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचेकडील निर्णय क्रमांक सासंवि-२०१४/३०/प्र.क्र.१४/का.सोळा, दिनांक १४ मार्च, २०१४ नुसार, **उपकार्यकारी अधिकारी** या पदावर **श्री. आप्पासाहेब छगनराव शिंदे**, तहसीलदार यांची **उपकार्यकारी अधिकारी** या पदावर प्रतिनियुक्तीने नेमणुक करणेत आलेली असून, त्यांनी दिनांक १४ मार्च, २०१४ रोजीपासून उपकार्यकारी अधिकारी या पदाचे कामकाज पहाणेस सुरुवात केलेली आहे.

प्रशासनाची रचना

कार्यकारी अधिकारी यांच्या मार्गदर्शन-तथा-नियंत्रणाखाली उपकार्यकारी अधिकारी, प्रशासकीय अधिकारी, विभागप्रमुख व इतर कर्मचारी हे विश्वस्तव्यवस्थेचे दैनंदिन कार्यालयीन कामकाज सुरळीतरित्या पार पाडीत आहेत.

विश्वस्तव्यवस्थेचे दैनंदिन कामकाजाचे सुसुत्रीकरण व्हावे यासाठी कामाचे स्वरूपानुसार व कामकाजात सरळता, सुलभता यावी या दृष्टीने व भक्तांच्या सोयी-सुविधेशी निगडीत कामांच्या दृष्टीने विविध विभागांची रचना केलेली आहे. सध्या खालीलप्रमाणे विभाग कार्यरत असून त्यांचेमार्फत खाली नमूद केल्याप्रमाणे सेवा देणेत येत आहेत.

(अ) संस्थानचे दैनंदिन कामकाज पार पाडणेसाठी कार्यरत असणारे विभाग

अ.नं.	विभागाचे नांव	कार्य / सेवा तपशील
०१	सामान्य प्रशासन शाखा	कार्यासन १ - आस्थापना - कर्मचारीविषयक सर्व प्रशासकीय कामे. कार्यासन ३ - आर्थिक अनुदान कार्यासन ५ - उत्सव व इतर सामाजिक, धार्मिक कार्यक्रम कामकाज कार्यासन ६ - कर्मचारी पाल्य शैक्षणिक शुल्क परतावा कार्यासन ८ - भक्तमंडळ सभासद विषयक कामकाज. कार्यासन ९ - आवक पत्रव्यवहाराविषयक कामकाज कार्यासन १० (अ/ब/क) - कर्मचारी पगारबिले व त्यासंबंधीत इतर अनुषंगिक कामकाज. कार्यासन ११ - जावक पत्रव्यवहाराविषयक कामकाज कार्यासन १२ - टंकलेखन / झेरॉक्स विभाग
०२	विधी विभाग (कार्यासन २)	संस्थानसंबंधित सर्व प्रकारचे विधी विषयक काम पाहणे.
०३	सभाकामकाज विभाग (कार्यासन ४)	मा. व्यवस्थापन समितीसह अधिनियमातील तरतुदीनुसार स्थापन करणेत आलेल्या विविध समित्या यांचे सभा कामकाज विषयक काम पाहणे.
०४	कामगार विभाग (कार्यासन ७)	संस्थान आस्थापनेवर काम करणाऱ्या कर्मचारी रजा, सुट्ट्या, शिस्त, गैरवर्तन, दंड, खातेनिहाय चौकशी व न्यायालय विषयक काम पाहणे.
०५	जनसंपर्क विभाग (कार्यासन १३)	साईभक्तांना श्रीं चे दर्शन विनासायास व सुलभ रितीने व्हावे म्हणून सोयी-सुविधा देणेकामी कामकाज, मान्यवरांच्या शिर्डी भेटीविषयक कामकाज, संस्थान विषयक माहिती व प्रसिध्दी विषयक काम पाहणे.

अ.नं.	विभागाचे नांव	कार्य / सेवा तपशील
०६	अ) लेखाशाखा	रोख, मनिऑर्डर, चेक/डी.डी. वस्तु रुपाने देणग्या स्विकारणे, दक्षिणापेटया मोजणी, सोने, चांदी, कापड देणगी, पुरवठादारांची बिले आदा करणे, सर्व हिशोब ठेवणे, गुंतवणूक नियोजन करणे इ.
	ब) अंतर्गत लेखापरिक्षण कक्ष	संस्थान चल-अचल मालमत्तेची पडताळणी व जुळवणी विषयक कामे करणे, लेखापरिक्षणास सहाय्य करणे इ.
०७	मंदीर विभाग	श्रीची दैनंदिन पुजा अर्चा (अभिषेक पूजा, श्री साई सत्यव्रत पूजा), श्री साईच्या सर्व आरत्या, दर्शनास येणाऱ्या भक्तांना सुलभतेने दर्शन उपलब्ध होईल याची तजवीज करणे, श्रीचे रामनवमी, गुरुपौर्णिमा, पुण्यतिथी (दसरा) व इतर उत्सव साजरे करणे.
०८	प्रकाशने विभाग	श्रीचे संस्थान प्रकाशित वेगवेगळे फोटो, त्यांचे वेगवेगळ्या भाषेतील चरित्र ,पोथी, दैनंदिनी,दिनदर्शिका यांचे छापाईचे संबंधीत सर्व कामे पहाणे व भक्तांना विक्री करीता उपलब्ध करणे.
०९	अरोग्य विभाग	मंदीर परिसर व निवासस्थाने इ. ठिकाणी स्वच्छता व इतर तदनुषंगिक कामे.
१०	संरक्षण विभाग	मंदीर परिसर,निवासस्थान,प्रसादालय व इतर ठिकाणी भक्तांचे व संस्थान मालमत्तेचे संरक्षण व्यवस्था व भक्तांची सुलभ दर्शन व्यवस्था.
११	बांधकाम विभाग (भूसंपादन कक्षासह)	मंदीर, दर्शनलाईन, निवासस्थाने, उपहारगृहे, प्रसादालय, रुग्णालय, शैक्षणिक संकुल इत्यादी संस्थान इमारती व मालमत्तेची निगा, दुरुस्ती देखभाल, आवश्यक ती नविन बांधकामे करणे, विविध विकास प्रकल्पांसाठी जमिनीची खरेदी / भूसंपादन करणे, जमिनीविषयक बाबी हाताळणे.
१२	पाणी पुरवठा विभाग	भक्त, रुग्णालय,निवासस्थान,प्रसादालय व संस्थान सर्व कार्यालये व इतर ठिकाणी स्वच्छ व निर्जंतुक पाण्याचा पुरवठा करणे.
१३	विद्युत विभाग	मंदीर परिसर, दर्शन रांगा, निवासस्थाने, प्रसादालय, रुग्णालय या सर्व ठिकाणी विद्युत पुरवठा सुरळीत चालू ठेवणे, उत्सव व इतर कार्यक्रम प्रसंगी विद्युत रोषणाई करणे.
१४	ध्वनीक्षेपण विभाग	मंदीरात होणाऱ्या दैनंदिन आरत्या, भजने व विविध कार्यक्रम यासाठी ध्वनीक्षेपण व्यवस्था, संस्थान आयोजित कार्यक्रमांचे छायाचित्रे काढणे, कार्यक्रमांचे रेकॉर्डिंग व प्रसारण करणे यासंबंधी कामे.
१५	साईबाबा भक्तनिवासस्थान विभाग	भक्तांना निवासव्यवस्था उपलब्ध व्हावी म्हणून सदरचे ०३ निवासस्थाने विभाग हे स्वतंत्ररित्या २४ तास कार्यरत आहेत.
१६	साईप्रसाद निवासस्थान विभाग	
१७	व्दारावती निवासस्थान विभाग	
१८	साईआश्रम भक्तनिवास	भक्तांना विनासायास व सुलभतेने माफक दरात निवासस्थाने सुविधा उपलब्ध व्हावी म्हणून देणगीदार साईभक्तांच्या आर्थिक देणगीतून अद्यावत निवासस्थाने उभारणेत आलेली असून, सदरची निवासस्थाने भक्तांना अहवाल सालात निवासासाठी उपलब्ध करून देणे आली आहे.
१९	साईआश्रम धर्मशाळा	

अ.नं.	विभागाचे नांव	कार्य / सेवा तपशील
२०	प्रसादालय विभाग	भक्तांना सकाळी १० ते रात्री १० पर्यंत प्रसाद भोजनाची व्यवस्था करणे.
२१	कॅन्टीन विभाग	भक्तांसाठी चहा, कॉफी, दुध, गावरान तुपाचे प्रसाद लाडू व नाष्टा पाकिटे उपलब्ध करून देणे. नाष्टा पाकिटे स.७ ते १० वाजेपर्यंत उपलब्ध करून दिली जातात.
२२	खरेदी विभाग	प्रसादालयात प्रसादभोजन व कॅन्टीन विभाग या विभागासाठी आवश्यक असणाऱ्या मालांची खरेदी व तसेच संस्थानचे इतर कार्यालयास दुरुस्ती देखभालीसाठी लागणाऱ्या वस्तु व स्टेशनरी विषयक खरेदीचे कामे करणे.
२३	भांडार विभाग	विविध कार्यालयासाठी कामाच्या दृष्टिने खरेदी केलेल्या मालाची नोंद / साठा घेऊन मागणी पत्रकानुसार विविध विभागांना माल पुरविणे.
२४	वाहन विभाग	श्री साईबाबा भक्तनिवासस्थान विभाग या ठिकाणाहून दर्शनासाठी मंदिर परिसरापर्यंत, प्रसाद भोजनासाठी श्री साईप्रसादालय विभागापर्यंत भक्तांची मोफत ने-आण करणे नगरसूल व साईनगर शिर्डी रेल्वेस्टेशन येथून भक्तांची मोफत ने-आण करणे. रुग्णालयासाठी ऍम्बुलन्स, शैक्षणिक संकुलासाठी स्कूल बस व कार्यालयीन कामकाजासाठी वाहने पुरविणे, वाहनांची दुरुस्ती देखभाल करणे इत्यादी.
२५	बगीचा विभाग	मंदिर व परिसरात फुलझाडे, वृक्ष तसेच श्रींचेसाठी हार व त्यासाठी लागणारी फुले यांचे संगोपन करणे व बगीचा विषयक कामे करणे, विविध उत्सवात व कार्यक्रमप्रसंगी फुलांची सजावट करणे.
२६	अभिलेख कक्ष	संस्थानकडील जुन्या वस्तुंचा लिलाव करणे व संस्थानमधील अ,ब,क,ड प्रकारचे रेकॉर्ड ठेवणे व जतन करणे.
२७	माहिती तंत्रज्ञान विभाग	सॉफ्टवेअर, हार्डवेअर डेव्हलपमेंट, मॅन्टेनन्स व नेटवर्कींग, वेबसाईट डेव्हलपमेंट बाबतची सर्व कामे, संस्थानविषयक माहितीबरोबरच श्री साईंचे जीवनावरील प्रकाशने वेबसाईटवर उपलब्ध करून देणे.
२८	मुंबई कार्यालय	दादर, मुंबई येथे विश्वस्तव्यवस्थेच्या स्वःमालकीचे साईनिकेतन इमारतीत सुरु आहे. साईलिला मासिक छपाई व वितरण विषयक कामे, देणग्या स्विकारणे, मंत्रालयासंबंधातील कामे करणे आदि.
२९	लाडू प्रसाद निर्मिती विभाग	साईभक्तांकरीता प्रसाद रुपाने उपलब्ध करून द्यावयाचे लाडू निर्मितीचे संपूर्ण प्रक्रियेवर एकसंघ नियंत्रण व देखरेख ठेवून, भक्तांना विनासायास व सुलभ रितीने लाडू प्रसाद उपलब्ध करून देणे.
३०	सीसीटीव्ही कंट्रोल सेल	मंदिर व मंदिर परिसराची दहशतवादी कृत्यांपासून रक्षण व्हावे म्हणून कार्यान्वीत करणेत आलेल्या सीसीटीव्ही यंत्रणेचे नियंत्रण करणे व अंतर्गत व बहिर्गत सुरक्षा विभागांशी समन्वय साधून सीसीटीव्ही यंत्रणा कार्यरत ठेवणे.

अ.नं.	विभागाचे नांव	कार्य / सेवा तपशील
३१	मालमत्ता विभाग	संस्थान मालकीचे जंगम व स्थावर मालमत्तेचे जतन व संरक्षण करणे, संस्थान व्यवस्थापनासाठी विकास कामांचे दृष्टीने आवश्यक जमिनीचे संपादन करणे, जमीन महसूल विषयक बाबींमध्ये सुसुत्रीकरण करून जमीन महसूल विषयक कामे पहाणे.
३२	फायर अँड सेफ्टी विभाग	मंदिर, मंदिर व संस्थान परिसरातील संस्थान मालकीचे चल-अचल संपत्तीचे आग, नैसर्गिक आपत्तीपासून संरक्षण करणे, त्यासाठी उपाययोजना करणे, अग्नीशमन यंत्रणा कार्यान्वीत ठेवणे आदि.

(ब) संस्थान संचलित इतर उपक्रमांतर्गत शैक्षणिक संकुल

अ.नं.	विभागाचे नांव	कार्य / सेवा तपशील
३१	श्री साईबाबा औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र, शिर्डी.	औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रामध्ये विद्यार्थी - विद्यार्थिनींना विविध प्रकारचे व्यवसाय आधारित १२ तांत्रिक अभ्यासक्रमांचे शिक्षण दिले जाते.
३२	श्री साईबाबा इंग्लिश मिडीअम स्कुल, शिर्डी.	इंग्लिश मिडीअम स्कुलमध्ये विद्यार्थी - विद्यार्थिनींना ज्युनिअर के.जी. ते इयत्ता १० वी पर्यंत इंग्रजी माध्यमातून शिक्षण दिले जाते.
३३	श्री साईबाबा कन्या विद्या मंदिर, शिर्डी	कन्या विद्या मंदिर मध्ये इयत्ता ५ वी ते इयत्ता १० वी पर्यंत विद्यार्थिनींना मोफत शिक्षण दिले जाते.
३४	श्री साईबाबा कनिष्ठ महाविद्यालय, शिर्डी.	कनिष्ठ महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थी - विद्यार्थिनींना कला, वाणिज्य व विज्ञान शाखेचे शिक्षण दिले जाते.

(क) संस्थान संचलित इतर उपक्रमांतर्गत रुग्णालये

अ.नं.	विभागाचे नांव	कार्य / सेवा तपशील
३५	श्री साईनाथ रुग्णालय, शिर्डी (२०० खाटांचे)	आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल रुग्णांबरोबरच उपचारांची गरज असलेल्या रुग्णांना विनामुल्य अथवा माफक व अल्पदरात वैद्यकीय सेवा देणे, विहीत नियमाप्रमाणे आर्थिक वैद्यकीय अनुदान देणे आदि.
३६	श्री साईबाबा सुपर स्पेशालिटी हॉस्पिटल, शिर्डी. (२०० खाटांचे)	माफक दरात वैद्यकीय सेवा देणे, आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल गरजू रुग्णांना विनामुल्य वैद्यकीय सेवा देणे, विहीत नियमानुसार शसकीय आर्थिक सवलत योजनांचा रुग्णांना लाभ देणे आदि.

संस्थान कर्मचाऱ्यांचा विभागवार व वेतनश्रेणीनिहाय ४८२६ पदांचा सर्वसमावेशक आकृतीबंध मंजूर असून, या आकृतीबंधानुसार, संस्थानची पदनिहाय व वेतनश्रेणीनिहाय **स्थायी कर्मचारी संख्या २९०८ व कंत्राटी कर्मचारी संख्या १९१८ मंजूर करण्यात आलेली आहे.**

अहवाल सालात, विश्वस्तव्यवस्थेच्या आस्थापनेवर, **दिनांक ३१ मार्च, २०१५** अखेर कार्यकारी अधिकारी, उपकार्यकारी अधिकारी, मुख्यलेखाधिकारी व संरक्षण अधिकारी या पदांवर शासनाकडून प्रतिनियुक्तीवर आलेल्या ०४ अधिकाऱ्यांसह, संस्थान सेवेतील प्रशासकीय अधिकारी, विभागप्रमुख यांचेसह विविध श्रेणीतील **एकूण २१९२ स्थायी कर्मचारी** सेवेत आहेत.

संस्थान आस्थापनेवरील सर्व स्थायी कर्मचाऱ्यांना खालीलप्रमाणे वेतन व इतर सुविधा देणेत येतात :

- * महाराष्ट्र शासनाने लागू केलेल्या सहाव्या वेतन आयोगाप्रमाणे वेतन व भत्ते.
- * दिपावली सानुग्रह अनुदान.
- * मोफत वैद्यकीय सेवा.
- * गृहकर्जावरील व्याजावर ५० टक्के अनुदान.
- * ग्रुप ग्रॅज्युइटी.
- * कामगार नुकसान भरपाई कायद्यांतर्गत समूह विमा.
- * पाल्यांचा शैक्षणिक शुल्क परतावा.
- * अद्ययावत निवासस्थाने.

याशिवाय, श्री साईभक्तांच्या वाढत्या गर्दीमुळे त्यांना आवश्यक सोयी-सुविधा उपलब्ध करून देणेसाठी दिनांक ३१ मार्च, २०१५ अखेर दररोज कुशल व अकुशल असे सुमारे १४६९ कंत्राटी कर्मचारी व संरक्षण विभागासाठी सुमारे ७४३ कंत्राटी सुरक्षा रक्षक असे एकूण सुमारे २२१२ कंत्राटी कर्मचारी ठेकेदारामार्फत काम करीत आहेत. या कामगारांना किमान वेतन कायद्यानुसार वेतन, सानुग्रह अनुदान दिले जात आहे.

- * कंत्राटी कर्मचाऱ्यांनाही त्यांचे सेवेच्या कालावधीनुसार मोफत वैद्यकीय सेवा देणेत येतात.



भक्तमंडळ

पूर्वी मा. दिवाणी न्यायालय, अहमदनगर यांनी श्री साईबाबा संस्थान, शिर्डीचे व्यवस्थापनासाठी तयार केलेल्या व मान्य केलेल्या योजनेनुसार व आताचे अधिनियमातील तरतुदीनुसार श्री साईभक्तांचे भक्तमंडळ अस्तित्वात असून, या भक्तमंडळ सभासदत्वाचे **आश्रयदाते, आजीव व सर्वसाधारण (वार्षिक) सभासद** असे तीन प्रकार उपलब्ध आहेत.

मा. धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी पूर्वी मंजूर केलेप्रमाणे, भक्तमंडळ सभासदत्वासाठी निश्चित शुल्क आकारले जाते. भक्तमंडळाचे सर्व सभासदांना संस्थानमार्फत साजऱ्या करण्यात येणाऱ्या तीनही उत्सवाची निमंत्रणपत्रिका व उदीप्रसाद पोष्टाने पाठविला जात आहे.

तथापि, मा. महाराष्ट्र शासनाने श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी अधिनियम -२००४ मध्ये नमुद केलेप्रमाणे, संस्थान व्यवस्थापनाने **दिनांक ०१ जानेवारी, २०१५** पासून भक्तमंडळ सभासदात्वाबाबत नव्याने नियमावली अंमलात आणलेली आहे. या नियमावलीनुसार खाली नमुद केलेल्या सभासदांचे प्रकारानुसार सभासद शुल्कात वाढ करणेत आलेली आहे.

अहवाल वर्षअखेर दिनांक ३१ मार्च, २०१५ रोजी भक्तमंडळाची सभासदांची संख्या खालीलप्रमाणे:

अ.नं.	सभासद प्रकार	सभासद शुल्क	सभासद संख्या
दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१४ अखेरपर्यन्त.			
०१	आश्रयदाते सभासद	रुपये १,५००/- (एका वेळेस) (हयात असेपर्यन्त)	३७,५५१
०२	आजीव सभासद	रुपये २५१/- (एका वेळेस) (हयात असेपर्यन्त)	१,७३,२६६
०३	सर्वसाधारण सभासद	रुपये ११/- (प्रति वर्ष)	२५५
दिनांक ०१ जानेवारी, २०१५ पासून.			
०१	आश्रयदाते सभासद	रुपये ५,००,०००/- (२० वर्षांच्या कालावधीसाठी)	-
०२	आजीव सभासद	रुपये ५०,०००/- (१५ वर्षांचे कालावधीसाठी)	४६
०३	सर्वसाधारण सभासद	रुपये ३,०००/- (एक वर्षाचे कालावधीसाठी)	९४
भक्तमंडळाची एकूण सभासद संख्या			२,११,२१२

विश्वस्तव्यवस्थेमार्फत देणेत येणाऱ्या सेवा-सुविधा

श्री क्षेत्र शिरडी येथे भेट देणाऱ्या साईभक्तांना विविध प्रकारच्या सेवा-सुविधा पुरविण्यात येतात. त्याचा थोडक्यात गोषवारा पुढीलप्रमाणे :

निवासस्थान सुविधा

विश्वस्तव्यवस्थेकडून साईभक्तांच्या सोयीसाठी सर्व मुलभूत सेवा २४ तास उपलब्ध करविण्यात आलेल्या आहेत. या सेवेत अत्यंत महत्वाच्या अशा निवासव्यवस्थेसाठी विविध प्रकारची, अद्ययावत सोयींनीयुक्त परिपूर्ण निवासस्थाने, सर्व स्तरातील साईभक्तांना त्यांच्या आर्थिक क्षमतेनुसार उपलब्ध आहेत. तसेच अतिमहत्वाच्या व्यक्तींसाठी वातानुकूलित कक्ष तयार करण्यात आलेले आहेत. सध्या विश्वस्तव्यवस्थेकडे उपलब्ध असलेली निवासस्थाने, त्यांचे प्रकार, खोल्यांची संख्या, सेवाआकार आदि माहिती दर्शविणारा तक्ता पुढीलप्रमाणे :

अ.नं.	निवास संकुलाची नावे	प्रकार	एकूण खोल्या	सेवा आकार / प्रति दिवस
(अ) साईप्रसाद निवासस्थान विभाग - ५,१९,६२९ साईभक्तांनी लाभ घेतला.				
०१	श्री साईनिवास अतिथीगृह	वातानुकूलित सूट	२४	रु.८००/-
०२	साईप्रसाद १ इमारत	मध्यम खोल्या	८५	रु.१००/- व रु.१५०/-
०३	साईप्रसाद २ इमारत	लहान खोल्या	५४	रु.२२५/-
		मध्यम खोल्या	१८	रु.३००/-
		मोठ्या खोल्या	०६	रु. ४००/-
०४	साईउद्यान इमारत	हॉल	१२	रु.४००/-
		मध्यम खोल्या	२०	रु. १००/-
		लहान खोल्या	१६	रु. ५०/-
		लॉकर्स	९९	रु.१०/- प्रत्येकी
०५	साईनाथ मंगल कार्यालय	हॉल (२०० व्यक्ती)	०२	रु. १०००/-
०६	साईनाथ छाया इमारत	हॉल (२०० व्यक्ती)	०१	रु.१०००/-
०७	शांतीनिकेतन इमारत	मध्यम खोल्या	१५	रु.२००/- व रु.३००/-
०८	समर्पण इमारत	साध्या खोल्या	०२	रु.२००/-
०९	सेवाधाम इमारत	साध्या खोल्या	६०	रु. ५०/-
(ब) श्री साईबाबा भक्तनिवासस्थान विभाग - १४,७३,८७७/- साईभक्तांनी लाभ घेतला.				
१०	श्री साईबाबा भक्तनिवासस्थान	वातानुकूलित खोल्या	१५	रु.५५०/-
		साध्या खोल्या	३९९	रु.१५०/-
		मध्यम खोल्या	८५	रु. ४५०/-
		हॉल (४० व्यक्ती)	०२	रु.५००/-
		स्टोअर हॉल्स	११	रु. ३००/-
		लॉकर्स	१९८	प्रती व्यक्ती रु.१०/-

अ.नं.	निवास संकुलाची नांवे	प्रकार	एकूण खोल्या	सेवा आकार / प्रति दिवस
(क) व्दारावती भक्तनिवासस्थान विभाग – ७,२२,९४८ साईभक्तांनी लाभ घेतला.				
११	व्दारावती भक्तनिवासस्थान	वातानुकूलीत खोल्या	८०	रु.९००/-
		साध्या खोल्या	२३६	रु.५००/-
(ड) साईआश्रम भक्तनिवासस्थान विभाग – २७,२६,५४५ साईभक्तांनी लाभ घेतला.				
१२	साईआश्रम भक्तनिवासस्थान एकुण १२ इमारती	वातानुकूलीत खोल्या	३८४	रु.५००/- (०३ व्यक्तींकरीता)
		मध्यम खोल्या	११५२	रु.२००/- (०३ व्यक्तींकरीता)
(इ) साईआश्रम धर्मशाळा विभाग – ४,८०,८८२ साईभक्तांनी लाभ घेतला.				
१३	साई धर्मशाळा एकुण ०७ इमारती	हॉल्स	१९२	पालखी पदयात्री व मोठया गटाने येणा-या साईभक्तांना विनामुल्य निवास व्यवस्था उपलब्ध करुन देणेत येत आहे. भक्तांचे इच्छेनुसार देणगी पावती करणेत येत आहे.

उपरोक्तप्रमाणे, एकूण विविध प्रकारच्या २८७१ खोल्या / हॉल्स व २९७ लॉकर्स उपलब्ध आहेत.

निवासस्थान इमारतींपैकी श्री साईबाबा धर्मशाळेच्या इमारतींमध्ये संस्थान तर्फे चालविले जाणारे श्री साईनाथ रुग्णालय हे तूर्त स्थलांतरीत करण्यांत आलेले असल्याने, सध्या या इमारतीतील निवासी खोल्या भक्तांसाठी उपलब्ध करुन दिल्या जात नाही.

तसेच उपरोक्तपैकी साईउद्यान, शांतीनिकेतन, समर्पण, सेवाधाम या इमारती पाणीटंचाईमुळे तसेच साईआश्रम प्रकल्पांतर्गत एकाच ठिकाणी नव्याने मोठ्या प्रमाणावर निवासी व्यवस्था उपलब्ध झाल्याने तूर्त बंद ठेवणेत आलेल्या आहेत.

सर्व साईभक्तांची निवास व्यवस्था व्हावी, त्यांना विनासायास निवासस्थाने उपलब्ध व्हावीत या हेतूने भक्तांना एका वेळेस जास्तीत जास्त ०२ दिवस राहण्यासाठी परवानगी दिली जाते. तसेच आवश्यकतेप्रमाणे अल्प दरात जादा गाद्या, चादरी उपलब्ध करुन दिल्या जातात. या सर्व निवासस्थानांमधून २४ तास पाणी व विद्युत सुविधा उपलब्ध करुन देण्यात आलेली आहे.

सुलभ शौचालय व प्रसाधनगृह

जे साईभक्त मुक्कामी न थांबता, दर्शन घेऊन लगेचच परतणार आहेत, अशा भक्तांसाठी प्राथमिक सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी संस्थानने रुपये १.४३ कोटी खर्च करून १२० प्रसाधनगृहे व १२० शौचालयाची सोय असलेली दोन मजली सुलभ शौचालयाची इमारत बांधलेली असून, सुलभ इंटरनॅशनलमार्फत सदर ठिकाणी दैनंदिन व्यवस्थापन केले जाते.

अल्पोपहार सुविधा

संस्थान परिसरातील तसेच दर्शन रांगेतील भक्तांना उपहारगृहाद्वारे (कॅन्टीन) २४ तास चहा, कॉफी, दूध, बिस्किटे व मिनरल वॉटर सुविधा पुरविली जाते. तसेच सकाळी ०६ ते १० यावेळेत नाष्टा पाकिटे महिला बचत गटामार्फत तयार करून घेऊन साईभक्तांना उपलब्ध केली जातात. उपहारगृहामार्फत उपलब्ध करून देणेत येणारे सर्व पदार्थ सवलतीच्या व वाजवी दरामध्ये भक्तांसाठी उपलब्ध आहेत. नाष्टा पाकिटाच्या एका पाकिटात पुऱ्या, सुकी भाजी, मिष्टान्न असे पदार्थ उपलब्ध करून दिले जातात. उपहारगृहात पार्ले, ब्रिटानिया, सनफिस्ट आदि कंपन्यांची बिस्किटे कंपनी दरात उपलब्ध करून दिली जातात.

प्रसाद लाडू सुविधा

श्री साईबाबांचा प्रसाद म्हणून साईभक्तांना प्रत्येकी सुमारे ५० ग्रॅमचे ०३ मोतीचूर लाडूचे पाकिट रुपये २०/- या सवलतीच्या दरामध्ये उपलब्ध करून देण्यात येते. मोतीचूर लाडू शुध्द गावरान तूपात काजू, बेदाणे, वेलची आदि सुकामेव्यांसह बनविले जात असल्याने, ते अत्यंत चविष्ट असतात. भक्तांना लाडू प्रसाद सोबत घेऊन जाणे सोयीचे व्हावे यासाठी हे लाडू चांगले सुकवून पेपर पिशवीत पॅक केले जातात. यामुळे प्रसाद लाडूंना साईभक्तांकडून मोठ्या प्रमाणावर मागणी असते. प्रतिदिनी सरासरी ३० ते ३५ हजार लाडू पाकिटांची मागणी होत असल्याने, साईभक्तांना ते सुलभपणे उपलब्ध व्हावेत म्हणून दोन स्वतंत्र कंत्राटदारांमार्फत प्रसाद लाडू तयार करून घेणेत येत आहेत.

याकामी लाडू प्रसाद निर्मिती विभाग हा स्वतंत्ररित्या कार्यान्वीत करणेत आलेला असून, उपहारगृह (कॅन्टीन) विभागाचे समन्वयाने लाडू व बुंदी प्रसाद पाकिटांचे विहित पध्दतीने वितरण केले जात आहे.

अहवाल सालात, गेल्या वर्षाचे तुलनेत उपहारगृह विभागामार्फत भक्तांना विविध ठिकाणी उपलब्ध करून देण्यांत आलेल्या सोयीमुळे प्रसाद लाडू, चहा, कॉफी, दूध, विक्रीमध्ये मोठी वाढ झालेली आहे. त्याचा तुलनात्मक तपशील खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	तपशील / दर	सन २०१२-१३ एकुण विक्री / वाटप	सन २०१३-१४ एकुण विक्री / वाटप	सन २०१४-१५ एकुण विक्री / वाटप
०१	प्रसाद लाडू (०३ लाडूंचे पाकिट - रु.१०/- प्रति पाकिट)	१,८८,७६,४६९ पाकिटे	५६,१०,८६५ पाकिटे	--
	प्रसाद लाडू (०३ लाडूंचे पाकिट - रु.२०/- प्रति पाकिट)	दि.१५/०८/२०१३ पासून	३९,४४,२६८ पाकिटे	८२,२१,४५४ पाकिटे
०२	नाष्टा पाकिटे (रु.४/- प्रति पाकिट)	२०,२५,५९४ पाकिटे	३५,३१,८५७ पाकिटे	३७,२२,४१७ पाकिटे
०३	चहा (रु.१/- प्रति कप)	९४,६१,४०० कप	१,४६,४६,४०१ कप	३७,२२,१९८ कप
	चहा (रु.०२/- प्रति कप)	दिनांक ०१ जुलै, २०१४ पासून		८५,४०,९७३ कप
०४	काँफी (रु.१.५० प्रति कप)	१९,५५,२२० कप	३२,८४,३३८ कप	७,८३,६६७ कप
	काँफी (रु.३/- प्रति कप)	दिनांक ०१ जुलै, २०१४ पासून		१७,४५,३१४ कप
०५	दूध (रु.१.५० प्रति कप)	१७,८४,२०३ कप	३३,०७,२०३ कप	१०,२१,५३५ कप
	दूध (रु.३/- प्रति कप)	दिनांक ०१ जुलै, २०१४ पासून		१७,१३,१७४ कप
०६	मोफत प्रसाद लाडू वाटप (०२ लाडूंचे पाकिट)	--	१,१७,९२,२५० पाकिटे (दि.१५/०८/२०१३पासून)	९४,५६,१५० पाकिटे (दि.०१/१०/२०१४पर्यन्त)
०७	मोफत बुंदी प्रसाद वाटप (अंदाजे १०० ग्रॅम बुंदीचे पाकिट)	दिनांक ०२ ऑक्टोबर, २०१४ पासून		८६,५८,८५० पाकिटे

या व्यतिरिक्त उपहारगृहामार्फत (कॅन्टीन) अहवाल सालात, संस्थानमार्फत आयोजित करणेत येणा-या वैद्यकिय शिबीरे, प्रथमोपचार केंद्रे, विद्यार्थी-पालक मेळावे व इतर कार्यक्रम-समारंभासाठी चहा, काँफी, दूध आदिची विनामुल्य व्यवस्था करणेत आली.

प्रसादालय भोजन सुविधा

(माहे सप्टेंबर, २०१३ मध्ये ISO-22000-2005 मानांकन प्राप्त सुविधा)

शिर्डीत येणाऱ्या साईभक्तांच्या सुविधेसाठी, मुलभूत सेवेपैकी दुसरी आवश्यक अशी प्रसाद भोजनाची सुविधा आहे. श्री क्षेत्र शिर्डी येथे भेट देणाऱ्या साईभक्तांना प्रसाद भोजनाची सुविधा विनासायास, विनाविलंब प्राप्त व्हावी, या दृष्टीने, तळमजल्यावरील व पहिल्या मजल्यावरील भोजनकक्ष मिळून एकाच वेळेस ५५०० भक्त प्रसाद भोजन घेऊ शकतील अशा क्षमतेची “ श्री साई प्रसादालय ” ही सर्व सोयी-सुविधांयुक्त अद्ययावत इमारत भक्तांच्या सोयीसाठी दिनांक ०८ जानेवारी, २००९ पासून पूर्ण क्षमतेने उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. प्रसाद भोजन जलद व चवदार बनविणेसाठी खालील देशी-विदेशी बनावटीच्या यंत्रणा व मशिनरीचा उपयोग करून घेणेत येत आहे :

- | | |
|---------------------|--------------------|
| ०१. चपाती मशिन्स | ०२. आटा मळणी यंत्र |
| ०३. डिश वॉशिंग मशिन | ०४. मसाला ग्राईंडर |

०५. व्हेजिटेबल / राईस वॉशर	०६. व्हेजीटेबल प्रोसेसर मशिन
०७. ओनियन पिलर मशिन	०८. गार्लिक पिलर मशिन
०९. बटर मिक्सर	१०. ऑनलाईन चक्की युनिट
११. स्टीम बॉयलर	१२. सोलर स्टीम कुकींग सिस्टिम
१३. थर्मिक फ्लुईड हिटींग यंत्रणा	१४. आर.ओ. प्लॅन्ट
१५. माऊंटेड एल.पी. गॅस प्लॅन्ट	१६. भाजीपाला व ड्रायफुट कोल्ड स्टोअरेज
१७. फायर हायड्रन्ट यंत्रणा	१८. हायड्रोलिक ट्रॉलीज

प्रसाद भोजन बनविणसाठी वर नमुद केलेल्या मशिनरींचा वापर केल्याने, मानवी श्रमांत बचत तर झालीच आहे, त्याबरोबर कमी वेळेत भक्तांना स्वच्छ व स्वादिष्ट प्रसाद भोजन उपलब्ध होत आहे. सध्या दररोज सकाळी १० वाजेपासून ते रात्री १० वाजेपर्यंत अशी अविरत १२ तास, प्रौढांना रु.१०/- व लहान मुलांना रु.५/- या सवलतीच्या दरात पोटभर प्रसादभोजन उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. प्रसाद भोजनात भात, वरण, चपाती व दोन भाज्या, मिष्टान्न असे पदार्थ देण्यात येतात. प्रसाद भोजनातील चपात्या कंत्राटदाराकडून बनवून घेण्यात येतात, तसेच चपाती मशिनसचाही वापर करणेत येत आहे.

प्रसादालयासाठी आवश्यक असणारा ताजा भाजीपाला हा शिर्डी, राहाता येथील बाजारातून लिलाव पद्धतीने खरेदी करून आणला जातो. या व्यतिरीक्त संस्थानच्या शेतीमधून उपलब्ध होणारा ताजा भाजीपाला देखील वापरला जातो. प्रसादालयासाठी आवश्यक किराणामाल, कडधान्य, मसाला वगैरे माल खरेदी विभागामार्फत स्वतंत्रपणे निविदा मागणी करून, वार्षिक दर निश्चित करून खरेदी करणेत येतो. प्रतिदिनी साधारणपणे ४० हजारापर्यंत साईभक्त प्रसादालयामध्ये प्रसाद भोजनाचा लाभ घेतात. उत्सव व गर्दीच्या काळात ही संख्या प्रतीदिन ६५ हजारापर्यंत जाते. गेल्या तीन वर्षात प्रसाद भोजन घेणाऱ्या भक्तांच्या संख्येत होणारी वाढ दर्शविणारा तक्ता खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	वर्ष	वर्षभरात प्रसादभोजन घेणाऱ्या भक्तांची संख्या	प्रतिदिन प्रसादभोजन घेणाऱ्या भक्तांची सरासरी संख्या
०१	माहे एप्रिल, २०१२ ते मार्च, २०१३	१,३९,२५,३४१	३८,१५२
०२	माहे एप्रिल, २०१३ ते मार्च, २०१४	१,३९,१०,२६३	३५,९१९
०३	माहे एप्रिल, २०१४ ते मार्च, २०१५	१,२९,४६,६१८	३५,४७०

प्रसादालयात अन्नपदार्थ तयार करणेसाठी खरेदी केलेला किराणा माल व अनुषंगिक साहित्य, अन्न व औषध प्रशासनाच्या मानकाप्रमाणे तपासणीकामी स्वतंत्र प्रयोगशाळा उभारणी करणेचे काम प्रगतीपथावर आहे.

अन्नदान सुविधा

जो भक्त शिरडीत येईल तो कधीही भुकेला किंवा उपाशी राहू नये यासाठी श्री साईबाबा स्वतः च्या हातांनी द्वारकामाईमध्ये भोजन तयार करीत व गरीब, भुकेल्या भक्तांना जेऊ घालीत असत. ही शिकवण लक्षात ठेवून, प्रतिदिनी सुमारे १५०० गरीब, गरजू व अपंग व्यक्तींना प्रसादालयाजवळील स्वतंत्र अन्नदान कक्षात दिवसातून दोन वेळेस मोफत अन्नदानाची व्यवस्था केलेली आहे. याव्यतिरिक्त परिसरातील मुकबधीर, अंध, अपंग शाळेतील विद्यार्थ्यांना, वृद्धाश्रमातील वृद्ध आदिंना विनामुल्य अन्नदान करणेत येत आहे.

इतर विभागांच्या सेवा

जनसंपर्क विभाग

या विभागामार्फत श्री क्षेत्र शिर्डी येथे येणाऱ्या साईभक्तांना दर्शन, निवास, प्रसादभोजन आदि सुविधांच्या उपलब्धतेबाबत मार्गदर्शन करणे, सहाय्य करणे, श्री साईच्या जीवनकार्याविषयी, संस्थानमार्फत साजरे करणेत येणारे उत्सव, विविध कार्यक्रम-उपक्रम आदिंची वृत्तपत्रातून प्रसिध्दी करणे, संस्थान व्यवस्थापनाच्या निर्णयानुसार वृत्तपत्रांतून जाहिराती प्रसिध्द करणे इत्यादी कामे केली जातात.

लेखाशाखा

या विभागामार्फत आर्थिक प्रशासनाचे काम पार पाडले जाते. यामध्ये प्रामुख्याने लेख्यांमधील नोंदी, दक्षिणा पेटीतील रोख रक्कम व इतर मौल्यवान वस्तूंची मोजणी, देणगी कार्यालयांचे नियोजन, उपलब्ध होणाऱ्या निर्धींची गुंतवणूक, विविध देयकांच्या रक्कमांची अदायगी, प्रसाद रुपाने कापड, वस्तू, सोने-चांदीचे पेंडंटस् - नाणी उपलब्ध करून देणे, संस्थानच्या चल-अचल मालमत्तेचा, सोने-चांदी वस्तूंचा, कर्मचाऱ्यांचा विमा उतरविणे, लेख्यांचे नियमित लेखापरिक्षण करविणे आदि कामे पार पाडली जातात. संस्थानमधील सर्व प्रकारच्या आर्थिक व्यवहारावर नियंत्रण रहावे, त्याची वेळीच तपासणी व्हावी यासाठी पूर्वलेखापरीक्षक आणि अंतर्गत लेखापरिक्षकांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे. देश-विदेशातील साईभक्तांना घरबसल्या संस्थानला देणगी देता यावी म्हणून नेटबँकिंग व पेमेंट गेट-वेद्वारे ऑनलाईन देणगी सुविधा सुरु करण्यात आलेली आहे. नेटबँकिंग सुविधेअंतर्गत स्टेट बँक ऑफ इंडिया, युनियन बँक ऑफ इंडिया, बँक ऑफ बडोदा, एचडीएफसी बँक, आयसीआयसीआय, सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया या बँकांच्या सेवा तर पेमेंट गेट-वे अंतर्गत डेबिट / क्रेडिट कार्डद्वारे देणगी स्वीकारणेसाठी एचडीएफसी बँक व आयसीआयसीआय बँक या बँकेच्या सेवा उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत. या ऑनलाईन देणगी सुविधा संस्थानच्या www.sai.org.in व www.online.sai.org.in या अधिकृत संकेतस्थळावर (वेबसाईटवर) तसेच उपरोक्त बँकांच्या संकेतस्थळांवर उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

या व्यतिरिक्त, भक्तांना देणगी देणेसाठी स्वतः सोबत मोठी रोख रक्कम बाळगण्याची व त्यासाठी जोखीम उठविणेची आता गरज नाही. कारण मंदिर परिसरातील देणगी कार्यालयांमध्ये EDC मशीनद्वारे एचडीएफसी व आयसीआयसीआय या बँकांचे डेबिट / क्रेडिट कार्डद्वारे देणगी स्वीकारणेची सुविधा उपलब्ध करून देणेत आली आहे.

तसेच आठवडयातून साधारणतः दोन वेळेस तसेच भक्तांच्या गर्दीनुसार आवश्यक वेळी दक्षिणा पेटीतील दानाची मोजणी करण्यात येते. या कामी मा. सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त, अहमदनगर यांचे प्रतिनिधी, राष्ट्रीयीकृत बँकेचे प्रतिनिधी, संस्थानने नेमलेले सोने-चांदीचे मुल्यांकनकार, संस्थानचे अधिकारी यांचेसह संस्थानचे अंदाजे १५० कर्मचारी आणि अंदाजे १५० ते २०० साईभक्त हे उपस्थित असतात. साईभक्तांच्या सहभागामुळे दक्षिणा पेटी मोजणीमध्ये अधिकाधिक गतीमानता, पारदर्शकता व विश्वासार्हता निर्माण झाली आहे.

संरक्षण विभाग

श्री साईभक्तांना संस्थान परिसरात सुरक्षितपणे वावरता यावे, रांगेमध्ये व गर्दीच्या ठिकाणी शिस्त रहावी आदी सर्व दक्षता संरक्षण विभागाकडून घेणेत येते. सध्या संरक्षण विभागाचे प्रमुख (संरक्षण अधिकारी) म्हणून महाराष्ट्र शासनाकडून प्रतिनियुक्तीवर आलेले पोलिस उपनिरीक्षक या दर्जाचे अधिकारी काम पहात आहेत. संरक्षण अधिकाऱ्याचे अधिपत्याखाली संस्थानचे १४६ स्थायी संरक्षण कर्मचाऱ्यांसह ०२ खाजगी ठेकेदारांमार्फत सुमारे ७४३ कंत्राटी सुरक्षा रक्षक (बंदूकधारी सुरक्षारक्षकांसह) सुरक्षा व्यवस्थेसाठी नेमण्यात आलेले आहेत.

याशिवाय सुरक्षेसाठी स्वतंत्र अत्याधुनिक सीसीटीव्ही यंत्रणा उभारण्यात आली आहे. कोणत्याही प्रकारची अनुचित घटना घडू नये यासाठी महाद्वारे तसेच दर्शनरांग, प्रवेशद्वार इत्यादी ठिकाणी नियमित तपासणीसाठी मेटल डिटेक्टर उभारण्यात आलेले आहेत. तसेच आवश्यक तेथे सशस्त्र पहारेकऱ्यांची व्यवस्था करण्यात आली आहे. याशिवाय सुरक्षा रक्षकांना बॅगेज स्कॅनर, डोअरफ्रेम मेटल डिटेक्टर, हॅन्ड मेटल डिटेक्टरही उपलब्ध करवून देण्यात आलेले आहेत. खात्याच्या अंतर्गत संपर्कासाठी वॉकी-टॉकी यंत्रणाही कार्यरत आहे. याशिवाय ज्या भक्तांचे पैसे हरवले, चोरीला गेले अशा भक्तांना भक्त मदत फंडातून आपले स्वस्थळी पोहचण्यासाठी प्रवास भाडे रक्कमेची मदत केली जाते.

देशातील विविध धार्मिक स्थळांमध्ये अतिरेक्यांकडून बॉम्बस्फोट घडवून आणून दहशत निर्माण केली जात आहे. त्यासाठी गृहविभाग, पोलिस खाते इत्यादींचे मार्गदर्शनाने व्यापक अत्याधुनिक संरक्षण व्यवस्था कार्यान्वीत करणेत आली आहे. या सुरक्षा व्यवस्थेचे दररोजचे नियंत्रण व परिक्षण करणेसाठी स्वतंत्र नियंत्रण कक्ष (कंट्रोलरूम) कार्यान्वीत करणेत आलेले आहे.

भक्तांच्या सुरक्षिततेसाठी शासनाकडून उपलब्ध झालेले पोलिस अधिकारी व कर्मचारी यांचेसाठी मंदिर परिसरामध्ये उदीवाटप केंद्राजवळ कार्यालयासाठी जागा उपलब्ध करून देणेत आलेली आहे. तसेच अहमदनगर - मनमाड राज्यमार्गावर खाजगी वाहने थांबून भक्तांच्या वाहतुकीस अडथळा निर्माण होतो म्हणून एक क्रेन व एक ४०७ ट्रक टेम्पो शिर्डी पोलिस स्टेशन यांना उपलब्ध करून देणेत आलेले आहे.

अग्नीशमन विभाग (फायर अँड सेफ्टी)

मंजूर आकृतीबंधानुसार, अग्नीशमन (फायर अँड सेफ्टी) विभाग नव्यानेच सुरु करणेत आलेला असून, या विभागामार्फत संस्थान आस्थापनेवरील कायम व कंत्राटी कर्मचा-यांमधून निवडक कर्मचा-यांची निवड करुन त्यांना राज्य अग्नीशमन प्रशिक्षण केंद्र, मुंबई येथे प्रशिक्षण देणेत आले. तसेच हा विभाग व्यवस्थितरित्या सुस्थापित करणेसाठी अग्नीविरोधक साहित्य व यंत्रे खरेदी करणेसाठी कार्यवाही सुरु करणेत आलेली आहे.

प्रकाशने विभाग

प्रकाशने विभागामार्फत श्री साईबाबांच्या जीवनकार्यावर आधारीत १७ भाषेतील श्री साईसतच्चरित्र ग्रंथांसह, वेगवेगळ्या भाषेतील खालीलप्रमाणे एकूण ८६ प्रकारची पुस्तके तसेच ३३ प्रकारचे वेगवेगळे फोटो व ११ प्रकारचे ऑडिओ / व्हिडीओ सीडी उपलब्ध करुन देण्यात आलेल्या आहेत. दरवर्षी वार्षिक दैनंदिनी व दिनदर्शिका छापून प्रकाशित करण्याचे कार्यही प्रकाशने विभाग करत आहे. श्री साईच्या जीवनावरील सर्व प्रकाशने सवलतीच्या दरात साईभक्तांना पुस्तक विक्री काउंटर्सवर उपलब्ध करुन देण्यात आली आहेत.

साईभक्तांना काही निवडक पुस्तकांवर २० टक्के सूट दिली जाते.

अ.नं.	भाषा	उपलब्ध पुस्तकांची निवडक नावे
०१	मराठी	श्री साईसतच्चरित्र, श्री साईचे सत्यचरित्र, शिलधी, मुलांचे साईबाबा, दैनंदिन साईबोध, साईबाबांची शिकवण व तत्वज्ञान, साईभजनामृत, साईबाबा अवतार व कार्य, सगुणोपासना, आरती, स्तवनमंजिरी, रुद्राध्याय, गुरुपाठ अभंग, साईलीलामृत, अर्वाचीन भक्त व संतलीलामृत आदि.
०२	हिंदी	श्री साईसतच्चरित्र, साई चरित्र दोहावली, खापडें डायरी, मुलांचे साईबाबा, साईलीलामृत, सगुणोपासना, स्तवनमंजिरी, साईभजनामृत, फकीर की पाठशाला, भजनमाला, साई के ओर पहला कदम आदि.
०३	तेलुगु	श्री साईसतच्चरित्र, श्री साई सत्य चरित्र, मातृसाई, मुलांचे साईबाबा, पुजाविधी आरती.
०४	गुजराथी	श्री साईसतच्चरित्र, मुलांचे साईबाबा, साईलीलामृत, सगुणोपासना, स्तवनमंजिरी, दैनंदिन साईबोध आदि.
०५	कन्नड	श्री साईसतच्चरित्र, मुलांचे साईबाबा, स्तवनमंजिरी.
०६	तामिळ	श्री साईसतच्चरित्र, खापडें डायरी, मुलांचे साईबाबा, सगुणोपासना.
०७	बंगाली	श्री साईसतच्चरित्र, सगुणोपासना.
०८	उर्दू	श्री साईसतच्चरित्र.
०९	पंजाबी	श्री साईसतच्चरित्र.
१०	सिंधी	श्री साईसतच्चरित्र.
११	नेपाळी	श्री साईसतच्चरित्र.
१२	ओरिया	सगुणोपासना.
१३	मल्याळम्	श्री साईसतच्चरित्र.
१४	कोकणी	श्री साईसतच्चरित्र.
१५	आसामी	श्री साईसतच्चरित्र, सगुणोपासना.
१६	जर्मन	श्री साईनाथ स्तवनमंजिरी, साईनाथ सगुणोपासना.
१७	इंग्रजी	श्री साईसतच्चरित्र, खापडें डायरी, मुलांचे साईबाबा, साईबाबा ऑफ शिर्डी, सगुणोपासना, स्तवनमंजिरी, स्तवनमंजिरी (झरीन), श्री साई द सुपरमॅन, श्री साई समर्थ चरित्र, सहस्त्रनामावली,चित्रावली आदि.

तसेच संस्थान व्यवस्थापनामार्फत अहवाल सालात, श्री साईबाबा दैनंदिनी व श्री साई दिनदर्शिका वेगवेगळ्या प्रकारात प्रकाशित करण्यात येऊन, ना नफा ना तोटा धर्तीवर वाजवी किंमतीत साईभक्तांना उपलब्ध करवून देण्यात आलेल्या आहेत.

संस्थान व्यवस्थापनामार्फत उपलब्ध करून देणेत आलेल्या विविध मुद्रित, दृकश्राव्य प्रकाशने विक्री संख्येची गेल्या ०३ वर्षातील तुलनात्मक माहिती खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	कालावधी (वर्ष)	मुद्रित (पुस्तके / फोटो) विक्री संख्या	दृक-श्राव्य प्रकाशने विक्री संख्या	श्री साई दैनंदिनी / दिनदर्शिका विक्री संख्या
०१	सन २०१२ -१३	१३१६०२३	६२०१२	८८६०५९
०२	सन २०१३ -१४	१३७९६३९	६०११६	६६११००
०३	सन २०१४ -१५	९८३३१६	४२३८२	५१६८१४

याव्यतिरिक्त, संस्थान व्यवस्थापनाने चेन्नई (तामीळनाडू), सिकंदराबाद (आंध्रप्रदेश) व बंगलोर (कर्नाटक) या विविध राज्यातील ०३ महानगरांमध्ये भक्तांना माहिती सुविधा केंद्राची सुविधा उपलब्ध करून दिलेली आहे. या माहिती सुविधा केंद्रातूनही भक्तांना उपरोक्त प्रकाशने विक्रीसाठी उपलब्ध करून दिलेली आहेत.

तसेच अहवाल सालात, उपरोक्त संस्थान प्रकाशने ऑनलाईन खरेदीसाठी उपलब्ध करून देणेत आलेली आहे.

माहिती तंत्रज्ञान विभाग

विश्वस्तव्यवस्थेचे दैनंदिन कार्यालयीन कामकाजात गती व अचूकता यावी, वेळेची व मानवी श्रमांची बचत व्हावी यादृष्टीने संगणकीय कार्यप्रणाली कार्यान्वीत करण्यात आलेली असून, सर्व कार्यालये संगणक कार्यप्रणालीद्वारे एकमेकांशी जोडण्यात आलेली आहेत. सध्या संगणकीय कार्यप्रणालीद्वारे देणगी कार्यालयात देणगी स्वीकारणे, अंतर्गत दूरध्वनी योजनेंतर्गत सर्व कार्यालये जोडणे, संगणकीय कार्यप्रणालीचे सुसुत्रीकरण व नियंत्रण करणे आदि कामे केली जातात.

माहिती तंत्रज्ञान विभागामार्फत श्री साईबाबांच्या जीवनकार्याविषयी व विश्वस्तव्यवस्थेच्या कार्यपद्धतीविषयी अधिकृत माहिती देणारी **www.sai.org.in** इंग्रजी, मराठी व हिंदीतील वेबसाईट (संकेतस्थळ) सुरु करण्यात आलेली आहेत. माहिती तंत्रज्ञान विभागामार्फत भक्तांना पुरविणेत येणाऱ्या सुविधा :

०१. श्रींची ऑनलाईन दर्शन सुविधा उपलब्ध करून देणेत आली असून, दररोज साधारणतः १२ ते १५ हजार साईभक्त संकेतस्थळास भेट देतात.
०२. संस्थान प्रकाशित दहा भाषांतील श्री साईसत्त्वरित्र संकेतस्थळावर उपलब्ध
०३. मंदिरातील दैनंदिन कार्यक्रम, संस्थानच्या विविध सेवा-सुविधा, देणगीबाबतची माहिती, शिर्डी दर्शन, रेल्वे वेळापत्रक आदि माहिती उपलब्ध

०४. संस्थानचे अधिकृत वेबसाईटद्वारे जगातील कोणत्याही देशातून, त्या देशाचे चलनात ऑनलाईन देणगी स्वीकारणेची सुविधा सुरु करणेत आलेली आहे.
०५. साई मंदिरातील Live Darshan ही सुविधा टाटा-स्काय या डीटीएच सेवा पुरविणाऱ्या कंपनीमार्फत, टाटा-स्कायची सेवा घेणाऱ्या ग्राहकांसाठी दूरचित्रवाणी व संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे. तसेच टीव्ही-९ या टी. व्ही. चॅनलवरही सदर सुविधा उपलब्ध करून देणेत आलेली आहे.

विश्वस्तव्यवस्थेचे दैनंदिन कार्यालयीन कामकाज पार पाडणेसाठी मंदिर व मंदिर परिसरात असलेली विविध कार्यालये अत्याधुनिक अशा डिजीटल अंतर्गत दूरध्वनी यंत्रणेद्वारे एकमेकांशी जोडण्यात आलेली आहेत. तसेच मा.व्यवस्थापन समिती, अधिकारी व इतर कर्मचारी वर्ग यांचेमध्ये कामकाजाचा समन्वय राहावा, संबंधित अधिकारी / कर्मचारी यांचेशी त्वरीत संपर्क साधून तातडीने कामे व्हावीत या दृष्टीने भ्रमणदूरध्वनी योजना (Group Mobile System) कार्यान्वीत करण्यात आलेली आहे.

साईभक्तांना सुलभ व सुरळीत सेवा उपलब्ध व्हाव्यात, प्रशासकीय कामांमध्ये अचूकता व गती यावी, त्याचे व्यवस्थापन पारदर्शक पद्धतीने व्हावे याकरीता अद्यावत संगणकीय जाळे विकसित करणेचा साईटेक प्रकल्प हा अंदाजे रक्कम रुपये २१.८७ कोटी मात्र खर्च असलेला प्रकल्प आऊटसोर्सिंग पद्धतीने Cognizant Technology Solutions Ltd., Pune यांचे सहाय्याने हाती घेणेत आला आहे.

या साईटेक प्रकल्पाद्वारे संस्थानची सर्व निवासस्थाने, श्री साई प्रसादालय, साई आश्रम प्रकल्प भाग १ व २, शैक्षणिक संकुल, रुग्णालये इत्यादी सर्व परिसरामध्ये संगणकीय जाळे उभारण्यात आलेले आहे. संस्थानच्या विविध विभागांसाठी आवश्यक ३६ संगणकीय आज्ञावली, डेटा सेंटर, डेटा रिकव्हरी सेंटर, संगणकीय साहित्य देखभाल दुरुस्ती कक्ष आदि तयार करणेत येत आहेत. याव्यतिरिक्त वायफाय, वायमॅक्स या सारख्या आधुनिक तंत्रज्ञानाद्वारे संस्थानचे मुंबई येथील शाखा कार्यालयासह, सिकंदराबाद, चेन्नई, बंगलोर, दिल्ली इत्यादी ठिकाणची माहिती सुविधा केंद्रे शिर्डी कार्यालयाशी जोडण्यात आलेली आहेत. सर्वात महत्वाचे, www.online.sai.org.in या संकेतस्थळाद्वारे जगातील साईभक्तांना घरबसल्या निवास, दर्शन, आरती आदि सुविधांचे आरक्षण करता येईल तसेच देणगीही जमा करता येणार आहे.

पाणीपुरवठा विभाग

अहमदनगर जिल्हा आणि प्रामुख्याने जिल्ह्याचा उत्तर भाग पर्जन्यमान कमी असल्यामुळे पाण्याच्या बाबतीत दुष्काळी समजला जातो. श्री क्षेत्र शिर्डी सारख्या पवित्र तीर्थक्षेत्री श्रीसाईभक्तांना स्वच्छ व निर्मळ पाणी उपलब्ध करून देण्यासाठी श्री साईबाबांच्या आशीर्वादाने संस्थान व्यवस्थापनाने सन १९९५ मध्ये सुमारे १ कोटी रुपये गुंतवून राज्य शासनाच्या सहकार्याने स्वतंत्र व परिपूर्ण अशी ३३२ दशलक्ष लिटर्स साठवण क्षमतेची शिर्डी संस्थान-कनकुरी-पिंपळवाडी पाणी पुरवठा योजना कार्यान्वीत केली आहे.

या पाणीपुरवठा योजनेअंतर्गत मौजे कनकुरी, तालुका राहाता शिवारात ०३ साठवण तलाव असून त्यांची साठवणुकी क्षमता ९० दशलक्ष लिटर्स, २२७ दशलक्ष लिटर्स व १५ दशलक्ष लिटर्स अशी आहे. या

पाणीपुरवठा योजनेस नाशिक पाटबंधारे विभाग, नाशिक यांचेकडून अहवाल सालात १९४.९६ कोटी लिटर्स पाणीपुरवठा करणेत आलेला असून, त्यापोटी संस्थानने रक्कम रुपये ७.०७ लक्ष मात्र पाणीपट्टी कर शासनाकडे भरलेला आहे. या पाणीपुरवठा योजनेतून कनकुरी व पिंपळवाडी या गावासह संस्थानच्या विविध भक्तनिवास इमारती, प्रसादालय, रुग्णालये व कर्मचारी निवासस्थाने इत्यादींना प्रतिदिनी ४० ते ४५ लाख लिटर्स स्वच्छ व शुध्द सुरक्षित पिण्याचे पाणी अखंड पुरविण्यात येत आहे.

स्वच्छ व शुध्द पाणीपुरवठा करणेसाठी संस्थानमार्फत ब्लिचिंग पावडर, ॲलम (तुरटी) व क्लोरीन गॅस योग्य प्रमाणात वापरणेत येत आहे. या योजनेंतर्गत पुरवठा करण्यात येणाऱ्या पाण्याचे विभागांतर्गत यंत्रणेद्वारे तसेच शासनाच्या आरोग्य विभागाच्या प्रयोगशाळेमध्ये नियमित तपासणी करणेत येते.

तसेच रुग्णालये, द्वारावती निवासस्थान परिसरात वापरणेत येणाऱ्या पाण्यावर सांडपाणी प्रक्रिया प्रकल्पाद्वारे प्रक्रिया (रिसायकलिंग) करणेत येऊन, त्याचा साईनगर व द्वारावती परिसरातील बगीचासाठी पुनरवापर करणेत येतो. अशाच प्रकारे साईआश्रम प्रकल्पांमध्येही वापरणेत येणाऱ्या पाण्याचे रिसायकलींग करून ते प्रसाधनगृहातील फलशसाठी वापरण्याचे नियोजन आहे.

गेल्या काही वर्षात साईबाबांच्या दर्शनासाठी शिर्डीत येणाऱ्या साईक्तांच्या संख्येत वाढ झालेली आहे व येथून पुढेही अशीच वाढ होण्याची शक्यता आहे. त्यासाठी संस्थानने द्वारावती व साईआश्रम प्रकल्प १ व २ हे निवासी प्रकल्प भक्तांच्या तात्पुरत्या निवासव्यवस्थेसाठी उपलब्ध करून दिलेले आहेत, तसेच एकाचवेळी ५००० साईभक्त प्रसादभोजनाचा लाभ घेऊ शकतील असे श्री साई प्रसादालय कार्यान्वीत केलेले आहे. या सर्वांसाठी पाण्याची फार मोठ्या प्रमाणावर गरज भासणार आहे. त्यासाठी संस्थानने महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे माध्यमातून कार्यवाही सुरु केली आहे.

बगीचा विभाग

या विभागामार्फत संस्थानच्या हद्दीत व मंदीर परिसरामध्ये असलेले वृक्ष, नारळाची झाडे, बगीचा, फुलझाडे व लॉन यांची निगा राखून परिसर सुशोभित करण्यात येत आहे. बगीचा विभागात गुलाब गार्डन, ग्रीन हाऊस इत्यादी तयार केलेली असून मंदिरास लागणारी फुले याच बगीचामधून उपलब्ध होत आहेत.

बगीचा विभागामार्फत द्वारावती भक्तनिवास परिसरात नयनरम्य बगीचा विकसित करणेत आला असून, यामध्ये मुलांसाठी विविध प्रकारची खेळणी उपलब्ध करून देणेत आली आहे. या बगीचामध्ये सुश्राव्य संगीताच्या श्रवणात सर्व वयोगटातील ग्रामस्थ, कर्मचारी व साईभक्त फिरणे, व्यायाम करणे आदि प्रकारांचा आनंद दररोज लुटतात.

राहाता नगरपरिषद, शिर्डी नगरपंचायत व संस्थान यांचे संयुक्त विद्यमाने १५ मेट्रीक टन क्षमतेचा घनकचरा विघटन प्रकल्प कार्यान्वीत केला असून, हा प्रकल्प कार्यान्वीत करून संस्थानने सामाजिक बांधिलकी जोपासली आहे.

विद्युत विभाग

मंदिर व मंदिर परिसरासह संपूर्ण संस्थान परिसरातील निवासस्थान इमारती, धर्मशाळा, रुग्णालये, कर्मचारी वसाहत आदि ठिकाणी महाराष्ट्र राज्य वीज वितरण कंपनीतर्फे पुरविण्यात येणाऱ्या वीज वितरणावर विद्युत विभागामार्फत नियंत्रण व संचलन ठेवले जाते. वीज वितरण कंपनीचा वीज पुरवठा खंडीत झालेस विद्युत विभागामार्फत संस्थान परिसरात विविध ठिकाणी विविध क्षमतेचे एकूण १७ विद्युत जनित्रे कार्यान्वीत असून, त्याद्वारे विनाखंडीत विद्युत पुरवठा करण्यात येत आहे. याव्यतिरिक्त श्री साईचे नियमित निघणारे रथ-पालखी मिरवणुकीसाठी १५ केव्हीए क्षमतेच्या ०१ स्वतंत्र जनरेटरची सुविधा उपलब्ध करून देणेत आली आहे. एनर्जी सेव्हींगसाठी सुधारीत यंत्रणा वापर करणेत येत आहे. तसेच पोष्ट भोयरे पठार, तालुका व जिल्हा अहमदनगर येथे रुपये १५.४० कोटी खर्चून २.५ मेगावॉट क्षमतेचा पवन ऊर्जा प्रकल्प कार्यान्वीत केलेला असून, त्याद्वारे अहवाल सालात ४४,८८,०८१ युनिट वीज निर्मिती करण्यात येऊन महाराष्ट्र राज्य वीज वितरण कंपनी यांना उपलब्ध करून देण्यात आलेली आहे. सदर पवन ऊर्जा प्रकल्पाद्वारे सन २०१४-१५ या वर्षात संस्थानला रुपये २,००,१४,४९२/- मात्र इतकी रक्कम वीज विक्रीतून मिळाली आहे.

संस्थान व्यवस्थापनास पवन ऊर्जा प्रकल्प कार्यान्वीत केलेपासून, म्हणजेच माहे ऑगस्ट, २००७ ते माहे मार्च, २०१५ अखेर या कालावधीत रुपये १४,२२,१६,६०१/- मात्र इतकी रक्कम पवन ऊर्जेपासून निर्माण झालेल्या वीज विक्रीतून मिळालेली आहे.

मेकॅनिकल विभाग

मंजूर आकृतीबंधानुसार, मेकॅनिकल विभाग हा नुकताच नव्याने सुरु करणेत आलेला असून, या विभागामार्फत संस्थान आस्थापनेवरील विविध विभागांकडे असणारे तांत्रिक साहित्य जसे वातानुकूलित यंत्रे, लिफ्टस्, प्रसादालय विभागाकडील मशिनरी, बायोगॅस प्रकल्प, गॅस टँक आदि मशिनरींची उभारणी, देखभाल-दुरुस्ती इत्यादी कामे करणेत येत आहेत.

बांधकाम विभाग

संस्थान परिसरातील सर्व इमारतींची देखभाल-दुरुस्ती करणे, बांधकामाची विकासात्मक कामे हाती घेऊन ती पूर्णत्वास नेणे आदि कामे बांधकाम विभागामार्फत केली जातात. सध्या या विभागामार्फत संस्थान परिसर व अनुदान तत्वावर शिर्डी गांवात विविध विकासकामे सुरु असून, त्यावर नियंत्रण ठेवणे, त्यांचे नियोजन करणे आदि कामे बांधकाम विभागामार्फत केली जात आहेत. सुरु असलेल्या विकासकामांची माहिती स्वतंत्ररित्या दिली आहे.

वाहन विभाग

श्री साईभक्त, विद्यार्थी, रुग्ण, अधिकारी व इतर कर्मचारी वर्गास वाहन विभागामार्फत वेगवेगळ्या वाहनांद्वारे सेवा दिली जाते. वाहन विभागाकडे असलेल्या वाहनांपैकी १४ बसेस मंदिर ते श्री साईबाबा भक्तनिवासस्थान व श्री साई प्रसादालय परिसर अशी विनाशुल्क वाहतूक सुविधा साईभक्तांसाठी पूर्णवेळ उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत. संस्थानच्या शैक्षणिक संकुलात शिक्षण घेणाऱ्या परिसरातील व ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांची ने-आण करण्याकरीता नाममात्र शुल्क आकारून ०९ स्कूल बसेस उपलब्ध करवून देण्यांत आलेल्या आहेत.

संस्थानच्या श्री साईनाथ व श्री साईबाबा सुपर स्पेशालिटी रुग्णालयातील रुग्णांच्या सोयी-सुविधेसाठी रुग्णवाहिका व शववाहिका नाममात्र दराने उपलब्ध करून दिल्या जातात.

यासाठी स्वतंत्ररित्या वाहन विभाग कार्यरत असून, या विभागाकडे, कार्यालयीन कामकाजाकरीता ११ वाहने, रुग्णालयासाठी ०६ रुग्णवाहिका, ०२ शववाहिका व ०१ मोबाईल मेडिकल व्हॅन, शैक्षणिक संकुलासाठी ०९ बसेस, भक्तांच्या सुविधेसाठी १४ बसेस, मालवाहतुकीकरीता लहान-मोठी १२ वाहने, ०३ ट्रॅक्टर (०६ ट्रेलर व ०१ वॉटर टँकरसह), क्रेन ०१, टॉयलेट व्हॅन ०२, कॅश व्हॅन ०१, जेटमशिनसह वाहन ०१, श्री व्हिलर रिक्षा ०१ अशी विविध २८ वाहने तसेच ०५ दुचाकी वाहने उपलब्ध आहेत. याशिवाय अग्नीशमन गाडीसाठी ०१ चेसीस खरेदी करणेत आलेली असून, त्यावर अग्नीशमन यंत्रणा बसविणेची कार्यवाही सुरु आहे.

या व्यतिरिक्त साई आश्रम निवासस्थान प्रकल्पाचा परिसर मोठा असल्याने, वृद्ध-अपंग भक्तांच्या सोयी-सुविधेसाठी बॅटरीवर चालणारी ०४ वाहने (इलेक्ट्रीक कार) उपलब्ध करून देणेत आलेल्या आहेत. अशा प्रकारे वाहन विभागाकडे सर्व प्रकारची वाहने मिळून एकूण ७४ वाहने उपलब्ध आहेत.



खरेदी विभाग

या विभागामार्फत प्रसादालय, लाडू प्रसाद निर्मिती, कॅन्टीन या विभागांसाठी तसेच इतर विविध विभागांना आवश्यक असणाऱ्या मालाची वार्षिक खरेदी करणेसाठी विहीत पद्धतीने निविदा / दरपत्रके, ई-निविदा यांची मागणी करून पारदर्शकपणे कार्यवाही करण्यात येते. त्यामुळे साईभक्तांना अखंडपणे प्रसाद भोजन, प्रसाद लाडू व कॅन्टीन सुविधा पुरविल्या जातात.

यामध्ये प्रामुख्याने प्रसादालयासाठी लागणारा दैनंदिन किराणा माल, गावरान तूप, विद्युत, पाणीपुरवठा व बांधकाम विभागांना दैनंदिन देखभाल दुरुस्तीसाठी आवश्यक असणारे साहित्य, दैनंदिन कार्यालयीन कामकाजासाठी आवश्यक असणारे स्टेशनरी, फर्निचर इत्यादी साहित्य यांचा समावेश आहे.

वरीलप्रमाणे भांडार विभागाच्या समन्वयाने खरेदी केलेल्या तेल, तूप व इतर किराणा मालाची शासकीय प्रयोगशाळा अहमदनगर, नाशिक येथून वेळोवेळी तपासणी करण्यात येते.

भांडार विभाग

या विभागामार्फत संस्थानच्या प्रसादालयासाठी आवश्यक गहू, हरभरा, तांदूळ, तूप व इतर किराणा माल तसेच अन्य विभागांसाठी आवश्यक विद्युत साहित्य, स्टेशनरी, पुस्तके, फोटो, कॅलेन्डर्स, सीडी/डिव्हीडी, स्वच्छता साहित्य आदिंची योग्य प्रकारे साठवणूक करून, वेळोवेळी आवश्यकतेनुसार संबंधित विभागांना त्यांचे मागणीप्रमाणे पुरविण्यात येते.

संस्थानच्या प्रसादालय विभागासाठी मुख्यतः खरेदी केलेल्या गहू, तांदूळ, हरभरा, तेल, तूप, दाळी व इतर किराणा माल, प्रकाशने विभागांकडील विविध साईचरित्र व इतर पुस्तके, सीडी / डिव्हीडी, विविध प्रकारचे फोटो, आरोग्य, बांधकाम, बगीचा, विद्युत विभागासाठी आवश्यक विविध साहित्य व सर्व विभागांसाठी आवश्यक स्टेशनरी इत्यादी साहित्याची योग्य प्रकारे साठवणूक करणेसाठी संस्थानने शिर्डी येथील सर्व्हे नंबर १२४/१ पैकी मधील जागेत ४००० मेट्रिक टन साठवण क्षमतेचे गोडाऊन बांधलेले आहे. तसेच दैनंदिन वापरातील माल व इतर साहित्य साठवणूकीसाठी साईप्रसाद निवासस्थाने परिसरात १००० मेट्रिक या क्षमतेचे गोडाऊन उपलब्ध आहे.

आरोग्य विभाग

या विभागामार्फत संस्थान परिसरात २४ तास स्वच्छता रहावी, या दृष्टीने दैनंदिन कामकाजाचे नियोजन करणेत आलेले आहे. दैनंदिन १६० स्थायी व १९५ कंत्राटी कर्मचाऱ्यांमार्फत संस्थान परिसराची स्वच्छता करण्यात येते. तसेच साईभक्तांचे आरोग्याचे दृष्टीने शिर्डी शहरात ही स्वच्छता राखणेकामी शिर्डी नगरपंचायत, शिर्डी यांना काही प्रमाणात संस्थान मदत करीत असते. त्यामुळे एकूणच शिर्डी व संस्थान परिसरातील स्वच्छतेमुळे भक्तांचे निश्चितच समाधान होते. श्री साई प्रसादालय, साईबाबा व साईनाथ रुग्णालये, व्दारावती निवासस्थान, साईआश्रम भक्तनिवास व साई धर्मशाळा येथील स्वच्छता आऊटसोर्सिंग पद्धतीने कंत्राटदारामार्फत करण्यात येते.

कामगार विभाग

या विभागामार्फत संस्थान कर्मचाऱ्यांच्या रजा, सुट्ट्या, गैरवर्तन, कर्मचारी विषयक न्यायालयीन कामकाजासह कंत्राटी कर्मचारीविषयक कामकाज पाहिले जाते. तसेच वेळोवेळी कंत्राटदार नियुक्ती व त्यांचेमार्फत संस्थानच्या विविध विभागांना आवश्यकतेनुसार कंत्राटी कर्मचारी पुरवून संस्थानचे दैनंदिन कामकाज सुरळीत पार पडेल याची दक्षता घेणेत येते.

संस्थान कर्मचा-यांचे संबंधीत एकुण २१ कामगार न्यायालयीन दावे विविध न्यायालयात न्यायप्रविष्ट असून, त्याबाबत कामगार विभागामार्फत संस्थान वकिलांशी समन्वय साधून कार्यवाही करणेत येत आहे.

अभिलेख कक्ष

या विभागामार्फत संस्थानचे विविध रेकॉर्ड, फाईल्स, दस्तऐवज शासकीय नियमानुसार अ, ब, क व ड प्रकारात जतन करून ठेवणेत येतात. त्यासाठी आवश्यक ती उपाययोजना करणेत आलेली आहे. तसेच संस्थानच्या विविध विभागांच्या निरुपयोगी वस्तू / साहित्याचे लिलावाची कार्यवाही करणेत येते.

ध्वनीक्षेपण विभाग

या विभागामार्फत साई मंदिरात होणाऱ्या सर्व आरत्या व इतर कार्यक्रमांचे ध्वनीक्षेपण करणे. तसेच दर्शन रांगा व परिसरातील साईभक्तांच्या सोयीसाठी कार्यान्वीत करणेत आलेल्या सीसीटीव्ही यंत्रणेद्वारे समाधी मंदीरातील कार्यक्रम दाखविणेत येतात. तसेच संस्थान परिसरात भक्तांसाठी सूचना केंद्र चालविणेत येत आहे.

विधी विभाग

या विभागामार्फत संस्थानच्या विविध न्यायालयातील दाव्यांचे कामकाज पहाणे, विविध विभागांना कराव्या लागणाऱ्या करारांचे मसुदे तयार करून देणे, तपासून देणे, भक्तांना सोयी-सुविधा उपलब्ध करून देणेसाठी संस्थान परिसरातील उपलब्ध असलेले दुकान गाळे लिलाव पध्दतीने भाडे तत्वावर उपलब्ध करणे आदि कामे केली जातात तसेच संस्थानच्या सर्व स्थावर मालमत्तेचे अद्ययावत रेकॉर्ड ठेवणेत येते. मा. न्यायालयाने नियुक्त केलेली मा. त्रिसदस्यीय समिती संस्थान व्यवस्थापनाचे दैनंदिन कामकाज पाहत असल्याने, या समितीचे निर्णयानुसार विविध कामांसाठी मा. न्यायालयाची मंजूरी घेणेचे काम विधी विभागामार्फत करणेत येत आहे.

विधी विभागामार्फत सन २०१४-१५ या अहवाल सालात, मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे औरंगाबाद खंडपीठापुढे त्यांचेच निर्देशानुसार व मा. त्रिसदस्यीय समितीचे मान्यतेने रुपये १० लाखापुढील खर्चाचे प्रकल्पांना / प्रस्तावांना मान्यता मिळणेसाठी एकुण ७२ दिवाणी अर्ज दाखल करणेत आले, त्यापैकी ५७ दिवाणी अर्ज निकाली निघून, १६ दिवाणी अर्जावर सुनावणी सुरु आहे.

याव्यतिरिक्त विधी विभागामार्फत, विविध न्यायालयांपुढे संस्थानने दाखल केलेले ०४ व संस्थान विरुद्ध दाखल झालेले ३२ दावे असे एकुण ३६ न्यायालयीन दाव्यांचे कामकाजाबाबत संस्थान वकिलांशी समन्वय साधून कार्यवाही सुरु आहे.

मालमत्ता विभाग

संस्थान मालकीचे जंगम व स्थावर मालमत्तेचे जतन व संरक्षण व्हावे, संस्थान व्यवस्थापनास विकास कामांचे दृष्टीने आवश्यक जमिनीचे संपादन करता यावे, जमीन महसूल विषयक बाबींमध्ये सुसुत्रीकरण व्हावे म्हणून मा. त्रिसदस्यीय समितीचे मान्यतेने, बांधकाम विभागाचे अंतर्गत कार्यरत असणा-या भूसंपादन कक्षासह विधी विभागाकडील जमीन महसूल विषयक कामे एकत्रित करून स्वतंत्र मालमत्ता विभाग दिनांक १९ नोव्हेंबर, २०१४ पासून कार्यरत करणेत आला. सध्या या विभागांमार्फत जमीन महसूलासह भूसंपादनविषयक सर्व कामे पार पाडली जात आहेत. सध्या या विभागामार्फत ०३ भूसंपादन प्रस्तावांवर कार्यवाही सुरु असुन, याकामी मा. भूसंपादन अधिकारी यांचेकडेस भूसंपादनापोटी आगाऊ अनामत रक्कम भरणेत आलेली आहे.



अहवाल सालातील ठळक बाबी

०१. अहवाल सालात जनसंपर्क कार्यालयामार्फत, माहे ऑगस्ट, २०१४ पासून रुपये २५,००० /- मात्र किंवा त्यापेक्षा अधिक (वस्तुरूप किंवा रोख स्वरूपात) देणगी देणा-या भक्तांना त्यांच्या कुंटूंबांसह देणगी दिलेल्या दिवशी विनामुल्य दर्शन / आरती तसेच प्रसादालयात एकवेळ विनामुल्य प्रसाद भोजन देणेबाबत कार्यवाही सुरु करणेत आलेली आहे.
०२. अहवाल सालात, जनसंपर्क विभागामार्फत ३,७६,०९८ भक्तांनी सशुल्क दर्शन / आरती पासेस सुविधेचा लाभ घेतला, त्यापासून संस्थानला ७,१५,२१,२००/- मात्र उत्पन्न मिळाले, तर ऑनलाईन दर्शन / आरती पासेस सुविधेचा ६,५१,०६४ भक्तांनी लाभ घेतला, त्यापासून संस्थानला रु.११,४०,७३,४००/- मात्र उत्पन्न मिळाले.
०३. उपहारगृहामार्फत (कॅन्टीन) भक्तांना अंदाजे १०० मिली चहा (रु. ०१/- प्रति कप), कॉफी व दूध (रु.१.५० प्रति कप) या नाममात्र दराने २४ तास वितरण केले जात होते. परंतु भक्तांकडून ०.५० पैसेचा वापर चलनात होत नसल्याने, तसेच नाणेटंचाईमुळे आर्थिक देवाण-घेवाण करणेस अडचणी निर्माण होत असल्याने आणि मध्यंतरीच्या महागाईचा विचार करता भक्तांना नाममात्र दरात वितरीत करणेत येणा-या चहा, कॉफी व दूध यांच्या दरात अल्पशी वाढ करून, दिनांक ०१ जुलै, २०१४ पासून अंदाजे १०० मिली चहा (रु.२/- प्रति कप), कॉफी व दूध (रु.३/- प्रति कप) वितरीत करणेत येत आहे.
०४. माहे ऑगस्ट, २०१३ पासून दर्शन रांगेतील भक्तांना मोफत लाडूप्रसाद पाकिटाचे (०२ लाडूंचे ०१ पाकिट) प्रसाद रुपाने वाटप करणेत येत आहे. अहवाल सालात, दिनांक ०२ ऑक्टोबर, २०१४ पासून लाडूप्रसाद पाकिटांऐवजी बुंदी प्रसाद पाकिटांचे (अंदाजे १०० ग्रॅम) मोफत वाटप करणेत येत आहे.
०५. **साईप्रसाद निवासस्थान** विभागांतर्गत असलेल्या **साईनिवास अतिथीगृह** या निवासस्थान इमारतीस दिनांक २४ जानेवारी, २०१५ रोजी ISO-9001:2008 हे मानांकन प्राप्त झाले आहे.
०६. **साईआश्रम भक्तनिवास** या निवासस्थान विभागास दिनांक ०३ जानेवारी, २०१५ रोजी ISO-9001:2008 हे मानांकन प्राप्त झाले आहे.
०७. **व्दारावती भक्तनिवास** या निवासस्थान विभागास दिनांक २४ जानेवारी, २०१५ रोजी ISO-9001:2008 हे मानांकन प्राप्त झाले आहे.
०८. बगीचा विभागामार्फत अहवाल सालातील तीन ही उत्सवास तसेच गुढीपाडवा, श्री दत्त जयंती, दिपावली उत्सवानिमित्त इच्छुक साईभक्तांकडून समाधी मंदिर व परिसरात देणगीदाखल फुलांची सजावट करणेत आली.
०९. श्री साई प्रसादालयात भक्तांना अत्यंत नाममात्र दरात प्रसाद भोजन वितरीत केले जात असल्याने, अनेक भक्त प्रसादालयात अन्नदान करणेची इच्छा व्यक्त करतात. अशा इच्छुक

भक्तांसाठी मा. त्रिसदस्यीय समितीचे मान्यतेने, मोफत प्रसाद भोजन योजनेअंतर्गत उत्सव कालावधीतील एका दिवसासाठी रुपये ८ लाख मात्र व वर्षातील इतर दिवसांसाठी एक दिवसासाठी रुपये ४ लाख मात्र देणगी रक्कम भरून अन्नदान करणेची सुविधा उपलब्ध करून देणेत आलेली आहे.

१०. संस्थानमार्फत एका साईभक्ताने श्री साईलिलामृतांच्या २१ अध्यायाचे तांदूळ व तीळाच्या सुमारे ५४,४४५ दाण्यांवर लिखाण केलेला ग्रंथ प्रकाशित करणेत आला. सदर ग्रंथ भक्तांना वाचनासाठी व दर्शनासाठी मंदिर परिसरातील पारायण कक्षात ठेवणेत आलेला आहे.
११. संस्थानमार्फत साईभक्तांनी श्री साईसत्त्वरित्र या मराठी ग्रंथाचा (पोथी) चा अनुक्रमे कन्नड, हिंदी व गुजराथी भाषेत अनुवादीत केलेले ग्रंथ प्रकाशित करून, प्रकाशने विभागामार्फत भक्तांसाठी उपलब्ध करून देणेत आलेले आहेत.
१२. देणगीदार भक्तांचे माध्यमातून समाधी मंदिर, भुयारी दर्शन रांग, म्युझियम हॉल इत्यादी गर्दीचे ठिकाणी वातानुकूलित यंत्रणा बसविणेत आलेली असून, ही यंत्रणा दिनांक २७ मार्च, २०१३ पासून कार्यान्वीत करणेत आलेली आहे.
१३. अहवाल सालात, श्री साई सत्यव्रत (सत्यनारायण) महापूजेचा ६३,१३२ भक्तांनी तर श्री अभिषेक पूजेचा २०,४९५ भक्तांनी लाभ घेतला.
१४. श्री दासगणू महाराजांची ५२ वी पुण्यतिथी दिनांक २० नोव्हेंबर, २०१४ रोजी साजरी करणेत आली, या दिवशी श्री व्दारकामाई मंदिर परिसरातील खुल्या जागेत साईभक्त व ग्रामस्थ यांचे सक्रिय सहभागातून सामुहिक स्तवनमंजिरीचा पाठ संपन्न झाला.
१५. दिनांक २७ जुलै, २०१४ ते दिनांक ०४ ऑगस्ट, २०१४ अखेर श्री साईसत्त्वरित्र पारायण सोहळा साजरा करणेत आला.
१६. दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१४ रोजी **शिर्डी महोत्सव** साजरा करणेत येऊन, नाताळ व नववर्षारंभाच्या दिवशी श्री साईचे दर्शनासाठी होणाऱ्या अलोट गर्दीचा विचार करून, गतवर्षी प्रमाणेच दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१४ रोजी श्री साईचे समाधी मंदिर दर्शनासाठी रात्रभर खुले ठेवणेत आले होते.
१७. संरक्षण विभागामार्फत बिनधनी रोख रक्कम रुपये २,१८,१४४/- मात्र व रुपये ३,९४,४४०/- मात्र किंमतीच्या बिनधनी वस्तू (सोने, चांदी, घडयाळे, मोबाईल्स, कॅमेरे इत्यादी) लेखाशाखेकडे जमा करणेत आलेल्या आहेत.
१८. संरक्षण विभागांतर्गत तूर्त सुरु असलेल्या फायर अँड सेफ्टी विभागामार्फत संस्थान आस्थापनेवरील स्थायी व अस्थायी स्वरूपात काम करणारे कर्मचा-यांना अग्नीप्रतिबंधक प्रशिक्षण देणेत आले.
१९. संस्थानचे अधिकृत संकेतस्थळावरून श्रीं ची आरती व दर्शन, देणगी, प्रसाद भोजन, खोली आरक्षण या सुविधांसाठी Online Booking System सुरु करणेत आली आहे. या खोली आरक्षण सुविधेमध्ये व्दारावती भक्तनिवास, साईबाबा भक्तनिवासस्थान व साईआश्रम

भक्तनिवास इमारतीतील अनुक्रमे २८६, २८७ व १३८२ खोल्या Online Room Booking सुविधेसाठी उपलब्ध करून देणेत आल्या आहेत.

२०. ध्वनीक्षेपण विभागामार्फत मंदिर व मंदिर परिसर, दर्शन रांग, निवासस्थाने परिसर, श्री साई प्रसादालय परिसर आदि ठिकाणी भक्तांना श्री साईंचे दर्शन वेळोवेळी व्हावे, मंदिरातील दैनंदिन पूजा-अर्चा, आरती यांचा लाभ सुलभतेने व्हावा म्हणून ठिकठिकाणी विविध आकाराचे एलसीडी टि.व्ही. बसविणेत आलेले आहेत.
२१. संस्थान व्यवस्थापन संचलित श्री साईनाथ रुग्णालयाचे रुग्णसेवेस दिनांक १४ मे, २०१४ रोजी ५० वर्षे पुर्ण झाल्याने, या सुवर्ण जयंती उत्सवानिमित्त मा. त्रिसदस्यीय समितीचे मान्यतेने दिनांक ०१ मे, २०१४ ते दिनांक ३१ मे, २०१४ अखेर मोफत केसपेपर व बाह्यरुग्ण तपासणी करणेत आली.



इतर उपक्रम - रुग्णालये

अधिनियमातील कलम १७ व २१ मधील तरतुदीस अनुसरून, विश्वस्तव्यवस्थेच्या ध्येय-धोरणांशी सुसंगत राहून, संस्थानने श्री साईबाबांची शिकवण व बाबांनी त्यांचे हयातीत गरीब व गरजूंची केलेली रुग्णसेवा लक्षात घेऊन बाबांचा रुग्णसेवेचा वारसा पुढे चालू ठेवण्यासाठी शिर्डी व परिसरातील ग्रामीण भागातील सर्वसामान्य, गोर-गरीब जनतेला वैद्यकीय सेवा उपलब्ध व्हाव्यात यासाठी साईनाथ रुग्णालय तसेच गंभीर आजारावरील उच्च दर्जाचे उपचारांचे सोयीसाठी श्री साईबाबा सुपर स्पेशालिटी हॉस्पिटल सुरु केलेले आहे. त्यांची थोडक्यात माहिती पुढीलप्रमाणे :

श्री साईनाथ रुग्णालय,शिर्डी

गरीब व गरजू रुग्णांची सेवा हे बाबांच्या शिकवणीतले एक मोठे तत्वज्ञान आहे आणि त्यालाच अनुसरून श्री साईबाबा संस्थान, शिर्डी ने १९६४ साली "श्री साईनाथ रुग्णालय " सुरु केले आहे.

शिर्डी व शिर्डी शहराच्या जवळपास चांगली वैद्यकीय सेवा उपलब्ध नव्हती. श्री साईनाथ रुग्णालयामुळे अशी वैद्यकीय गरज पूर्ण करण्यात आली आहे. गरीब आणि गरजू रुग्णांसाठी अत्यल्प दरात वैद्यकीय सेवा येथे दिली जाते. सध्या रुग्णालयात विविध विभागांतर्गत ३१३ खाटा उपलब्ध असून, यामध्ये ०८ खाटांच्या अतिदक्षता विभागाचाही समावेश आहे. तसेच ०२ सुसज्ज ऑपरेशन थिएटरची सुविधा उपलब्ध करून देणेत आली आहे.

(०१) रुग्णालयातील सेवा :

या अत्याधुनिक तंत्रज्ञान व उपकरणाने सुसज्ज असे रुग्णालयात बाह्यरुग्ण, अंतर्गुण, अतिदक्षता, शस्त्रक्रिया, क्ष-किरण, सोनोग्राफी, प्रयोगशाळा आदि विभागांमार्फत गरजू रुग्णांना विविध सेवा अत्यल्प दरात पुरविल्या जातात. मंदिर परिसरातील भक्तांच्या सोयीसाठी मंदिर परिसरामध्ये कायमस्वरूपी प्रथमोपचार केंद्र असून तेथेही प्राथमिक उपचार करणेत येतात. गेल्या ०३ वर्षात रुग्णालयात विविध आजारांवर उपचार घेणाऱ्या रुग्णांची संख्या खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	विभागाचे नांव	उपचारार्थी रुग्णांची संख्या		
	अहवाल वर्ष-	सन २०१२-१३	सन २०१३-१४	सन २०१४-१५
०१	बाह्यरुग्ण विभाग	३,०३,६६८	२,९८,२२६	२,९७,०९७
०२	अंतर्गुण विभाग	१३,४७०	१४,१४२	१२,२७९
०३	शस्त्रक्रिया विभाग	१०,८९४	१०,८९१	९,२८६
०४	क्ष-किरण फोटो (एक्स-रे)	२३,८३१	२०,७६५	२३,२०५
०५	सोनोग्राफी चाचणी १	१०,५३०	९,११६	९,८५०

०६	प्रयोगशाळा चाचणी	५१,८१२	५१,६३२	५२ ८५६
०७	प्रथमोपचार केंद्र - मंदिर परिसर	४५,०२५	६३,२३७	४३ ,५५५
०८	आय.सी.टी.सी. विभाग	३,८२३	४,३१४	४ ,३४८
०९	डॉ.सेंटर विभाग	१५९	१५१	१४२
१०	दंतरोग विभाग रुग्ण	६,६२८	६,०५८	५८६७

श्री साईनाथ रुग्णालयात आकारले जाणारे दर हे इतर सर्वसाधारण रुग्णालयांच्या तुलनेत अत्यल्प आहेत. तसेच रुग्णांच्या तातडीच्या सेवेसाठी वाजवी व अल्पदरात २४ तास रुग्णवाहिका व शववाहिका उपलब्ध करून देणेत आलेली आहे.

(०२) फिरता दवाखाना :

अहवाल सालात, माहे फेब्रुवारी, २०१५ ते मार्च, २०१५ या कालावधीत नांदुर्खी, वेस, बहादरापुर, रांजणगाव देशमुख, काकडी, वाळकी, पिंपळस, केलवड, निर्मळपिंप्री, चोळकेवाडी, मोरवाडी, रांजणगाव खुर्द, न.पा.वाडी, रामपुरवाडी, एकरुखे ईत्यादी गावांमध्ये फिरता दवाखान्याची सुविधा उपलब्ध करून देणेत आली आहे. या सुविधेचा लाभ या विविध गावातील ३,७८० गरजू रुग्णांना झाला आहे.

रुग्णालयामार्फत शिर्डी येथील वृद्धाश्रमातील रुग्णांना विनामुल्य वैद्यकीय सेवा उपलब्ध करून दिली जाते तसेच महिन्यातून दोन वेळेस वृद्धाश्रमात फिरते वैद्यकीय पथक पाठविले जाते.

श्री रामनवमी उत्सव काळात शिर्डी - नाशिक या रस्त्यावर पालखीतील पदयात्री साईभक्तांना फिरते वैद्यकीय पथकामार्फत वैद्यकीय सेवा उपलब्ध करून दिली जाते.

(०३) डायबेटीक केअर सेंटर :

अहवाल सालात, रुग्णालयात माहे नोव्हेंबर, २०१२ पासून डायबेटीक केअर सेंटर सुरू करणेत आले आहे. या डायबेटीक केअर सेंटरमध्ये प्रत्येक आठवड्यास, एक दिवस (मंगळवार) डायबेटीज रुग्णांचे निदान व औषधोपचाराचे मार्गदर्शन केले जाते. अहवाल सालात, या सुविधेचा ३,८३१ रुग्णांनी लाभ घेतला आहे.

(०४) रक्तपेढी :

रुग्णालयामध्ये आधुनिक व अतिशय सुसज्ज अशी रक्तपेढी कार्यान्वीत आहे. रक्तपेढीमध्ये आधुनिक पद्धतीने रक्ताची साठवण करून गरजू रुग्णांना ते वाजवी दरात त्वरीत उपलब्ध करून दिले जाते. रक्तदानासारख्या महत्वाच्या दानाविषयी लोकांना जागृत करून रक्तपेढीने अहवाल सालात ४५० मिली. च्या एकूण ११,०६५ बाटल्या रक्त जमा करून रुग्णांना उपलब्ध करून देणेत आले आहे.

अहवाल सालात, मंदिर परिसरात प्रत्येक आठवड्यातील गुरुवारी व रविवारी असे ११५ वेळेस तसेच शिर्डी परिसरातील विविध गावांमध्ये वेळोवेळी रक्तदान शिबीरे आयोजित करून एकूण ५,८६९ पिशव्या रक्त जमा करणेत आले.

(०५) वैद्यकिय शिबीरांचे आयोजन

अहवाल सालात, खाली नमुद केलेप्रमाणे विविध वैद्यकिय शिबिरांचे यशस्वीरित्या आयोजन करणेत आले :

अ.नं.	शिबिराचे नांव	शिबिर कालावधी	लाभार्थी रुग्ण संख्या
०१	किडनी स्टोन शिबीर	दि. ०२ मे, २०१४ ते दि. ०४ मे, २०१४	३३
०२	मधुमेह निदान व मार्गदर्शन शिबीर	दि. ०३ मे, २०१४	१०८
०३	नेत्र तपासणी व मोतीबिंदु शस्त्रक्रिया शिबीर	दि. ०५ मे, २०१४ ते दि. १० मे, २०१४	२५ शस्त्रक्रिया / ३४३ चष्मे वाटप
०४	कर्ण तपासणी व श्रवणयंत्र वाटप शिबीर	दि. १९ मे, २०१४ ते दि. २१ मे, २०१४	४५९ कर्णतपासणी / ३०० श्रवणयंत्र वाटप
०५	नेत्र तपासणी व मोतीबिंदु शस्त्रक्रिया शिबीर	दि. ०४ जून, २०१४ ते दि. ०६ जून, २०१४	१०७ शस्त्रक्रिया / २४४ चष्मे वाटप
०६	किडनी स्टोन शिबीर	दि. ०५ डिसें., २०१४ ते दि. ०८ डिसें., २०१४	३७
०७	नंबरचे चष्मे वाटप शिबीर	दि. १५ फेब्रुवारी, २०१५	२६७

वरील सर्व शिबीरांमध्ये संस्थानचे वैद्यकीय अधिकारी, तांत्रिक कर्मचारी तसेच बाहेरील तज्ञ मानद डॉक्टर्सकडून आवश्यकतेनुसार सर्व सहाय्य दिले जाते. शिबीरांमध्ये उपचार करण्यात येणाऱ्या रुग्णांकडून कोणत्याही प्रकारचे शुल्क न आकारता त्यांना संपूर्ण वैद्यकीय सेवा, रहाण्याची व्यवस्था व जेवणाची व्यवस्था विनामूल्य पुरविली जाते.

(०६) वैद्यकीय आर्थिक मदत व धर्मादाय सेवा

गरीब आणि गरजू रुग्णांना भारतातील धर्मादाय संस्थांनी, निमशासकीय किंवा शासकीय संस्थांनी, सार्वजनिक संस्थांनी, सहकारी संस्थांनी चालविलेल्या रुग्णालयात शस्त्रक्रिया केल्यास / उपचार घेतल्यास एकूण खर्चाच्या १५ टक्के किंवा जास्तीत जास्त रुपये २०,०००/- मात्र मदत रुग्णालयाचे नावे डिमांड ड्राफ्टद्वारे पाठविली जाते. खाली नमूद केलेल्या शस्त्रक्रियांसाठी / आजारावरील उपचारांसाठी संस्थान व्यवस्थापनामार्फत वैद्यकिय आर्थिक मदत (वैद्यकिय अनुदान) दिले जाते :

- | | |
|---|--|
| ०१. हृदयशस्त्रक्रिया व नंतरचे उपचार | ०२. किडनी शस्त्रक्रिया व नंतरचे उपचार |
| ०३. मेंदुची शस्त्रक्रिया व नंतरचे उपचार | ०४. रक्तासंबंधीचे उपचार (उदा.हिमोफिलिया) |
| ०५. कर्करोग शस्त्रक्रिया व नंतरचे उपचार | ०६. मणका शस्त्रक्रिया व नंतरचे उपचार |
| ०७. Guillain Barre Syndrome | ०८. कॉक्लीअर इम्प्लान्ट |

उपरोक्त आजारांपैकी नेत्ररोगासंबंधीत ज्या शस्त्रक्रिया संस्थानच्या रुग्णालयांमध्ये होऊ शकतात, त्याव्यतिरिक्त इतर नेत्रशस्त्रक्रियांसाठी वैद्यकिय अनुदान उपलब्ध करून दिले जाते.

संस्थानचे वैद्यकिय आर्थिक अनुदान नियमावलीनुसार रुग्णास गंभीर आजारासाठी फक्त एकदाच अनुदान देण्याची तरतूद आहे, परंतु मा.व्यवस्थापन समितीने गंभीर आजारासाठी रुग्णाने पाच वर्षांने मागणी केल्यास त्यास ०५ वर्षांनंतर पुन्हा वैद्यकिय अनुदान देणेबाबत निर्णय घेतलेला आहे.

गेल्या ०४ अहवाल सालात गरजू रुग्णांना उपलब्ध करून देणेत आलेल्या वैद्यकिय अनुदान रक्कमेचा व लाभार्थी रुग्णांचा गोषवारा खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	आर्थिक वर्ष	अनुदान लाभार्थी रुग्ण संख्या	अनुदान वाटपाची रक्कम रुपये
०१	सन २०११-२०१२	२२१७	४,१४,३२,९६५/-
०२	सन २०१२-२०१३	२४२७	४,९२,४९,६६६/-
०३	सन २०१३-२०१४	२५७२	५,४५,५७,४८७/-
०४	सन २०१४-२०१५	१५६८	३,७०,४९,३३१/-

श्री साईबाबा हॉस्पिटल (सुपर स्पेशालिटी), शिर्डी

SHRI SAIBABA HOSPITAL (SUPER SPECIALITY)

शिर्डी व शिर्डी परिसरातील ग्रामीण भागातील गरीब व गरजू रुग्णांना गंभीर आजार तसेच इतर तपासण्यांसाठी मुंबई, पुणे, नाशिक इत्यादी शहराच्या ठिकाणी जाऊन उपचार घ्यावे लागत असत. या गरीब व गरजू रुग्णांना उच्च दर्जाच्या वैद्यकिय सेवा-सुविधा शिर्डीमध्ये उपलब्ध व्हाव्यात या उदात्त हेतूने मा. व्यवस्थापन समितीने माहे मे, २००६ पासून श्री साईबाबा सुपर स्पेशालिटी हॉस्पिटल सुरू केलेले आहे. या रुग्णालयाविषयी थोडक्यात माहिती खालीलप्रमाणे :

०१. रुग्णालयाची क्षमता : २४२ बेडस्. यापैकी

(अ)	हृदयरोग अतिदक्षता विभाग	:	११ बेडस्
(ब)	सामान्य अतिदक्षता विभाग	:	११ बेडस्
(क)	न्युरोसर्जरी व ट्रॉमॅटॉलॉजी अतिदक्षता विभाग	:	०४ बेडस्
(ड)	कॅज्युअल्टी इमर्जन्सी केअर वार्ड	:	०६ बेडस्
(इ)	कार्डियक रिकव्हरी वार्ड अतिदक्षता युनिट - १	:	२० बेडस्
(ई)	कार्डियक रिकव्हरी वार्ड युनिट - २	:	३७ बेडस्
(फ)	कार्डियक रिकव्हरी वार्ड युनिट - ३	:	१० बेडस्
(ग)	कार्डियक रिकव्हरी वार्ड युनिट - ४	:	३४ बेडस्
(च)	इतर अंतरुग्णासाठी उपचार सुविधा	:	१०९ बेडस्

०२. विविध शस्त्रक्रियेसाठी सुविधा : ०७ कक्ष + कॅथलॅब.

(अ) हृदय शस्त्रक्रिया कक्ष	-	०२
(ब) अस्थिरोग शस्त्रक्रिया कक्ष	-	०१
(क) सामान्य शस्त्रक्रिया कक्ष	-	०२
(ड) न्युरो सर्जरी व ट्रॉमॅटॉलॉजी कक्ष	-	०२

०३. रुग्णालयात उपलब्ध असणाऱ्या सुविधा :

०१. रेडिओलॉजी विभाग	०२. पॅथॉलॉजी विभाग
०३. डायग्नोस्टिक्स विभाग	०४. रक्तपेढी
०५. मध्यवर्ती ऑक्सिजन वायुपुरवठा यंत्रणा	०६. मध्यवर्ती वायु व सक्शन सुविधा
०७. बायोमेडिकल इंजिनिअरींग विभाग	०८. सोलर वॉटर हिटींग यंत्रणा
०९. काही विशिष्ट विभागांसाठी मध्यवर्ती वातानुकूलन यंत्रणा	१०. लॉन्ट्री

०४. रुग्णालयात उपलब्ध असणाऱ्या रोग निदान चाचण्या व उपचार सेवा :

०१. कार्डिऑलॉजी	०२. कार्डिओ-थोरॅसिक सर्जरी
०३. न्युरो सर्जरी - ट्रॉमॅटॉलॉजी	०४. युरॉलॉजी
०५. नेफ्रॉलॉजी - डायलिसिस	०६. ऍडव्हान्सड् ऑर्थोपेडिक्स
०७. जनरल मेडिसिन	०८. जनरल सर्जरी
०९. रेडिओलॉजी	१०. पॅथॉलॉजी
११. मॅक्सिलोफेसिअल सर्जरी	

०५. गेल्या ०३ अहवाल सालात श्री साईबाबा हॉस्पिटलमध्ये उपचार घेतलेल्या रुग्णांची संख्या :

अ.नं.	विभाग / उपचार	अहवाल वर्षातील रुग्णांची संख्या		
		२०१२-२०१३	२०१३-१४	२०१४-१५
०१	बाह्यरुग्ण विभाग	१,४९,६६३	१,५५,३७१	१,४९,१३७
०२	अंतर्रुग्ण विभाग	१७,२६६	१७,२२६	१२,७९२
०३	रेडिओलॉजी विभाग व इतर	९७,०४०	९५,६४२	७७,१४०
०४	पॅथॉलॉजी लॅबोरेटरी विभाग	३,४१,५९२	३,६७,२११	३,३८,३१२
०५	हृदय शस्त्रक्रिया विभाग	१,५७१	१,७००	१,७०८
०६	हृदयरोग - अँजिओग्राफी	५,०८१	५,३४२	३,४२७
०७	हृदयरोग - अँजिओप्लास्टी	३,०२३	३,४५२	१,७१७
०८	हृदयरोग - बी.एम.व्ही व इतर	६७४	५३०	३६०
०९	पीडीए / एएसडी / व्हीएसडी / टिपीएम इत्यादी	४७६	४८१	४०९
१०	न्युरो सर्जरी विभाग	५८६	३३७	३८२
११	युरॉलॉजी विभाग	५७०	६१५	६४३
१२	अन्य शस्त्रक्रिया (ऑर्थोपेडिक्स, जनरल सर्जरी, दंतरोग, ईएनटी)	३,३६०	३,१७४	२,५१०

०६. रुग्णालयासाठी औषधे व इतर आवश्यक साहित्य :

श्री साईनाथ व श्री साईबाबा या दोन्ही रुग्णालयांसाठी रुग्णांच्या रोगनिदान व उपचारांसाठी आवश्यक असलेली औषधे, उपकरणे आदि साहित्य खरेदीसाठी मध्यवर्ती औषध भांडार स्थापन करण्यात आलेले आहे. अहवाल सालात, अंदाजे रु. ३९.५७ कोटी मात्रची औषधे, सर्जिकल इन्स्ट्रुमेंट्स व इतर आवश्यक साहित्य आदि उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.

तसेच दोन्ही रुग्णालयाकडील रुग्णांचे कपडे व इतर लिनन स्वच्छ करणे, धुणे व इस्त्री करणे यासाठी स्वतंत्र लॉन्ड्रीची व्यवस्था करण्यात आली आहे.

०७. रुग्णालयाचे संगणकीकरण :

श्री साईनाथ व श्री साईबाबा सुपर स्पेशालिटी रुग्णालय या दोन्ही रुग्णालयात संगणकीय कार्यप्रणालीद्वारे रुग्णाची वैयक्तिक माहिती, रोग निदान व उपचार पध्दती, बिलिंग, व्हिडिओ कॉन्फरन्स, इंटरनेट आदि सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत.

०८. रुग्णांना वैद्यकिय उपचार बिलातील सवलतीच्या विविध योजना :

(अ) आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील रुग्णांना सवलत :

बी. पी. टी. अँक्ट, १९५० व मा. उच्च न्यायालयाची योजना, विविध शासकीय योजना, मा. व्यवस्थापन समितीचे नियमानुसार, दारिद्र्य रेषेखालील गरीब, गरजू व दुर्बल घटकातील रुग्णांना वैद्यकिय उपचार बिलात नियमानुसार सवलत देण्यात येत आहे. त्याचा गेल्या ०३ वर्षांचा तपशील :

अ.नं.	अहवाल वर्ष	लाभार्थी रुग्णांची संख्या	आर्थिक सवलत रुपये (कोटी)
०१	सन २०१२ - २०१३	१२,०४४	५.५१
०२	सन २०१३ - २०१४	२५ ,२५०	७ .८३
०३	सन २०१४ - २०१५	४७ ,६५५	७ .३१

ब) जीवनदायी योजना, शालेय आरोग्य तपासणी (NRHM) :

सदर योजनेच्या अंतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील, तसेच शालेय विद्यार्थी रुग्णांच्या हृदय शस्त्रक्रिया करण्यात येतात, अशा शस्त्रक्रियांपोटी शासन अनुदान प्राप्त करण्याची कार्यवाही संबंधित विभागामार्फत करणेत येत आहे. गेल्या ०३ वर्षांतील तपशील खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	अहवाल वर्ष	एकुण शस्त्रक्रिया	एकूण बिल रुपये (कोटी)	प्राप्त अनुदान रुपये (कोटी)
०१	सन २०१२-१३	४,८३४	४७.८०	०९.५१
०२	सन २०१३-१४	३,०२९	२६.२३	३४.९०
०३	सन २०१४-१५	--	--	१४.८४

माहे एप्रिल, २०११ पासून NRHM शालेय विद्यार्थी रुग्णांचा जीवनदायी योजनेमध्ये समावेश करणेत आलेला आहे. तथापि, दिनांक २२ नोव्हेंबर, २०१३ पासून जीवनदायी आरोग्य योजना शासनाकडून पुर्णपणे बंद करणेत आलेली आहे.

(क) राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना :

शासनाच्या धोरणानुसार जुनी जीवनदायी योजना बंद करण्यात येऊन, त्या ऐवजी, नवीन राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना ही आरोग्य योजना दिनांक २१ नोव्हेंबर, २०१३ पासून संपुर्ण राज्यात लागू करणेत आलेली आहे. या नवीन योजनेचे कामकाज राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सोसायटी यांच्या नियंत्रणाखाली, पूर्णतः ऑनलाईन पध्दतीने चालत असल्याने, सदरची योजना रुग्णांसह व्यवस्थापनास कामकाजाच्या सोयीच्या दृष्टीने अधिक सुलभ आहे. सदर योजनेचा दिनांक ३१ मार्च, २०१५ अखेरचा अहवाल खाली नमुद केला आहे :

लाभार्थी बाह्यरुग्णांचा अहवाल (Free OPD Investigations)

अ.नं.	तपशील	लाभार्थी रुग्ण संख्या	रक्कम रुपये
०१	सन २०१२-२०१३	२१०	१,२०,५८५ /-
०२	सन २०१३-२०१४	८८	४०,९२०/ -
०३	सन २०१४-२०१५	४६,८९५	१,७७,८९,०५०/ -

सदर योजनेच्या करारांतर्गत तरतुदीनुसार, रुग्णांच्या आवश्यक त्या वैद्यकिय तपासण्या पुर्णपणे मोफत करणेत आलेल्या आहेत.

लाभार्थी अंतःरुग्णांचा अहवाल (IPD Clamis)

अ.नं.	तपशील	लाभार्थी रुग्ण संख्या	रक्कम रुपये
०१	सन २०१२-२०१३	४	२,४८,१०२/-
०२	सन २०१३-२०१४	१,०३१	७,८२,३४,४६५/ -
०३	सन २०१४-२०१५	४,२४५	३६,१२,६०,१८३/-

दिनांक ३१ मार्च, २०१५ अखेर एकुण ५,२८० रुग्णांच्या बिलापोटी रुपये ४३,९७,४२,५९०/- इतकी रक्कम ऑनलाईनचे माध्यमातून संस्थानचे बँक खात्यात जमा झालेली आहे.

(ड) वैद्यकिय आर्थिक मदत :

श्री साईबाबा हॉस्पिटलमध्ये उपचार घेणाऱ्या रुग्णांना विविध धर्मादाय संस्थांकडून वैद्यकिय आर्थिक अनुदान मिळणेबाबत मार्गदर्शन केले जाते. अशा रुग्णांच्या उपचारापोटी गेल्या ०३ अहवाल वर्षांमध्ये विविध धर्मादाय संस्थांकडून खालीलप्रमाणे वैद्यकिय अनुदान श्री साईबाबा हॉस्पिटलला प्राप्त झालेले आहे. त्याचा गेल्या ०३ वर्षांचा प्राप्त आर्थिक मदतीचा तपशील :

अ.नं.	अहवाल वर्ष	रुग्ण संख्या	प्राप्त वैद्यकिय अनुदान रुपये
०१	सन २०१२-२०१३	१२६	१९.७२ लक्ष
०२	सन २०१३-२०१४	३८	७.७४ लक्ष
०३	सन २०१४-२०१५	८	१.८७ लक्ष

दि. २१ नोव्हेंबर, २०१३ पासून मा. शासनामार्फत राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सुरु करणेत आल्याने तसेच या योजनेअंतर्गत सर्व रुग्ण समाविष्ट होत असल्यामुळे, इतर संस्थांकडून वैद्यकिय आर्थिक मदत प्राप्त होण्याचे प्रमाण कमी होत आहे.

(इ) डॉ.आंबेडकर मेडिकल-एड स्किम – २००४:

केंद्र शासनाच्या योजनेंतर्गत अनुसुचित जाती / जमातीच्या रुग्णांस किडनी, हृदय, लिव्हर, कॅन्सर, मेंदु/मज्जारज्जू व इतर गंभीर आजारांवरील शस्त्रक्रियांसाठी रुपये ०१ लाखापेक्षा कमी वार्षिक उत्पन्न असलेल्या कुटुंबातील रुग्णांस रुपये ०१ लाखापर्यंत आर्थिक मदत देणेत येते.

तथापि, बहुतेक रुग्णांच्या जादा खर्चाच्या हृदय शस्त्रक्रिया राज्य शासनाच्या राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजनेंतर्गत पार पडत असल्याने तसेच अंतर्गत रुग्णांनी मदत मागणीचे प्रस्ताव सादर केलेले नसल्याने, या योजनेंतर्गत कोणत्याही रुग्णांस आर्थिक मदत प्राप्त झालेली नाही.

(ई) मा. पंतप्रधान राष्ट्रीय मदत निधी :

सदर योजनेंतर्गत, श्री साईबाबा हॉस्पिटलची नोंदणी करणेबाबतची कार्यवाही केंद्र व राज्य शासनाच्या स्तरावरून पूर्ण करणेत आलेली आहे. तथापि, बहुतांशी रुग्णांच्या जादा खर्चाच्या हृदय शस्त्रक्रिया राज्य जीवनदायी योजनेअंतर्गत मंजूर होत असल्याने मा. पंतप्रधान राष्ट्रीय मदत निधी योजनेंतर्गत आर्थिक मदत प्राप्त झालेली नाही.

इतर उपक्रम - शैक्षणिक संकुल

संस्थानच्या ध्येय-उद्देशांस अनुसरून, संस्थान व्यवस्थापनामार्फत शैक्षणिक संकुलाची स्थापना करण्यात आली आहे. हे शैक्षणिक संकुल, गांवापासून अर्धा किलोमीटर अंतरावर असलेल्या संस्थानच्या मालकीच्या नयनरम्य परिसरात आहे.

शैक्षणिक संकुलात खालील शैक्षणिक संस्थांचा समावेश आहे.

- अ) श्री साईबाबा औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र, शिर्डी.
- ब) श्री साईबाबा इंग्लिश मिडीयम स्कूल, शिर्डी.
- क) श्री साईबाबा कन्या विद्या मंदिर, शिर्डी.
- ड) श्री साईबाबा कनिष्ठ महाविद्यालय, शिर्डी.

(अ) श्री साईबाबा औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र, शिर्डी. (आय. टी. आय.)

शिर्डी व परिसरातील ग्रामीण भागातील विद्यार्थी - विद्यार्थीनींना व्यवसायाभिमुख प्रशिक्षण मिळावे व त्यांना स्वयंरोजगार उपलब्ध व्हावा यादृष्टीने संस्थान व्यवस्थापनामार्फत शिर्डी येथे औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र सुरु करणेत आलेले आहे. अहवाल सालात, औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेत प्रगत व प्रचलित तंत्रज्ञानावर आधारीत बारा व्यवसाय असून या व्यवसायांच्या एकूण तेवीस तुकड्या आहेत. तसेच प्रशिक्षण केंद्रामार्फत महाराष्ट्र ज्ञान महामंडळाचा शासनमान्य संगणक अभ्यासक्रमाचा (MS-CIT) उपक्रम व यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाचे संगणक प्रशिक्षण वर्ग चालविले जातात. या प्रशिक्षण केंद्रात प्रशिक्षित ३३ निदेशकाकडून प्रशिक्षण देण्यात येत आहे.

गेल्या ०३ अहवाल वर्षांमध्ये या प्रशिक्षण केंद्रात प्रशिक्षण घेणाऱ्या प्रशिक्षणार्थ्यांची संख्या खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	तपशील	प्रशिक्षणार्थी संख्या		
	अहवाल वर्ष-	सन २०१२-१३	सन २०१३-१४	सन २०१४-१५
०१	व्यवसाय प्रशिक्षणार्थी	२१०	२३१	२२६
०२	संगणक अभ्यासक्रम प्रशिक्षणार्थी	७२	३४	४४

ठळक बाबी :

- ०१. सदरहू औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र हे डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ एम्प्लॉयमेंट अँड ट्रेनिंग (DGE & T), श्रम मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचेशी कायमस्वरूपी संलग्नता व मान्यताप्राप्त केंद्र आहे.
- ०२. औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्र हे संपूर्णपणे विनाअनुदानित तत्वावर चालविणेत येत असून, या

- केंद्रात प्रवेश घेणाऱ्या प्रशिक्षणार्थींकडून शासन नियमानुसार शैक्षणिक शुल्क घेतले जाते.
०३. प्रशिक्षण केंद्राची प्रवेश प्रक्रिया शैक्षणिक गुणवत्तेवर आधारित असून, शासनाच्या आरक्षण धोरणानुसार पूर्णतः संगणकीय कार्यप्रणालीद्वारे पार पाडली जाते.
०४. अहवाल सालात औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्राचा एकत्रित निकाल ८९ टक्के लागलेला आहे.
०५. अहवाल सालात, संस्थेतील टर्नर व वेल्डर या व्यवसायाचे प्रत्येकी ०१ या प्रमाणे ०२ प्रशिक्षणार्थी ५१ व्या राज्यस्तर कौशल्य स्पर्धा परिक्षेमध्ये राज्यात सर्वप्रथम क्रमांकाने उत्तीर्ण झालेले असून, ५१ व्या अखिल भारतीय कौशल्य स्पर्धा परिक्षेसाठी महाराष्ट्र राज्याचे प्रतिनिधीत्व करणेस पात्र ठरले आहेत. अशा रितीने यश मिळविण्याचे संस्थेचे हे सलग ०५ वे वर्ष आहे.
०६. अहवाल सालात, संस्थेच्या टर्नर या व्यवसायाचा प्रशिक्षणार्थी ५० व्या अखिल भारतीय कौशल्य स्पर्धेत पात्र ठरला असून, राष्ट्रीय पातळीवर पोहोचण्याचे सलग ०६ वे वर्ष संस्थेने साजरे केले.
०७. संस्थेने आजपावेतो, विविध व्यवसाय प्रशिक्षणात केंद्र शासनाचे राष्ट्रीय स्तरावर पाच सर्वोत्कृष्ट संस्था पुरस्कार जिंकले असून, सलग तिस-या वर्षी हा पुरस्कार जिंकण्याचा विक्रम केला आहे.

(ब) श्री साईबाबा इंग्लिश मिडीयम स्कूल, शिर्डी.

शिर्डी व शिर्डी परिसरातील ग्रामीण भागातील मुला-मुलींना इंग्रजी माध्यमाचे शिक्षण विनासायास प्राप्त व्हावे म्हणून संस्थान व्यवस्थापनामार्फत इंग्लिश मिडियम स्कूल सुरु करणेत आलेले आहे. या शाळेसाठी शासनाकडून कोणतीही आर्थिक मदत वा अनुदान घेतले जात नाही. विद्यार्थ्यांकडूनही शैक्षणिक शुल्क आकारतांना ते आर्थिकदृष्ट्या सर्वसामान्यांना परवडेल, असेच ठेवण्यात आलेले आहे. या इंग्लिश मिडियम स्कूल मध्ये, ज्युनिअर केजी ते इयत्ता दहावी पर्यंत वर्ग चालविले जातात. गेल्या ०३ अहवाल वर्षात या शाळेत शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	अहवाल वर्ष	विद्यार्थी संख्या	विद्यार्थिनी संख्या	एकूण संख्या	एस.एस.सी. निकाल
०१	सन २०१२-२०१३	११०२	७८२	१८८४	९८.९८ %
०२	सन २०१३-२०१४	१२१४	८७२	२०८६	१०० %
०३	सन २०१४-२०१५	१२९६	९४५	२२४५	१००%

ठळक बाबी :

०१. विद्यार्थ्यांची ने-आण करणेकरीता वाजवी दरामध्ये बस सेवा उपलब्ध करून देणेत आलेली आहे.
०२. हिंदी राष्ट्रभाषा - बालबोधिनी प्रवेशिका, सुबोध प्रवेशिका, शिष्यवृत्ती परिक्षा या परिक्षांमध्ये विद्यालयांच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेऊन निकालाची यशस्वी परंपरा राखली.
०३. चित्रकला इलेमेंटरी या शासकीय चित्रकला परिक्षेमध्ये विद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेऊन अनुक्रमे १०० टक्के निकालाची यशस्वी परंपरा कायम राखली.
०४. शाळेच्या विद्यार्थ्यांनी गणित विज्ञान प्रदर्शनामध्ये सहभाग घेऊन यश संपादन केले.
०५. शाळेच्या विद्यार्थ्यांनी राज्यस्तरीय वर्तुत्व स्पर्धेत सहभाग घेऊन उल्लेखनीय यश मिळविले.
०६. राष्ट्रीय व महाराष्ट्र प्रज्ञा शोध परिक्षेत सहभाग घेऊन यश संपादन केले.
०७. क्रिडा क्षेत्रामध्ये श्री साईबाबा इंग्लिश मिडियम स्कूलने अहमदनगर जिल्ह्यातील अग्रगण्य शाळा म्हणून नावलौकिक मिळविला असून, अहवाल सालात १२ खेळांडूची विभागीय पातळीवर, ०४ खेळांडूची राज्य पातळीवर व ०२ खेळांडूची राष्ट्रीय पातळीवर निवड होऊन, त्यांना क्रिडा स्पर्धांमध्ये सहभाग घेण्याची संधी मिळाली.

(क) श्री साईबाबा कन्या विद्या मंदीर, शिर्डी.

श्री साईबाबा कन्या विद्या मंदीर, शिर्डी या शैक्षणिक संकुलात राज्य शासनाच्या निर्णयानुसार विद्यार्थीनींना इयत्ता दहावीपर्यन्त मोफत शिक्षण देणेत येत असून, त्यांचेकडून कोणत्याही प्रकारचे शैक्षणिक शुल्क आकारले जात नाही. तसेच या विद्यालयासाठी शासनाकडून आर्थिक मदत वा अनुदान घेतले जात नाही.

श्री साईबाबा कन्या विद्या मंदिरमध्ये गेल्या ०३ अहवाल वर्षांमध्ये शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थीनींची संख्या खालील प्रमाणे :

अ.नं.	अहवाल वर्ष	विद्यार्थिनी संख्या	एस.एस.सी. निकाल
०१	सन २०१२-२०१३	७१८	.०६ %
०२	सन २०१३-२०१४	७३६	९९.०६ %
०३	सन २०१४-२०१५	७१०	१०० %

ठळक बाबी :

०१. शासनाने आयोजित केलेल्या चित्रकला इलेमेंटरी व इंटरमिजिएट परिक्षेचा निकाल अनुक्रमे ९१.६६ टक्के व ८८.२३ टक्के लागला आहे.
०२. कन्या विद्या मंदिराने याही वर्षी गणित विज्ञान प्रदर्शनात सहभाग घेऊन सलग ०७ वर्षे यशस्वी होण्याचा मान पटकवला आहे. तसेच राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धेसह, राज्यस्तरीय निबंध लेखन स्पर्धेत घवघवीत यश मिळविले.
०३. कन्या शाळेतील संगीत विभागाने विविध संगीत परिक्षा तसेच गायन स्पर्धेत भाग घेऊन यश संपादन केले.
०४. कन्या विद्या मंदिरामध्ये २५ संगणकासह अद्ययावत तांत्रिक संगणकीय सुविधेची प्रयोगशाळा विद्यार्थ्यांनीना उपलब्ध करून दिली आहे.
०५. कन्या विद्या मंदिरात शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांनीना सुसज्ज ग्रंथालयाची सुविधा उपलब्ध करून देणेत आली आहे.
०६. क्रिडा क्षेत्रामध्ये श्री साईबाबा कन्या विद्या मंदिर ने अहमदनगर जिल्ह्यातील अग्रगण्य शाळा म्हणून नावलौकिक मिळविला असून, अहवाल सालात ०४ खेळाडूंची राष्ट्रीय, राज्यस्तरीय व विभागीय विविध क्रिडा स्पर्धेकरीता निवड झाली.

(ड) श्री साईबाबा कनिष्ठ महाविद्यालय, शिर्डी.

श्री साईबाबा कनिष्ठ महाविद्यालय, शिर्डी या शैक्षणिक संकुलात विद्यार्थी / विद्यार्थ्यांनीना विज्ञान, कला व वाणिज्य या तीनही शाखेतील शिक्षण देणेत येत असून, शासन निर्णयानुसार मुलींना मोफत शिक्षण देणेत येत आहे. तसेच या विद्यालयासाठी शासनाकडून आर्थिक मदत वा अनुदान घेतले जात नाही.

श्री साईबाबा कनिष्ठ महाविद्यालयात, गेल्या ०३ अहवाल वर्षांमध्ये शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या खालील प्रमाणे :

अ.नं.	अहवाल वर्ष	विद्यार्थिनी संख्या	एच.एस.सी. निकाल
०१	सन २०१२-२०१३	१०९३	८७.१२ %
०२	सन २०१३-२०१४	१२२२	९८.०० %
०३	सन २०१४-२०१५	१३९२	९७.०० %

ठळक बाबी :

०१. गेल्या शैक्षणिक वर्षात कनिष्ठ महाविद्यालयामार्फत निबंधलेखन, काव्य वाचन, रांगोळी व पाककला, वादविवाद, वक्तृत्व, सामान्य ज्ञान, प्रश्नमंजुषा अशा विविध स्पर्धांचे तसेच शिक्षक-पालक सभा, आरोग्य तपासणी आदि शिबीरांचे आयोजन करणेत आले.
०२. माहे मार्च, २०१५ मध्ये घेण्यात आलेल्या इयत्ता १२ वी चे परिक्षेत, विज्ञान शाखेचा ९८.५५ टक्के, वाणिज्य शाखेचा ९९.३१ टक्के, कला शाखेचा ९०.९१ टक्के तर सर्व शाखांचा मिळून सरासरी ९७ टक्के निकाल लागला.
०३. सन २०१४-१५ मध्ये इयत्ता ११ कला व वाणिज्य शाखेच्या तुकडीत वाढ करणेत येऊन, १६० विद्यार्थ्यांना त्यात सामावुन घेणेत आले.



इतर उपक्रम - श्री साईलीला (व्दैमासिक)

महाराष्ट्र शासनाने पारित केलेल्या श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था शिर्डी अधिनियम, २००४ च्या घटनेत, विश्वस्तव्यवस्था श्री साईबाबांचे जीवन, त्यांचे कार्य, त्यांच्या लीला व त्यांची शिकवण या बाबतच्या उपयुक्त माहितीचा प्रचार व प्रसार करील आणि श्री साई साहित्य ग्रंथालय चालवील व त्याचा विस्तार करील, या उद्देशाचा प्रामुख्याने समावेश करण्यात आला आहे.

या उद्देशास अनुसरून, श्री साईच्या कार्याचा प्रचार व प्रसार व्हावा यासाठी संस्थानमार्फत “साईलीला (व्दैमासिक)” मराठी आणि संयुक्त हिंदी- इंग्रजी भाषेतील प्रसिध्द करणेत येत आहे.

मा.व्यवस्थापन समितीने हाती घेतलेल्या विविध विकासात्मक प्रकल्पांची तसेच मंदिर व संस्थान परिसरात होणाऱ्या विविध कार्यक्रमांची माहिती ही या व्दैमासिकांद्वारे साईभक्तांपर्यन्त पोहोचविण्यात येते. सध्या श्री साईलीला व्दैमासिक मुंबई येथून प्रकाशित करण्यात येत आहे. गेल्या ०३ अहवाल वर्षातील या श्री साईलीला व्दैमासिकाची सदस्य संख्या पुढीलप्रमाणे :

अ. नं.	सदस्य प्रकार	श्री साईलीला मराठी			श्री साईलीला हिंदी-इंग्रजी		
	अहवाल वर्ष	२०१२-१३	२०१३-१४	२०१४-१५	२०१२-१३	२०१३-१४	२०१४-१५
०१	वार्षिक सदस्य	४,८४३	५,२६२	४,००७	८,४९६	६,०८८	६,२६८
०२	आजीवन सदस्य	३,२३७	३,६०८	३,५१७	७,५७२	८,०७२	८,६६९
०३	परदेशस्थ सदस्य	-	-	१	९६	५०	५१
	एकूण-	८,०८०	८,८७०	७,५२५	१६,१६४	१४,२१०	१४,९८८



सन २०१४-१५ मधील ठळक आर्थिक बाबी

सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षात संस्थानला विविध मार्गाने मिळालेले एकूण उत्पन्न रक्कम रुपये ४३१.१० कोटी मात्र मिळालेले आहे. तसेच विविध कारणांसाठी एकूण खर्च रक्कम रुपये २१४.०५ कोटी मात्र करणेत आलेला आहे.

दिनांक ३१ मार्च, २०१५ अखेर संस्थानने विविध राष्ट्रीयीकृत बँकामध्ये ठेवी स्वरूपात रुपये १,३७४.७८ कोटी मात्र गुंतवणूक केलेली आहे.

अधिनियमातील तरतुदीनुसार सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षाचे लेखापरिक्षण पूर्ण करण्यात आलेले आहे. सोबत लेखापरिक्षण अहवाल स्वतंत्ररित्या सादर करणेत आलेला आहे.

या लेखापरिक्षण अहवालातील दिनांक ३१ मार्च, २०१५ अखेर गुंतवणूक, उत्पन्न व खर्च दर्शविणाऱ्या ठळक बाबी खालील तक्त्यात नमुद केल्या आहेत :

अ.नं.	तपशील	रक्कम (रुपये कोटीत)
०१	शासकीय कर्जरोखे	-
०२	राष्ट्रीयीकृत बँका	१,३७४.७८
	एकूण	१,३७४.७८

ठळक उत्पन्नाच्या बाबी

अ.नं.	तपशील	रक्कम (रुपये कोटीत)
०१	दक्षिणा पेटी	१६८.३२
०२	गुंतवणुकीवरील व्याज	९७.२५
०३	सर्वसाधारण देणगी	५३.१७
०४	अन्नदान निधी	४२.७३
०५	इमारत दुरुस्ती व देखभाल निधी	३८.४०
०६	प्रसादालय	३७.९१
०७	वैद्यकीय निधी	८.८८
०८	शैक्षणिक निधी	७.६०
०९	वस्तुरूप देणगी	६.७६
१०	पुस्तके, फोटो, दैनंदिनी, दिनदर्शिका व कॅसेट विक्री	५.९७

ठळक खर्चाच्या बाबी

अ.नं.	तपशील	रक्कम (रुपये कोटीत)
०१	वेतन व भत्ते	६७.१७
०२	प्रसादालय खर्च	६०.००
०३	रुग्णालये (औषधे, मशिनरी व इतर अनुषंगिक खर्च)	५७.०६
०४	कंत्राटी कर्मचारी वेतन	२६.००
०५	दुरुस्ती देखभाल खर्च	२५.४०
०६	वैद्यकीय अनुदान	१३.०८
०७	चल मालमत्तेवर झालेला भांडवली खर्च	०६.१५
०८	पुस्तके, फोटो, दैनंदिनी, दिनदर्शिका छपाई खर्च	०५.०५
०९	शिर्डी नगरपंचायत व इतर अनुदाने	०४.५६
१०	अचल मालमत्तेवर झालेला भांडवली खर्च	००.२६

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम २००४ मधील सुधारित कलम २९(१) अन्वये, विश्वस्तव्यवस्थेकडून ज्या संस्थांना / व्यक्तींना वित्तीय सहाय्य, वस्तुरूपाने अनुदाने देण्यात आली आहेत अशा संस्थांची नावे, अनुदान रक्कम व अनुदान देणेमागील उद्देश दर्शविणारा तक्ता खालीलप्रमाणे :

अ.नं.	लाभार्थीचे नांव	रक्कम	उद्देश / बाबी
(अ)रोख रक्कमेच्या स्वरूपातील अनुदान			
०१	शिर्डी नगरपंचायत, शिर्डी	३,९४,६९,६३०/-	शिर्डी एकात्मिक रस्ते विकास योजना
०२	महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळ	६१,४९,०४८/-	शिर्डी बसस्थानक तथा यात्री निवास बांधकाम
	एकूण (अ)	४,५६,१८,६७८/-	
(ब) विविध रुग्णालये आणि गरीब / गरजू रुग्णांकरीता अनुदान			
०१	गरीब व गरजू रुग्णांना अनुदान	९,७३,५६,३४१/-	गरीब व गरजू रुग्णांना वैद्यकीय मदत
०२	गरीब व गरजू रुग्णांना वैद्यकीय बिलात सवलत	३,३४,७९,२९०/-	गरीब व गरजू रुग्णांना वैद्यकीय मदत
	एकूण (ब)	१३,०८,३५,६३१/-	
	एकूण (अ+ ब)	१७,६४,५४,३०९/-	

विकासात्मक कामे

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, २००४ मधील तरतुदीस अधिन राहून, मा.व्यवस्थापन समितीने घेतलेल्या विविध निर्णयान्वये, साईभक्तांकरीता तसेच शिर्डी व आसपासचे परिसरात विकासकामे सुरु केलेली आहेत. या विकास कामांमुळे शिर्डी व आसपासचे परिसरांतील ग्रामस्थ, रहिवासी व भक्तांना अनेक प्रकारच्या सेवा-सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत. त्यापैकी महत्वाचे प्रकल्पांची थोडक्यात माहिती खालीलप्रमाणे :

पूर्ण करणेत आलेले प्रकल्प / कामे

०१. **मौजे निमगांव-को-हाळे हद्दीतील चारी क्रमांक ११ बंदीस्त करून त्यावर रस्ता तयार करणे.**
मौजे निमगांव को-हाळे हद्दीतील शेती महामंडळाच्या जमिनीचे मोठे क्षेत्र संस्थानला भूसंपादनाच्या माध्यमातून मिळालेले असून, या जमिनींमध्ये सध्या संस्थानमार्फत विविध विकास प्रकल्प जसे हेलीपॅड, साई आश्रम प्रकल्प, साई गार्डन प्रकल्प , आदि हाती घेणेत आलेले आहेत. सदरच्या जमिनींकडे जाणेसाठी संस्थानतर्फे, गोदावरी उजवा तट कालवा, चारी क्रमांक ११ बंदिस्त करून त्यावर १२ मीटर रुंदीचा व २.५ कि.मी. लांबीचा रस्ता विकसित करण्यात आला असून त्यासाठी पूर्णांकित **रु.५.५८ कोटी** मात्र इतका खर्च संस्थान निधीतून करणेत आलेला आहे.
०२. **सर्व्हे नं. १२४ मधील जागेत व्दारकामाई धुनीसाठी गोवरी शेडचे बांधकाम करणे.**
व्दारकामाई धुनीसाठी लागणारे गोवरी व सरपण साठविणेसाठी ४० मीटर लांबीचे व ०९ मीटर रुंदीचे पत्रा शेडचे बांधकाम पूर्ण करणेत आले असून, याकामी पूर्णांकित **रु. १५.४० लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.
०३. **संस्थानचे वाहन विभागासाठी कार पार्किंग व कर्मचारी वाहने पार्किंग शेड तयार करणे.**
वाहन विभागातील दुचाकी व चारचाकी वाहनांकरीता स्ट्रक्चरल स्टील व कलर कोटेड शीटमध्ये पार्किंग शेड उभारणेत आले असून, याकामी पूर्णांकित **रु. ५.२३ लक्ष मात्र** मात्र खर्च आला आहे.
०४. **मंदिर परिसराचे दक्षिण बाजुकडील संरक्षक भिंतीवर परफोरेटेड एम.एस. शीट जाळीचे काम करणे.**
शिर्डी येथील श्री साईबाबा संमाधी मंदिर परिसराचे सुरक्षा परीक्षण अहवालानुसार, दि. २५ ऑक्टो. २०१३ रोजी मा.पोलीस अधिक्षक यांनी घेतलेल्या बैठकीमध्ये श्री साईबाबा मंदिराचे सुरक्षिततेसाठी करावयाच्या उपाययोजनेनुसार मंदिर परिसराचे दक्षिण बाजुकडील कम्पाउंड भिंतीचे राहिलेल्या भागातील बांधकाम करून, संपूर्ण भिंतीवर एम.एस. परफोरेटेड शिटसचे व त्यावर स्पायरल बारबेड तारेचे कम्पाउंडचे काम ठेकेदार यांनी पूर्ण न केल्यामुळे त्यांचा कार्यादेश रद्द करून उर्वरीत काम विभागामार्फत करणेत येईल.

०५. साई कॉम्प्लेक्स इमारतीतील देणगी कार्यालयासाठी फर्निचरसह अंतर्गत सजावट करणे.

साईभक्तांना गर्दीच्या कालावधीत देणगी देणेसाठी जादा सुविधा उपलब्ध व्हावी तसेच मंदिर परिसरातील देणगी काऊंटरसवरील गर्दी कमी व्हावी या हेतूने मंदिर परिसरालगत असलेल्या साई कॉम्प्लेक्स इमारतीमध्ये देणगी काऊंटर सुरु करणेत आलेले आहे. या संगणक सुविधा असलेल्या देणगी काऊंटरचे आकर्षकतेच्या व सुरक्षेच्या दृष्टीने फर्निचरसह वातानुकुलीन यंत्रासह अंतर्गत सजावटीचे काम पूर्ण करणेत आलेले असून, याकामी ठेकेदार यांनी पूर्णांकित **रु.४.३८ लक्ष मात्र** रक्कमेचे अंतिम बिल सादर केलेले आहे.

०६. मंदिर परिसरातील कापड कोठी विक्री कक्षासाठी फर्निचरसह अंतर्गत सजावट करणे.

श्रींना अर्पण केलेल्या वस्तु व कापड यांची तसेच सोने चांदीचे नाण्यांची विक्री कापडकोठी विक्री कक्षामार्फत केली जाते. सदर ठिकाणी श्रींना अर्पण केलेल्या कापड व इतर वस्तुंची भक्तांना व्यवस्थीत माहिती व्हावी तसेच कापड / वस्तु खरेदी करणेत सुलभता यावी म्हणून या मंदिर परिसरातील कापड कोठी कक्षाची फर्निचरसह आकर्षक अंतर्गत सजावट करणेत आलेली आहे. यामध्ये विक्री, कॅश काऊंटर, सोने- चांदीची नाणी, मौल्यवान खडे-रत्न शोकेस, कपडे ठेवणेकरीता हॅंगर व रॅक, वातानुकुलिन यंत्र, संगणक ठेवणेसाठी जागा आदिची सुविधा करणेत आलेली आहे. याकामी ठेकेदार यांनी पूर्णांकित **रु.७.६६ लक्ष मात्र** रक्कमेचे अंतिम बिल सादर केलेले आहे.

०७. संस्थान मालकीच्या मौजे निमगांव को-हाळे व कनकुरी जमिनींमधील विहीरींची खोली वाढविणेचे काम करणे.

संस्थानचे प्रसाद भोजन व्यवस्था व निवासव्यवस्थेकरीता बांधण्यात आलेल्या इमारतीकरीता पाणी पुरवठा करणेकामी कनकुरी येथे साठवण तलाव असून, सदर तलावातील पाण्याचे शुध्दीकरण करून प्रत्येक भागातील इमारतीकरीता पाणी पुरवठा मालकीच्या विहीरींच्या पाण्याचा वापरही करणेत येतो.

दिवसेंदिवस पावसाचे प्रमाण कमी होत असून तसेच भूगर्भातील पाण्याची पातळी खोल गेल्यामुळे संस्थान मालकीच्या जमिनींमधील विहीरीची खोली वाढविणे गरजेचे असल्यामुळे संस्थानचे मौजे निमगांव को-हाळे व कनकुरी येथील जमिनींमधील चार विहीरींची खोली वाढविणेचे काम पूर्ण करण्यात आले आहे. याकामी पूर्णांकित **रु.७.१७ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

०८. संस्थानचे सेवाधाम इमारतीमध्ये साईभक्तांचे सुविधेसाठी टॉयलेट ब्लॉक बनविणे बाबत

मौजे शिर्डी चे गावठाण हद्दीत शिर्डीच्या मध्यवर्ती भागात असलेली सेवाधाम इमारत मंदिर परिसराजवळ असल्याने त्या भागात साईभक्तांची वर्दळ असते. सेवाधाम इमारत नगर-मनमाड रस्त्यालगत व रथ पालखी रोड शेजारी असल्याने तेथे पुरुष व महिलांकरीता शौचालय व मुता-यांचे बांधकाम करणेत आलेले आहे. याकामी पूर्णांकित **रु.४.३९ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

०९. श्री साई प्रसादालय इमारतीमधील व्ही.आय.पी. डायनिंग हॉल वरील पॉलिकारबोनेट डोमचे नूतनीकरण करणे

संस्थानचे श्री साई प्रसादालय इमारतीचे पहिल्या माळ्यावरील दक्षिणेकडील हॉलमध्ये व्ही.आय.पी. भक्तांसाठी प्रसाद भोजन व्यवस्था करणेत येते. सदर हॉलकरीता मुळचे प्रसादालय बांधकामामध्ये डोमचे आकर्षक छत तयार करण्यात आलेले आहे. सदर डोमचे मध्यवर्ती भागास नैसर्गिक रित्या प्रकाश येणेकरीता पॉलिकारबोनेट शिटचे डोम बसविण्यात आले आहेत. वातावरणाच्या परिणामामुळे सदरचे पॉलिकारबोनेट शिट खराब झाले असून त्यातून व्ही.आय.पी. डायनिंग हॉलमध्ये काही ठिकाणी पावसाचे पाण्याची गळती होत असल्याने सदर डोमवरील पॉलीकारबोनेट शिट बदलण्यात आलेले आहेत. त्याकामी पूर्णांकित **रु. ३.०३ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

१०. श्री साई प्रसादालयातील अन्नपदार्थांचे तपासणीसाठी प्रयोगशाळा उभारणे.

श्री साई प्रसादालयातील अन्न पदार्थांचे क्वालिटी कंट्रोल व पृथक्करण करणेसाठी प्रयोगशाळा उभारणेत आली असून त्याकामी पूर्णांकित **रु.७.९० लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

११. व्दारावती भक्तनिवास इमारतीचे पूर्व व पश्चिमेकडील मोकळ्या जागेत पेव्हिंग ब्लॉक्स बसविणे. .

व्दारावती भक्तनिवास इमारतीचे पूर्व व पश्चिमेकडील मोकळ्या जागेत स्वच्छता रहावी, साफसफाई करणे सोयीचे व्हावे म्हणून पेव्हिंग ब्लॉक बसविणेचे काम करणेत आलेले असून, याकामी पूर्णांकित **रु.६.६४ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

१२. श्री साईबाबा भक्तनिवास (५०० खोल्या) इमारतीचे पूर्व व पश्चिमेकडील मोकळ्या भागात पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे

श्री साईबाबा भक्तनिवास (५०० खोल्या) इमारतीचे पूर्व व पश्चिमेकडील मोकळ्या भागात स्वच्छतेच्या व साफसफाईचे दृष्टीने पेव्हिंग ब्लॉक बसविण्यात आले असून याकामी **रु.६.१८ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

१३. मौजे शिर्डी येथील सर्व्हे क्र. १२४ मधील भांडारगृहाचे परिसरातील संरक्षक भिंतीची उंची वाढविणे.

भांडार गृहाचे संरक्षणाचे दृष्टीने, या परिसरातील संरक्षक भिंतीची उंची वाढविणेत आली असून, याकामी पूर्णांकित **रु.५.७३ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

१४. श्री साईनाथ रुग्णालयाचे पश्चिम भागात विहीरीलगतचे भागात साफसफाईचे दृष्टीने पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे

श्री साईनाथ रुग्णालयाचे पश्चिम भागात विहीरीलगत पेव्हिंग ब्लॉक बसविण्यात आले असून, याकामी पूर्णांकित **रु.६.५२ लक्ष मात्र** इतका खर्च झालेला आहे.

१५. श्री साईबाबा भक्तनिवास व शैक्षणिक संकूल परिसरात रेन वॉटर हर्वेस्टिंग प्रकल्प राबविणे.

जमिनीतील पाणी पातळीत दिवसेंदिवस घट होत असल्याने, जमिनीतील पाण्याचे पूर्णभरण व्हावे, कुपनलिका व विहिरींतील पाण्याचे स्त्रोत जिवंत रहावेत म्हणून तसेच पर्यावरणाचा समतोल

राखणेसाठी या परिसरात रेन वॉटर हर्वेस्टिंग प्रकल्प राबविणेत आला असून, याकामी पूर्णांकित **रु.६.२० लक्ष मात्र** इतका खर्च झालेला आहे.

१६. साईबाबा हॉस्पिटल आतील रंगकाम करणे.

श्री साईबाबा हॉस्पिटलचे आतील भागाचे रंगकाम ब-याच ठिकाणी खराब झालेले असल्याने, रुग्णालयाची इमारत स्वच्छ व सुंदर दिसावी म्हणून रंगकाम पूर्ण करण्यात आले असून याकामी पूर्णांकित **रु.८.१० लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

१७. लॅंडीबागेतील बाबांचे काळातील बावडीचे भोवती तसेच पणत्या दिवे लावण्याच्या जागेत पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे.

लॅंडीबागेत संपूर्ण भागात हिरवळ लावलेली असून भक्तांना बागेत फिरण्याकरीता पेव्हिंग ब्लॉकचे पाथ-वे केलेले आहेत. शिर्डी येथे येणारे साईभक्त हे लॅंडीबागेतील बावडीचे ठिकाणी आवर्जून भेट देतात. तसेच लॅंडी बागेत भक्त नंदादिपाच्या आजू-बाजूला पणत्या-दिवे लावतात. सदर ठिकाणी माती असल्यामुळे चिखल झाल्यावर भक्तांना अडचणी येत असतात तसेच साफसफाई करणेही अडचणीचे होत होते, याकरीता याठिकाणी पेव्हिंग ब्लॉक बसविण्यात आले असून याकामी पूर्णांकित **रु.२.७९ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

१८. संस्थान परिसरातील जनरेटर रुमभोवती पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे.

श्री साई प्रसादालय परिसरातील जनरेटर रुम, पार्कींग व मौजे निमगांव को-हाळे येथील वर्ग चार कर्मचारी परिसरातील जनरेटर रुम भोवती पेव्हिंग ब्लॉक बसविण्यात आले असून याकामी पूर्णांकित **रु.५.५० लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

१९. श्री साईबाबा हॉस्पिटलमधील डोमचे पॉलिकार्बोनेट शीट बदलणे व Turbo Ventilator बसविणे.

संस्थानचे श्री साईबाबा हॉस्पिटलचे बाह्यरुग्ण विभागाचे प्रतिकागृहाचे मध्यवर्ती ठिकाणी व्हेन्टीलेशनचे दृष्टीने पॉलिकार्बोनेट शीट वापरून डोम तयार करण्यात आलेला असून याकामी पूर्णांकित **रु.४.४२ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

२०. श्री साई आश्रम भक्तनिवास येथील बुक स्टॉलकरीता विक्री काऊंटर तयार करणे.

साई आश्रम भक्तनिवास येथे साईभक्तांना कॅलेंडर, डायरी, साईचरित्र ग्रंथ सी.डी. इ. सुलभतेने मिळणेकामी बुकस्टॉल करीता काऊंटर तयार करण्यात आले असून याकामी पूर्णांकित **रु.०.६० लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

२१. श्री साईबाबा हॉस्पिटलमधील अतिदक्षता विभागातील रुग्णांच्या खाटांची संख्या वाढविणे.

श्री साईबाबा हॉस्पिटलमधील रिकव्हरी रुम्स व शस्त्रक्रिया कक्ष या खोल्या एकत्रीत करून, तेथे जादा १० ते १२ रुग्णांच्या खाटा असलेला अतिदक्षता विभाग (आयसीसीयु वॉर्ड) तयार करण्यात आला असून याकामी पूर्णांकित **रु.२.९० लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

२२. संस्थान भक्तनिवास परिसरात स्पीड ब्रेकर तयार करणे.

श्री साईबाबा भक्तनिवास, व्दारावती भक्तनिवास, साई आश्रम भक्तनिवास व साई धर्मशाळा परिसरात वाहनांची गती नियंत्रीत ठेवणेसाठी उचित अंतरावर स्पीड ब्रेकर्स तयार करणेत आले असून, याकामी पूर्णांकित **रु.६.१६ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.

२३. व्दारावती भक्तनिवास / श्री साईनाथ रुग्णालय परिसरातील कॅन्टीन समोर शेड उभारणे.

ऊन-पावसापासून भक्तांचे, रुग्णांचे व त्यांचे नातेवाईकांचे संरक्षण व्हावे, त्यांना तात्पुरते प्रतिकाकक्ष उपलब्ध व्हावा म्हणून व्दारावती भक्तनिवास / श्री साईनाथ रुग्णालय परिसरातील कॅन्टीनसमोर शेड उभारणेत आले आहे. त्यासाठी शस्त्रक्रियाचे **रु.४.२१ लक्ष मात्र** इतका खर्च आला आहे.

२४. व्दारावती भक्तनिवास इमारतीत देणगीदार भक्तांचे नेम प्लेट बनविणे —

व्दारावती भक्तनिवास इमारतीत देणगीदार भक्तांचे नावाचे नामफलक बसविणेसाठी **रु. ०.७९ लक्ष मात्र** इतका खर्च आलेला आहे.



प्रगतीपथावर असलेले प्रकल्प

०१. मनोरंजनात्मक उद्यान उभारणी.

मा. व्यवस्थापन समितीचा मौजे निमगांव को-हाळे शिवारातील संस्थान मालकीच्या 20 एकर जमिनीमध्ये साईभक्तांसाठी सेवार्थ मनोरंजनात्मक उद्यान उभारणीचा मानस आहे. या उद्यानामध्ये मनोरंजनात्मक लेजर शो, म्युझियम, सुशोभित कारंजे, बहूउद्देशीय हॉल आदि बाबींचा समावेश करण्यात येणार आहे. याकामी नवी दिल्ली येथील प्रसिद्ध वास्तुविशारदांकडून आराखडे व खर्चाचे अंदाजपत्रक बनविण्यात आले आहे. या प्रकल्पांतर्गत लेजर शो, उभारणीचे कामासाठी Laser Vision Mega- Media Ltd, Hong Kong या कंपनीस रक्कम रुपये US\$ ५५,००,००० मात्राचा कार्यादेश देणेत आलेला आहे. लेजर शो प्रकल्पांतर्गत सिव्हील वर्कचे कामासाठी नव्याने निविदा मागविणे बाबत मा. उच्च न्यायालयात दिवाणी अर्ज दाखल करणेत आलेला आहे. दरम्यान लेजर शोचे काम तुरंत स्थगित ठेवण्यात यावे, असे दिनांक ०७ मार्च, २०१३ रोजीचे पत्रान्वये लेजर व्हिजन यांना कळविण्यात आले आहे. तसेच लेजर व्हिजन यांचे झालेल्या कामापोटी देय्य रक्कम अदा करणेबाबतचा दिवाणी अर्ज मा. उच्च न्यायालयात प्रलंबीत आहे.

०२. मौजे पांडुर्ली ता. सिन्नर येथील पालखी थांबा शेडचे नूतनीकरण करणे.

संस्थानचे मौजे पांडुर्ली, ता. सिन्नर येथे पदयात्री घेऊन येणारे साईभक्तांचे निवासाकरीता पालखी थांबा उभारलेला आहे. भक्तांचे विश्रांतीसाठी उभारणेत आलेल्या मुख्य शेडची उंची जास्त असल्याने वादळी पावसात पाणी शेडमध्ये येऊन भक्तांची धावपळ व गैरसोय होते. त्याकरीता मुख्य शेडचे दुरुस्तीसह नूतनीकरण करणे व परिसर विकास करणेकामी ठेकेदार यांना

रक्कम रु. १८,७६,७८५/- मात्र रकमेचा कार्यादेश देण्यात आलेला आहे. सदर काम ठेकेदारामार्फत चालू आहे.

०३. साई आश्रम भाग ०२ (सध्याचे साई धर्मशाळा) येथील हॉल्सकरीता कॉट खरेदी करणे.

साई आश्रम प्रकल्पाचे भाग ०२ (सध्याचे साई धर्मशाळा विभाग) येथील डॉरमेटरी हॉल्समध्ये भक्तांचे सुविधेकरीता १६८० नग एम.एस. (सी.आर.ए.) कॉटस् खरेदी करण्यात येत आहेत. याकामी अंदाजे रक्कम रु.७७,२६,३००/- मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे.

०४. व्दारावती भक्तनिवास इमारतीचे अंतर्गत रंगकाम करणे.

व्दारावती भक्तनिवास इमारतीचे अंतर्गत रंगकाम खराब झाल्याने सदरहू इमारतीचे रंगकाम करणेत येत असून त्यासाठी अंदाजे रक्कम रु.६७,९५,११९/- मात्र खर्च अपेक्षित आहे.

०५. श्री साईनाथ रुग्णालयाचे खोल्यांना अॅल्युमिनीअम स्लायडींग विंडो बसविणे.

श्री साईनाथ रुग्णालयाचे खोल्यांना असलेल्या एम.एस. खिडक्यांमधून डासांचा प्रादुर्भाव होत असल्याने त्याऐवजी अॅल्युमिनीअम स्लायडींग विंडो बसविणेत येत असून त्यासाठी अंदाजे रक्कम रु. १६,५४,५२७/- मात्र खर्च अपेक्षित आहे.

०६. **शैक्षणिक संकुल इमारतीचे रंगकाम करणे.**

संस्थानचे शैक्षणिक संकुल इमारतीचे रंगकाम खराब झाल्याने नव्याने रंगकाम करणेत येत असून त्यासाठी अंदाजे रक्कम रु.१७.०९ लक्ष खर्च अपेक्षित आहे. याकामी ठेकेदार यांना कार्यादेश देणेत येत आहे.

०७. **श्री साईनाथ माध्यमिक विद्यालय इमारतीत स्वच्छता गृहांमध्ये संडास बाथरूमची संख्या वाढविणे.**

श्री साईनाथ माध्यमिक विद्यालय इमारतीतील स्वच्छता गृहांमध्ये संडास व मुता-यांची संख्या वाढविणेकामी अंदाजे रक्कम रु.३,७४,५००/- मात्र खर्चाचे नूतनीकरणाचे काम करणेत येत आहे.

०८. **समाधी मंदिराजवळील देणगी काऊंटर नं. ०१ चे विस्तारीकरण करणे.**

शिर्डी येथे श्रींचे दर्शनासाठी येणारे साईभक्तांचे प्रमाणात दिवसेंदिवस मोठ्या प्रमाणात वाढ होत आहे. मंदिरात श्रींचे दर्शन झालेनंतर साईभक्त संस्थानला विविध प्रकारे रोख रक्कम, चेक, डी.डी. परकीय चलन, कपडे, तसेच इतर वस्तु दान म्हणून देतात. सध्या सदरचे दान देणगी घेणेकामी संस्थानमार्फत तीन देणगी काऊंटरस कार्यरत आहेत. त्यापैकी देणगी काऊंटर नं. १ हे समाधी मंदिरासमोर आहे. सदरहू काऊंटरचे अद्ययावत फर्निचर करून विस्तारीकरण करण्यात येत आहे.

०९. **प्रसाद लाडू विक्रीसाठी चार बंदिस्त ॲल्युमिनीअम कॅबीन्स व कॉम्प्युटर टेबल तयार करणे.**

जुने प्रसादालय येथील लाडू काऊंटरवर साईभक्तांना प्रसाद लाडूची विक्री संगणक प्रणालीद्वारे प्रथम भक्तांना तिकीट देवून त्यानंतर प्रसाद लाडू देणेकामी चार काऊंटरकरीता बंदिस्त कॅबीन्स व कॉम्प्युटर टेबल तयार करणेचे काम सुरु आहे. याकामी अंदाजे रक्कम रु.४,१६,८४०/- मात्र खर्च येणार आहे.

१०. **दैनंदिनी, फोटो व पुस्तके विक्री काऊंटरला वाढीव ॲल्यु. पार्टीशन व संगणक काऊंटर करणे.**

संस्थान प्रकाशीत श्री साई दैनंदिनी व दिनदर्शिका ही साधारणतः दिवाळी नाताळ सुट्टीच्या गर्दीत विक्रीसाठी उपलब्ध होत असते. गर्दीच्या कालावधीत विक्री काऊंटर मधील जागा अपुरी पडते. श्रींचे जीवन चरित्रावर आधारित पुस्तके विक्रीकामी ग्राहक यांना सुलभता मिळावी म्हणून विक्री काऊंटरवर संगणकीकरण करणे आवश्यक असल्याने त्यासाठी वाढीव ॲल्युमिनियम पार्टीशन व संगणक काऊंटर तयार करण्याचे काम हाती घेण्यात येत आहे. याकामी अंदाजे रक्कम रुपये १,८७,४१०/- मात्र खर्च अपेक्षित आहे.

संस्थानमार्फत अर्थसहाय्य केलेले सार्वजनिक विकास प्रकल्प

०१. शिर्डी शहर एकात्मिक रस्ते विकास प्रकल्प.

शिर्डी शहरातील प्रथम प्राधान्य गटात विविध एकूण २५ रस्त्यांपैकी ११ रस्ते रुंदीकरण, मजबुतीकरण, डांबरीकरण / काँक्रीटीकरणासह व सुशोभिकरणासह विकसित करण्याचे काम हाती घेणेत आले आहे. या प्रकल्पासाठी सर्व आर्थिक निधी श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी यांचेमार्फत उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. सदरहू प्रकल्पाचे ११ रस्ते विकसित करणेसाठी रु. ८८ कोटी मात्रचे खर्चास शासनाचे मा. विधी व न्याय विभाग, महाराष्ट्र शासन यांनी मान्यता दिलेली आहे.

या प्रकल्पातील महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ, पुणे मुंबई यांचेमार्फत प्रथम प्राधान्य गटातील ११ रस्त्यांपैकी ०५ रस्ते विकसित करण्याचे काम अंदाजीत रक्कम रुपये १० कोटी मात्र खर्चाचे काम पूर्ण करणेत आले आहे. या प्रथम प्राधान्य गटातील ११ रस्त्यांपैकी ०६ रस्ते थेट संस्थानमार्फत विकसित करण्याचे अंदाजित खर्च रक्कम रुपये ३३.८३ कोटी मात्रचे कामापैकी शिर्डी नगरपंचायत, शिर्डी यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या रस्त्यांचे काम अंतिम टप्प्यात आहे. याकामी आजपावेतो अंदाजित रक्कम रुपये २४ कोटी मात्र इतकी रक्कम खर्च करण्यात आली आहे. या ११ रस्त्यांपैकी असलेला उर्वरीत १८ मीटर वळण रस्त्याचे भूसंपादनाची कार्यवाही शिर्डी नगरपंचायत, शिर्डी यांचेमार्फत सुरु आहे.

०२. शिर्डी येथे अद्ययावत बसस्थानक तथा यात्रीनिवास विकसित करणे.

श्री क्षेत्र शिर्डी येथे श्री साईच्या दर्शनासाठी देश - विदेशातून हजारो साईभक्त दररोज येत असतात. या साईभक्तांना निवारा, प्रसादभोजन या मूलभूत सोयी सुविधांबरोबरच इतर अनुषंगिक सेवा संस्थान व्यवस्थापनामार्फत उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत. या प्रयत्नाचाच एक भाग म्हणून तत्कालीन मा. व्यवस्थापन समितीने विविध निर्णयान्वये श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी यांचे आर्थिक सहकार्यातून महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाचे मालकीच्या जमिनीत शिर्डी येथील बसस्थानक तथा भक्तनिवास अद्ययावत सोयींनी युक्त अशा पद्धतीने विकसित करणेचा प्रकल्प सुरुकरणेत आला आहे. याकामी मा. विधी व न्याय विभाग, महाराष्ट्र शासन यांनी रक्कम रुपये ७.६६ कोटी मात्र इतका निधी उपलब्ध करून देणेस मान्यता दिलेली आहे. सध्या बस स्थानकाचे बांधकाम ९० टक्के पूर्ण झालेले आहे.

०३. शिर्डी शहरातील भूसंपादनाची आवश्यकता नसलेले ०९ रस्ते विकसित करणे.

व्दितीय प्राधान्य गटातील सदरहू रस्ते विकसित करणेसाठी मा. शासनास सादर केलेल्या प्रस्तावावरील निर्देशानुसार, मा. उच्च न्यायालयाचे औरंगाबाद खंडपीठात मान्यतेकामी दिवाणी अर्ज दाखल करणेत आलेले आहे. महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (राजस्तर) योजनेतर्गत सदरहू १७ रस्त्यांपैकी ०८ रस्ते विकसित करणेस मान्यता मिळालेली आहे. उर्वरीत ०९

रस्त्यांची सद्यःस्थिती, निकड, खर्चाची रक्कम आदि बाबी तपासून संपूर्ण प्रकल्पाचा एकत्रित आढावा घेतल्यानंतर रस्ते विकसीत करणेसाठी व भूसंपादनसाठी प्रचलित दराने अंदाजपत्रके तयार करून घेणे व त्यानुसार सुधारीत प्रस्ताव सादर करणेस मान्यता मिळणेबाबतचा प्रस्ताव मा. त्रिसदस्य समितीचे सभेपुढे निर्णयास्तव सादर करणेत आला आहे.

०४. मौजे शिंगवे घनकचरा प्रकल्प.

शिर्डी नगरपंचायत, शिर्डी यांचे मालकीचे मौजे शिंगवे येथील जमिनीत शिर्डी नगर पंचायत व संस्थान परिसरातील जमा होणा-या कच-यावर प्रक्रिया करण्यासाठी संयुक्त रित्या घनकचरा प्रकल्प उभारणेसाठी मा. त्रिसदस्यीय समितीने मान्यता दिलेली आहे. सदरहू प्रकल्पात कच-यावर प्रक्रिया करणेसाठी शेड, प्लॅटफॉर्म, कंपाउंड भिंत, अंतर्गत रस्ते इ. कामासाठी येणा-या रु. ४.५२ कोटी मात्रचे खर्चास मान्यतेसाठी मा. उच्च न्यायालय, खंडपीठ औरंगाबाद यांचेकडे दिवाणी अर्ज सादर करण्यात आलेला आहे.

०५. शिर्डी बसस्थानकाचे एक्सटर्नल इलेक्ट्रीक व स्ट्रीट लाईट केबलकरीता आर.सी.सी. पाईप टाकणे व चेंबरचे बांधकाम करणे.

संस्थानचे आर्थिक सहाय्यातून महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाचे मालकीच्या भुखंडावर शिर्डी बसस्थानक व त्यावरील इमारतीचे बांधकाम ठेकेदार यांचेमार्फत सुरु आहे. सदरहू बसस्थानक इमारतीकरीता तसेच स्ट्रीट लाईटकरीता विद्युत सप्लाय देणेकामी भूमीगत केबलकरीता आर.सी.सी. पाईप टाकणे व चेंबरचे बांधकाम करणेत येत आहे. या कामी अंदाजे रक्कम रुपये ६,५९,३४०/- मात्र खर्च येणार आहे.



नियोजित विकास प्रकल्प / इतर कामे

०१. सुपर स्पेशालिटी हॉस्पिटल.

मौजे नांदुर्खी ता. राहाता येथील संस्थानला विनामुल्य प्राप्त होणाऱ्या जमिनीमध्ये नियोजित सुपर स्पेशालिटी हॉस्पिटल, जनरल हॉस्पिटल व वैद्यकीय अधिकाऱ्यांकरीता निवासस्थाने बांधकामाचे नियोजन आहे. सदर प्रकल्पासाठी आर्किटेक्ट व तज्ञ सल्लागार संस्थान मार्फत नेमणेत येत आहे.

०२. वाढीव पाणीपुरवठा योजना राबविणे.

संस्थानची भविष्यातील वाढत्या पाण्याची गरज लक्षात घेता, वाढीव पाणी पुरवठा योजना राबविणे आवश्यक आहे. त्या दृष्टीने संस्थान परिसरात नवीन जलवाहिन्या टाकणे, वाढीव क्षमतेचा जलशुद्धीकरण प्रकल्प उभारणे, ओव्हरहेड पाण्याच्या टाक्यांचे बांधकाम करणे, पाणी वितरण व्यवस्था वाढविणे, पाणीपुरवठा प्रकल्पाचे संगणकीकरण करणे आदि बाबींचा समावेश असलेला प्रकल्प महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या माध्यमातून राबविणेसाठी कार्यवाही सुरु करण्यात आलेली आहे.

०३. मंदिर परिसर पुनर्विकास व दर्शन रांग इमारत विकसित करणेचा प्रकल्प राबविणे.

शिर्डी येथे श्री साईच्या दर्शनासाठी येणाऱ्या साईभक्तांच्या वाढत्या गर्दीचे नियोजनासाठी व भक्तांना दर्शन सुलभ, सोयीस्कर व्हावे, दर्शन रांगेत भक्तांना सर्व सुविधा उपलब्ध व्हाव्यात या दृष्टीने मंदिर व जुने प्रसादालय परिसराचे पुनःनियोजन करण्याचा निर्णय मा. व्यवस्थापन समितीने घेतलेला आहे. या पुनर्विकास प्रकल्पात साईभक्तांना सुधारीत दर्शन रांग, प्रतीक्षा गृह, चप्पल स्टॅण्ड, मोबाईल व लगेज लॉकर्स, बुकस्टॉल, कापडकोठी, लाडू प्रसाद काउंटेर्स, देणगी काउंटेर्स, उपहारगृहे आदि सुविधांचा तसेच सुरक्षेच्या दृष्टीने आवश्यक त्या सर्वकष बाबी समाविष्ट करून मंदिर परिसर पुनर्विकास प्रकल्पासाठी नामांकीत वास्तुविशारदांकडून संकल्पना चित्र व प्राथमिक अंदाजपत्रक तयार करून घेण्यात आले असून याकामासाठी येणाऱ्या खर्चास मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे खंडपीठ औरंगाबाद यांचे मान्यतेसाठी दिवाणी अर्ज दाखल करणेत आलेला आहे. मा. उच्च न्यायालयाची मान्यता मिळालेनंतर मंदिर परिसर पुनर्विकास व दर्शन रांग इमारत बांधकाम करण्याचा प्रकल्प सुरु करण्यात येणार आहे.

०४. शिर्डी शहरातून जाणारे अहमदनगर - मनमाड (राज्यमार्ग क्रमांक १०) रस्त्याखालून पादचाऱ्यांसाठी भुयारी मार्ग करणे.

शिर्डी शहर हे मुंबई, पुणे, नाशिक, अहमदनगर, औरंगाबाद इत्यादी मोठ्या शहरांना जोडणाऱ्या अहमदनगर - मनमाड या राज्यमार्ग क्रमांक १० लगत आहे. या राज्यमार्गाचे पुर्व बाजूस श्री साईबाबा समाधी मंदिर, भक्तनिवासस्थाने आदि परिसर असून पश्चिम बाजूस श्री साई प्रसादालय,

रुग्णालये व कर्मचारी निवासस्थाने आहेत. त्यामुळे सदरचा राज्यमार्ग ओलांडणाऱ्या साईभक्त व स्थानिक नागरिक पादचाऱ्यांची संख्या मोठ्या प्रमाणावर आहे. दिवसेंदिवस वाढणारी भक्तांची गर्दी व वाहतुकीमुळे भक्तांसह स्थानिक नागरीकांना सदरचा राज्यमार्ग ओलांडणे अत्यंत कठीण व धोकादायक झालेले आहे.

सदरचे राज्यमार्गाचे मजबुतीकरणासह विस्तारीकरणाचे काम शासनमार्फत करण्यात येणार आहे. त्यास अनुसरून शिर्डी शहरातून जाणाऱ्या राज्यमार्गावर आवश्यक अशा पाच ठिकाणी रस्ता ओलांडणेसाठी प्रशस्त भुयारी मार्ग (Under Pass Subway) करणे प्रस्तावित आहे. याकामी मा. शासन मान्यतेस्तव प्रस्ताव सादर करणेत आलेला आहे.

०५. संस्थानचे अधिकारी व कर्मचाऱ्यांकरीता निवासस्थानांचे बांधकाम करणे.

श्री साईचे दर्शनासाठी साई भक्तांची दिवसेंदिवस गर्दी वाढत असल्याने साईभक्तांना पुरविण्यात येणाऱ्या सोयी - सुविधांमध्ये वाढ होत आहे. भक्तांना अधिक तत्पर सेवा उपलब्ध करण्याचे दृष्टीने संस्थानमार्फत शिर्डी व निमगांव कोऱ्हाळे हद्दीत अधिकारी व कर्मचारी निवासस्थान बांधण्यात आलेले आहेत. सदरची व्यवस्था अपुरी पडत असल्याने बरेच अधिकारी व कर्मचारी यांना १५ - २० कि.मी. पेक्षा पुढील अंतरावरून शिर्डी येथे कामावर यावे लागते. याकरीता नव्याने ४३० सदनिका बांधणे प्रस्तावीत आहे. याकरीता अंदाजे ७४.६९ कोटी मात्र खर्च अपेक्षित आहे. याकामी आर्किटेक्टचरल प्लानिंग करीता सेवा घेणेसाठी RFP (Request for Proposal) मागविण्याची कार्यवाही करणेत येत आहे.

०६. मौजे निमगांव कोऱ्हाळे गट नं. १७२ मधील संस्थानचे साई धर्मशाळा परिसरात साईभक्तांना श्रीं ची पालखी ठेवणेसाठी शेड करणे.

श्री साई धर्मशाळा इमारत दि.१८/०७/२०१३ रोजी पासून साईभक्तांचे वापरासाठी खुली करण्यात आली आहे. सदरहू इमारतीचे A व F या दोन इमारतीचे मधिल मोकळ्या जागेत स्टेज कार्यक्रमाकरिता ओटा करण्यात आला आहे. सदर ठिकाणी २१ x ३१ मीटर आकाराचे कलर कोटेड शिट रुफचे शेड साईभक्तांना पालखी ठेवण्यासाठी प्रस्तावीत आहे. याकामी मा. त्रिसदस्य समितीचे सभेत येणारे अंदाजे ३२ लक्ष मात्रचे खर्चास मान्यता देण्यात आली असून, याकामी मा. मुंबई उच्च न्यायालय खंडपीठ औरंगाबाद येथे परवानगी घेणेकामी सिव्हील अर्ज दाखल करणेत येणार आहे.

०७. संस्थानचे मौजे निमगांव-कोऱ्हाळे गट नं. १९ पैकी मधील हेलीपॅड भोवती पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे.

संस्थानचे हेलीपॅड भोवती पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे व वेटींग लाँज मधील अल्यु. स्लायडींग खिंडक्या बसविणे, अंतर्गत भिंतीना लस्टर पेंट करणे फॉल्स सिलींग इ. कामे करणे प्रस्तावीत आहे. याकामी येणारे अंदाजे रु. १५,३५,८७०/- मात्रचे खर्चास मान्यता देण्यात आली असून, याकामी मा. मुंबई उच्च न्यायालयाचे औरंगाबाद खंडपीठाचे मान्यतेस्तव प्रस्ताव सादर करणेत आला आहे.

०८. श्री साईबाबा हॉस्पिटल व द्वारावती भक्तनिवास इमारत प्रवेशद्वार, गेट व सुरक्षा केबीन बांधकाम करणे.

संस्थानचे श्री साईबाबा हॉस्पिटल व द्वारावती भक्तनिवास इमारतीचे मेनगेटवर साईभक्त व नागरीकांचे मार्गदर्शनार्थ प्रवेशद्वार, गेट व सुरक्षा केबीन बांधकाम प्रस्तावीत आहे. याकामी रुपये १३.४० लक्ष खर्च अपेक्षित आहे. सदर कामासाठी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांची परवानगीसाठी सिव्हील ॲप्लीकेशन दाखल करणेत आला आहे.

०९. श्री साईनाथ माध्यमिक विद्यालय इमारत कम्पाउंड बांधकाम व रंगकाम करणे.

श्री साईनाथ माध्यमिक विद्यालय इमारतीचे पश्चिम बाजूकडील कम्पाउंड वॉल बांधणे आवश्यक असल्याने तसेच सदर इमारतीचे रंगकामही खराब झालेले असल्याने सदरची कामे करणेस मा. त्रिसदस्य समितीचे सभेत मान्यता दिली असून त्यासाठी रु.१२.४३ लक्ष खर्च अपेक्षित आहे. सदर कामासाठी मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांनी परवानगी दिली असून, या कामासाठी ई-निविदा मागविणेत येत आहे.

१०. संस्थानचे प्रवेशद्वारावर कायमस्वरूपी मोर्चे तयार करणे.

संस्थानचे मंदिर परिसरातील गेट नं.१ मधुन मंदिरात दर्शनासाठी व्ही.आय.पी. येत असतात व त्यालगत नगर मनमाड राज्य मार्ग क्रमांक १० असल्याने मंदिर सुरक्षेसाठी कार्यरत असलेल्या पोलीस कर्मचारी यांचेसाठी कायमस्वरूपी मोर्चा तयार करणेबाबत विशेष पोलीस महानिरीक्षक, नाशिक परिक्षेत्र यांनी संस्थानला कळविले आहे.

तसेच मा. त्रिसदस्य समितीचे निर्णयानुसार मंदिर परिसरातील सुरक्षा व्यवस्थेसाठी श्री साईबाबा मंदिर परिसराचे चार महाद्वारांचे लगत संस्थानतर्फे मोर्चे उभारणेत यावेत व त्यासाठीचे आराखडे पोलीस विभागाकडून प्राप्त करून घ्यावेत असे ठरले आहे. त्यानुसार मंदिर परिसराचे चारही प्रवेशद्वारावर कायमस्वरूपी सुरक्षा मोर्चे उभारणेकामी निविदा मागविणेची कार्यवाही करणेत येत आहे.

११. मौजे निमगांव कोऱ्हाळे हद्दीतील नगर मनमाड रोड ते गोदावरी उजवा कालवा लगत चर रस्त्यांचे डांबरीकरण करणे.

मौजे निमगांव कोऱ्हाळे हद्दीतील नगर मनमाड रोड ते गोदावरी उजवा कालवा (संस्थानचे गट नं. २२१ व २४५) लगतच्या चर रस्त्याचे डांबरीकरणाचे काम सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत संस्थान निधीतून यापूर्वी करणेत आलेले आहे. सदर रस्त्यावरून परिसरात सुरु असलेल्या बांधकाम साहित्याचे डंपर्स तसेच पाण्याचे टँकर व इतर जड वाहतुक सुरु असल्याने काही भागात रस्ता खचलेला असून रस्त्यावर जागोजागी खड्डे पडलेले आहेत.

सदर रस्त्यालगत संस्थानच्या जमिनी, कर्मचारी निवासस्थाने व साई आश्रम भाग २ भक्तनिवास असल्याने रस्त्याचे डांबरीकरण करणे आवश्यक असल्याने अंदाजे २ कि.मी. लांबीचा व

३.७० मीटर रुंदीच्या रस्त्याचे खडीकरणासह डांबरीकरण करणेकामी मा. त्रिसदस्य समितीचे सभेत रक्कम रुपये ३६.२९ लक्ष मात्रचे खर्चास मान्यता दिलेली आहे. मा. समितीचे दिनांक ०८ जानेवारी, २०१४ रोजीचे सभेत, संस्थान वकिलांमार्फत मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे औरंगाबाद खंडपीठापुढे अर्ज सादर करणेत येऊन, त्यांचे मार्गदर्शन घेणेत यावे व त्यानंतर फेरप्रस्ताव सभेपुढे सादर करावा, असा निर्णय घेणेत आलेला आहे. त्यानुसार संस्थानचे विधी विभागामार्फत मा. उच्च न्यायालय, खंडपीठ औरंगाबाद यांचेकडेस अर्ज सादर करणेबाबत संस्थान वकिलांना कळविणेत आलेले आहे.

१२. साईनगर कर्मचारी निवासस्थान (साईचिंतन, समर्पण, साईनगर) इमारतीभोवती उर्वरीत भागात पेव्हींग ब्लॉक बसविणे.

साईनगर परिसरातील इमारतीचे भोवती विशेषतः पश्चिम व दक्षिणेकडील कम्पाउंडचे आतील बाजूने ड्रेनेज लाईन जात असल्याने व त्या भागात उंदिर घुशींची बिळे असल्याने साफसफाई करणे अडचणीचे होते. तसेच या भागात गवत वाढून डासांचा प्रादुर्भाव होतो. करीता याभागात पेव्हींग ब्लॉक बसविणेस मा. त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिली असून या कामासाठी अंदाजे रु.१४ लक्ष खर्च अपेक्षित आहे. सदरहू कामासाठी कार्यादेश देणेत येत आहे.

१३. श्री साई आश्रम भाग - ०२ येथील हॉल्सकरिता लॉकर्स खरेदी करणे.

श्री साई आश्रम प्रकल्पाचे भाग ०२ येथील डॉरमेटरी हॉल्समध्ये भक्तांचे सुविधेकरिता ५७६ नग एम.एस. (सी.आर. सी.ए.) लॉकर्स युनिट खरेदी करणे प्रस्तावीत आहे.

१४. श्री साईबाबा भक्तनिवास (५०० खोल्या) मधील २०० खोल्यांचे नूतनीकरण करणे.

श्री साईच्या दर्शनासाठी येणाऱ्या साईभक्तांना निवासस्थान सुविधा उपलब्ध करून देणेसाठी सन १९९५ मध्ये श्री साईबाबा भक्तनिवास ही ५०० खोल्या असलेली इमारत साईभक्तांचे निवास व्यवस्थेसाठी खुली करण्यात आली. सततचे वापराने खोल्यांचा रंग, दरवाजे, खिडक्या खराब झाल्याने सदर इमारतीतील पहिल्या टप्प्यात १०० खोल्यांचे नूतनीकरण करणेत आले आहे. आता दुस-या टप्प्यात या इमारतीतील २०० खोल्यांचे नूतनीकरणासाठी अंदाजे ४.१० कोटी खर्च अपेक्षित आहे. सदर कामासाठी मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांचे परवानगीसाठी दिवाणी अर्ज दाखल करणेत आलेला आहे.

१५. साईभक्तांचे मार्गदर्शनासाठी साईनगर रेल्वे स्टेशन व नगर मनमाड रस्त्याचे दुतर्फा माहिती फलक लावणे.

श्री साईचे दर्शनासाठी येणाऱ्या साईभक्तांचे मार्गदर्शनासाठी शिर्डी रेल्वे स्टेशन व नगर मनमाड रोडचे बाजूस विविध ठिकाणी भक्तनिवास बाबतचे माहितीचे फलक हाय इंटेसिटी रेडियममध्ये तयार करून लावणे प्रस्तावीत आहे. याकामी येणारे रु.१,२५,०००/- मात्रचे खर्चास मान्यता देणेत आली आहे.

१६. **श्री साईबाबा हॉस्पिटल जनसंपर्क कार्यालयासमोर ॲवेनिंग शेड उभारणे.**
श्री साईबाबा हॉस्पिटल येथील जनसंपर्क कार्यालयासमोर पेशंटचे नातेवाईकांचे ऊन, पावसापासून संरक्षण व्हावे यासाठी ॲवेनिंग शेड उभारणे प्रस्तावीत आहे. याकामी येणारे रु.७८,०००/- मात्रचे खर्चास मान्यता देणेत आली आहे.
१७. **श्री साई आश्रम भक्तनिवास येथे कर्मचारी दुचाकी पार्किंग व्यवस्था करणे.**
संस्थानचे श्री साई आश्रम भक्तनिवास येथे कर्मचारी दुचाकी पार्किंग व्यवस्था टेंसाईल फॅब्रीक शिट रुफींगमध्ये शेड उभारणी करणे प्रस्तावीत आहे. याकामी रु.२६.२८ लक्ष मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे. सदर कामासाठी मा. उच्च न्यायालय, मुंबई, खंडपीठ औरंगाबाद यांचे परवानगीसाठी सिव्हील ऍप्लीकेशन दाखल करणेची कार्यवाही चालू आहे.
१८. **श्री साई धर्मशाळा येथे साईभक्तांकरीता बस वेटींग शेडचे बांधकाम करणे.**
संस्थानचे श्री साईधर्मशाळा येथून भक्तांना मंदिरात श्रींचे दर्शनाकरिता येणेसाठी व मंदिरातून धर्मशाळा येथे जाणेसाठी संस्थानमार्फत मोफत बसव्यवस्था उपलब्ध करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे वेटींग शेडचे बांधकाम करणे प्रस्तावीत आहे. याकामी रु.९.८६ लक्ष मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे.
१९. **श्री साई आश्रम भक्तनिवास येथे साई भक्तांकरीता उपहारगृहाचे बांधकाम करणे.**
संस्थानचे श्री साई आश्रम भक्तनिवास हा प्रकल्प विस्तीर्ण स्वरूपाचा आहे तसेच तेथील निवास व्यवस्थाही मोठया स्वरूपाची आहे. त्यामुळे सदरहू ठिकाणी ०२ नविन उपहारगृहांचे बांधकाम करणे प्रस्तावीत आहे. याकामी रु.४८.४२ लक्ष मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे. सदर कामासाठी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांचे परवानगीसाठी दिवाणी अर्ज दाखल करणेची कार्यवाही चालू आहे.
२०. **श्री साई आश्रम भक्तनिवास येथे ॲम्फीथिएटरच्या पुर्वेस पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे.**
श्री साई आश्रम भक्तनिवास ॲम्फीथिएटरच्या पूर्व बाजुकडील मोकळ्या जागेत कचरा डेपो लगतचे जागेत पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे प्रस्तावीत आहे. त्यासाठी रु.९.२८ लक्ष मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे.
२१. **संस्थान आस्थापनेवर नियुक्त असलेले उपकार्यकारी अधिकारी यांचेकरीता निवासस्थानाचे बांधकाम करणे.**
संस्थानकडे नियुक्त असलेल्या उपकार्यकारी अधिकारी यांचेकरीता निवासस्थानाचे बांधकाम करणेसाठी व याकामी रु.४०,५९,३१६/- मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे. सदरकामी मा. उच्च न्यायालय मुंबई, खंडपीठ औरंगाबाद यांचे परवानगीसाठी दिवाणी अर्ज दाखल करणेची कार्यवाही सुरु आहे.
२२. **श्री साईबाबा हॉस्पिटल मधील न्युरो ओ.टी. स्वागत कक्षावरील डोमचे पॉलिकार्बोनेट शीट बदलणे.**
श्री साईबाबा हॉस्पिटलमधील न्युरो ओ.टी. स्वागत कक्षावरील वरील बाजूस असलेल्या डोमच्या पॉलिकार्बोनेट शीटला काही ठिकाणी तडे गेलेले असल्याने ते बदलणे गरजेचे आहे. याकामी रु.४८,४००/- मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे.

२३. साईबाबा रुग्णालयातील CRU-1 मधील फॉल्स सिलिंग बदलणे.

श्री साईबाबा हॉस्पिटलमधील CRU-1 विभागात सन २००५- ०६ मध्ये मेटल फॉल्स सिलिंग करण्यात आले आहे.सदर सिलिंग ब-याच ठिकाणी खराब झालेले असल्याने ते काढून CRU-1 विभागात पूर्ण नविन सिलिंग करणेकामी रु. ६,१९,४५८ /- मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे.

२४. श्रीसाईनाथ रुग्णालयातील कार्यालयीन फर्निचर, लिनन व स्टेशनरी विभागातील नूतनीकरण करणे

रुग्णालयाचे आवश्यकतेनुसार सदरहू कामे प्रस्तावीत असून, त्यासाठी रक्कम रु. ५.40 लक्ष मात्र खर्च अपेक्षित आहे.

२५. व्दारावती भक्तनिवास परिसरातील गार्डन मध्ये पाथ-वे करणे.

व्दारावती भक्तनिवास परिसरातील गार्डन मध्ये येणा-या भक्त व नागरिकांचे सोयीसाठी पेव्हींग ब्लॉक बसवून पाथ-वे करणेसाठी रु.१२.३० लक्ष खर्च अपेक्षित असून याकामी ई निविदा मागविणेत येत आहेत.

२६. श्री साईनाथ रुग्णालय अंतर्गत रंगकाम करणे.

श्री साईनाथ रुग्णालय इमारतीचे अंतर्गत रंगकाम करणे आवश्यक असल्याने, याकामी येणारे अंदाजित रक्कम रु. ३०.३३ लक्ष मात्र खर्चाचे रंगकामासाठी ई-निविदा मागविण्यात येत आहे.

२७. श्री साईनाथ रुग्णालय इमारतीत कॅन्टीनसाठी नवीन शेड बांधणे.

श्री साईनाथ रुग्णालय इमारतीसाठी जागा कमी पडत असल्याने सध्याचे स्वयंसेवी प्रसाद भोजन (कॅन्टीन) इमारत उपलब्ध करून देणेचे ठरले असल्याने, कॅन्टीनसाठी नवीन जागा निश्चित झालेनंतर शेड बांधणेसाठी रु.१८.९० लक्ष मात्रचे अंदाजित खर्चास मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांचेकडेस दिवाणी अर्ज संस्थान विधी विभागामार्फत सादर करणेत येत आहे.

२८. श्री साई प्रसादालयातील पूर्व बाजुचे संरक्षण भिंतीची उंची वाढविणे.

श्री साई प्रसादालय परिसर संरक्षणाचे दृष्टीने पुर्वेकडील कंपाउंड भिंतीची उंची वाढविणेस व याकामी येणा-या अंदाजे रु.८,९४,६०२/- मात्रचे खर्चास मा. त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिली असून, याकामी निविदा प्रक्रिया सुरु आहे.

२९. श्री साई प्रसादालयातील कर्मचा-यांकरीता दुचाकी वाहनांचे पार्किंग करीता शेड तयार करणे.

श्री साई प्रसादालयातील कर्मचा-यांकरीता दुचाकी वाहनांचे पार्किंग करणेकरीता शेड उभारणी करणेसाठी येणारे अंदाजे रक्कम रु. ९,८१,६३३/- मात्रचे खर्चास मा.त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिली असून, याकामी निविदा प्रक्रिया सुरु आहे.

३०. श्री साई प्रसादालय येथे प्रकाशने विभागासाठी नवीन काऊंटर करणे.

श्री साई प्रसादालय परिसरात साईभक्तांना श्री साईबाबांचे जीवनावर आधारित पुस्तके, चरित्र व फोटो इ. उपलब्ध व्हावेत यासाठी स्वतंत्र काऊंटर करणेसाठी मा. त्रिसदस्य समितीने अंदाजे रक्कम

रु. ४,०२,६४०/- मात्रचे खर्चास मान्यता दिली असून, याकामी ठेकेदार यांना कार्यादेश देण्यात येत आहे.

३१. संस्थानचे दादर, मुंबई येथील साई निकेतन इमारतीचे नूतनीकरण करणे.

संस्थानची दादर, मुंबई येथील साई निकेतन इमारत जुनी झाल्याने ती इमारत पाडून त्याऐवजी नविन १८ मजली सर्व सोयी सुविधांयुक्त अशी सुसज्ज नविन इमारत बांधकाम करणेसाठी येणारे रक्कम रु. २५ कोटी मात्रचे खर्चास मा. त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिलेली आहे. याकामी महाराष्ट्र शासन विधी व न्याय विभाग यांचेकडे मान्यतेसाठी प्रस्ताव सादर करणेत आलेला असून तो मान्यतेचे प्रतिकेत आहे.

३२. शैक्षणिक संकुल बांधकाम करणे.

संस्थानचे मौजे निमगांव-को-हाळे येथील गट नं. १८३ मध्ये श्री साईबाबा कन्या विद्या मंदिर, श्री साईबाबा इंग्लिश मिडियम स्कूल व श्री साईबाबा कनिष्ठ महाविद्यालय स्थलांतरीत करणेसाठी शैक्षणिक संकुलाचे बांधकाम करणे प्रस्तावीत आहे. याकामी मा. उच्च न्यायालयात सिव्हील अर्ज दाखल करणेत आला आहे.

३३. वर्ग-४ कर्मचारी निवासस्थाने परिसरातील इमारतींचे पाठीमागील बाजुस पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे.

संस्थानचे मौजे निमगांव-को-हाळे येथील गट नं. १६९ मधील वर्ग-४ कर्मचारी निवासस्थाने परिसरात स्वच्छता राहावी यासाठी या परिसरातील इमारतींच्या मागील बाजुस पेव्हिंग ब्लॉक बसविणेस मा. त्रिसदस्य समितीने अंदाजे रक्कम रु. ९,२७,५८६/- मात्रचे खर्चास मान्यता दिली असून, याकामी विहित पद्धतीने निविदा प्रक्रिया राबविणेत आली असून, ठेकेदार यांना कामाचा कार्यादेश देणेत येत आहे.

३४. श्री साईबाबा भक्तनिवास, जुने प्रसादालय व बसस्थानकासमोर शौचालयाचे बांधकाम करणे.

शिर्डीतील संस्थानचे श्री साईबाबा भक्तनिवास, जुने प्रसादालय तसेच बसस्थानकासमोरील पुर्वीचे स्वागत कक्षाचे जागेत साईभक्तांकरीता शौचालयाची व्यवस्था करणेसाठी, शौचालय बांधकामाकरीता मा. त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिली असून, याकामी निविदा प्रक्रिया सुरु आहे.

३५. सेवाधाम इमारतीचे तळमजल्यावर साईभक्तांकरीता वाढीव टॉयलेट ब्लॉक बनवणे.

साईभक्तांचे सोयीकरीता संस्थानचे सेवाधाम इमारतीचे तळमजल्यावर वाढीव टॉयलेट ब्लॉकचे बांधकाम करणेस व याकामी येणारे रक्कम रु. ७,९५,००/- मात्रचे खर्चास मा. त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिली असून, याकामी निविदा प्रक्रिया सुरु आहे.

३६. संस्थानचे मौजे शिर्डी व को-हाळे येथील जमिनींना प्रिकास्ट आर.सी.सी. कंपाउंड करणे.

संस्थानचे मौजे को-हाळे गट नं. ९७ पै. व मौजे शिर्डी सर्व्हे नं. १२४/११ व १२४/१२ तसेच सर्व्हे नं. २०७/२ मधील संस्थान मालकीच्या क्षेत्राला आर.सी.सी. प्रिकास्ट कंपाउंड भिंत बांधकाम करणेसाठी येणारे अंदाजे रक्कम रु. २६,९५,०००/- मात्रचे खर्चास मान्यता देण्यात आली आहे. याकामी निविदा प्रक्रिया सुरु आहे.

३७. **श्री साईनाथ रुग्णालयाचे दक्षिणेकडील संरक्षण भिंत बांधकाम करणे.**
श्री साईनाथ रुग्णालयाचे दक्षिणेकडील संरक्षण भिंत बांधकामासाठी रु. ९,८५,९५२/- मात्र खर्चाचे कामासाठी ई-निविदा मागविणेत येत आहेत.
३८. **मौजे शिर्डी येथील स.नं. १२५चे उत्तरेकडील भागात चैनलिंग जाळी बसविणे.**
मौजे शिर्डी येथील संस्थान मालकीचे स.नं. १२५चे उत्तरेकडील भागात चैनलिंग फेन्सिंगसाठी अंदाजे रक्कम रु.२,५९,५५४/- मात्र खर्चाचे कामासाठी निविदा मागविणेत येत आहेत.
३९. **मौजे शिर्डी येथील स.नं. १२४ व १२६ चे क्षेत्रास बार्बेड वायर फेन्सिंग करणे.**
मौजे शिर्डी येथील स.नं. १२४ व १२६चे क्षेत्रास बार्बेड वायर फेन्सिंगचे अंदाजे रक्कम रु. २,५७,८२४/- मात्र खर्चाचे कामासाठी निविदा मागविणेत येत आहे.
४०. **श्री साईनाथ रुग्णालय परिसरात जनरेटर रुम बांधकाम करणे.**
श्री साईनाथ रुग्णालय परिसरात जागा निश्चित करून, जनरेटर रुम बांधकाम करणेसाठी विद्युत विभागाचे प्रस्तावानुसार रु. ४० लक्ष मात्र खर्च अपेक्षित आहे.
४१. **जुने प्रसादालय परिसरातील पुर्वीचे वाहनतळाचे जागेवर संस्थान कर्मचा-यांचे दुचाकी वाहनाकरीता पार्किंग शेड तयार करणे.**
जुने प्रसादालय परिसरातील पुर्वीचे वाहनतळाचे जागेवर संस्थान कर्मचा-यांचे दुचाकी वाहनाचे पार्किंग करणेकरीता शेड उभारणीसाठी येणारे अंदाजे रक्कम रु. ३,९२,०००/- मात्रचे खर्चास मा. त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिली असून, याकामी निविदा प्रक्रिया सुरु आहे.
४२. **शिर्डी येथील सर्व्हे नं. १७१/२ मधील बस स्थानक व भक्तनिवास इमारतीसाठी विद्युत पुरवठ्याकरीता सबस्टेशन व जनरेटर रुम शेडचे बांधकाम करणे.**
संस्थान निधीतून बांधण्यात येणारे बसस्थानक व त्यावरील भक्तनिवास इमारतीकरीता विद्युतपुरवठा करणेकामी शिर्डी बसस्थानक परिसरात सबस्टेशन व जनरेटर रुम शेडचे बांधकाम करून घेणेसाठी येणा-या अंदाजे रु. १४,५५,७००/- मात्रचे खर्चास मा. त्रिसदस्य समितीने मान्यता दिली आहे. याकामी मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद यांचे मान्यतेसाठी दिवाणी अर्ज दाखल करणेत आला आहे.
४३. **श्री साईबाबा हॉस्पिटल स्टाफकरीता स्वतंत्र टॉयलेट ब्लॉकचे बांधकाम करणे.**
श्री साईबाबा हॉस्पिटलमधील रुग्णांची वाढती गर्दी विचारात घेता त्याठिकाणचे टॉयलेटस् अपुरे पडत आहे. त्यामुळे हॉस्पिटलमधील स्टाफकरीता स्वतंत्र टॉयलेट ब्लॉकचे बांधकाम करणे गरजेचे आहे. याकामी अंदाजे रक्कम रु.९.८९ लक्ष मात्र इतका खर्च अपेक्षित आहे.

अपारंपारिक ऊर्जा स्रोत प्रकल्प

केंद्र व राज्य शासनाचे धोरणानुसार व मार्गदर्शक तत्वांनुसार, उपलब्ध असणाऱ्या अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांचा वापर करून घेण्याचे दृष्टीने संस्थानमार्फत खाली नमुद केलेले प्रकल्प कार्यान्वीत करणेत आलेले आहेत :

कार्यान्वीत प्रकल्प

०१. साईप्रसाद निवासस्थान - सोलर वॉटर हिटींग सिस्टीम
०२. व्दारावती निवासस्थान - सोलर वॉटर हिटींग सिस्टीम
०३. श्री साईबाबा भक्तनिवासस्थान - सोलर वॉटर हिटींग
०४. श्री साई प्रसादालय - सोलर स्टिम कुकींग प्रोजेक्ट
०५. विद्युत विभाग - २.५ मेगावॉट पवन ऊर्जा प्रकल्प (भोयरे पठार, जि.अहमदनगर)
०६. श्री साईनाथ व श्री साईबाबा रुग्णालय - सांडपाणी प्रक्रिया प्रकल्प
०७. श्री साईनाथ व श्री साईबाबा रुग्णालय- लिक्वीड ऑक्सिजन प्लॅन्ट
०८. बगीचा विभाग - १५ मे.टन क्षमतेचा घनकचरा विघटन प्रकल्प
(शिर्डी नगरपंचायत व राहाता नगरपरिषद यांचे संयुक्त विद्यमाने)
०९. श्री साई आश्रम प्रकल्प भाग १ व २- सोलर वॉटर हिटींग सिस्टीम
१०. श्री साई आश्रम प्रकल्प भाग १ व २- सांडपाणी प्रक्रिया प्रकल्प



आर्थिक निधी उपलब्धतेबाबत

विश्वस्तव्यवस्थेमार्फत भक्तांना पुरविणेत येणाऱ्या सेवा-सुविधांसाठी तसेच साईभक्तांच्या सोयीसाठी शिर्डी परिसरातील पायाभूत सुविधांच्या विस्तारीकरणासाठी व उभारणीसाठी भरीव आर्थिक सहाय्य करणेत येत आहे. श्री साईचे महानिर्वाणास सन २०१८ मध्ये एक शतक पूर्ण होईल. त्यानिमित्त विश्वस्तव्यवस्थेमार्फत सन २०१७-१८ हे “ श्री साईबाबा पुण्यतिथी शतक महोत्सवी वर्ष ” आणि या शतकमहोत्सवी वर्षातील श्री पुण्यतिथी उत्सव (विजयादशमी) - २०१८ हा “ शतक महोत्सवी पुण्यतिथी उत्सव ” म्हणून साजरा करण्याचे प्रयोजन आहे.

या शतक महोत्सवी पुण्यतिथी उत्सवासाठी तसेच वर्षामध्ये, श्री क्षेत्र शिर्डी येथे श्रींचे दर्शनासाठी लाखो साईभक्त येतील. त्यासाठी भक्तांना निवास, प्रसाद भोजन, स्वच्छता गृहे, वाहतुक, दळणवळण, पाणीपुरवठा, विद्युत, वाहनतळे आदि मूलभूत सेवा-सुविधा उपलब्ध करून देणे गरजेचे राहील. ज्याप्रमाणे दर १२ वर्षांनी देशातील चार शहरांमध्ये कुंभमेळा भरविण्यासाठी केंद्र व राज्य शासनातर्फे निधी उपलब्ध करवून, नियोजनबद्ध विकास करणेत आलेला आहे / येत आहे. त्याच धर्तीवर शिर्डी शहर व त्या आसपासचे परिसराचा नियोजनबद्ध विकास होणे गरजेचे व आवश्यक आहे. त्यासाठी नियोजनबद्ध कार्यक्रमांतर्गत विविध पायाभूत सेवा-सुविधांचे विकास प्रकल्प राबविणेसाठी केंद्र व राज्य शासनामार्फत “ श्री क्षेत्र शिर्डी तीर्थक्षेत्र विकास योजना ” तयार करून त्यासाठी आवश्यक निधी शासनामार्फत उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहे. शतक महोत्सवी पुण्यतिथी उत्सव ०४ वर्षांनी साजरा करावयाचा असल्याने, सदर योजना तातडीने तयार करून त्याची अंमलबजावणी शासन यंत्रणेमार्फत युध्दपातळीवर हाती घेणे गरजेचे आहे.

उपरोक्तप्रमाणे सन २०१४ -१५ या आर्थिक वर्षाचा प्रशासकीय व लेखापरिक्षण अहवाल आपले माहितीस्तव सादर करण्यात येत आहे.

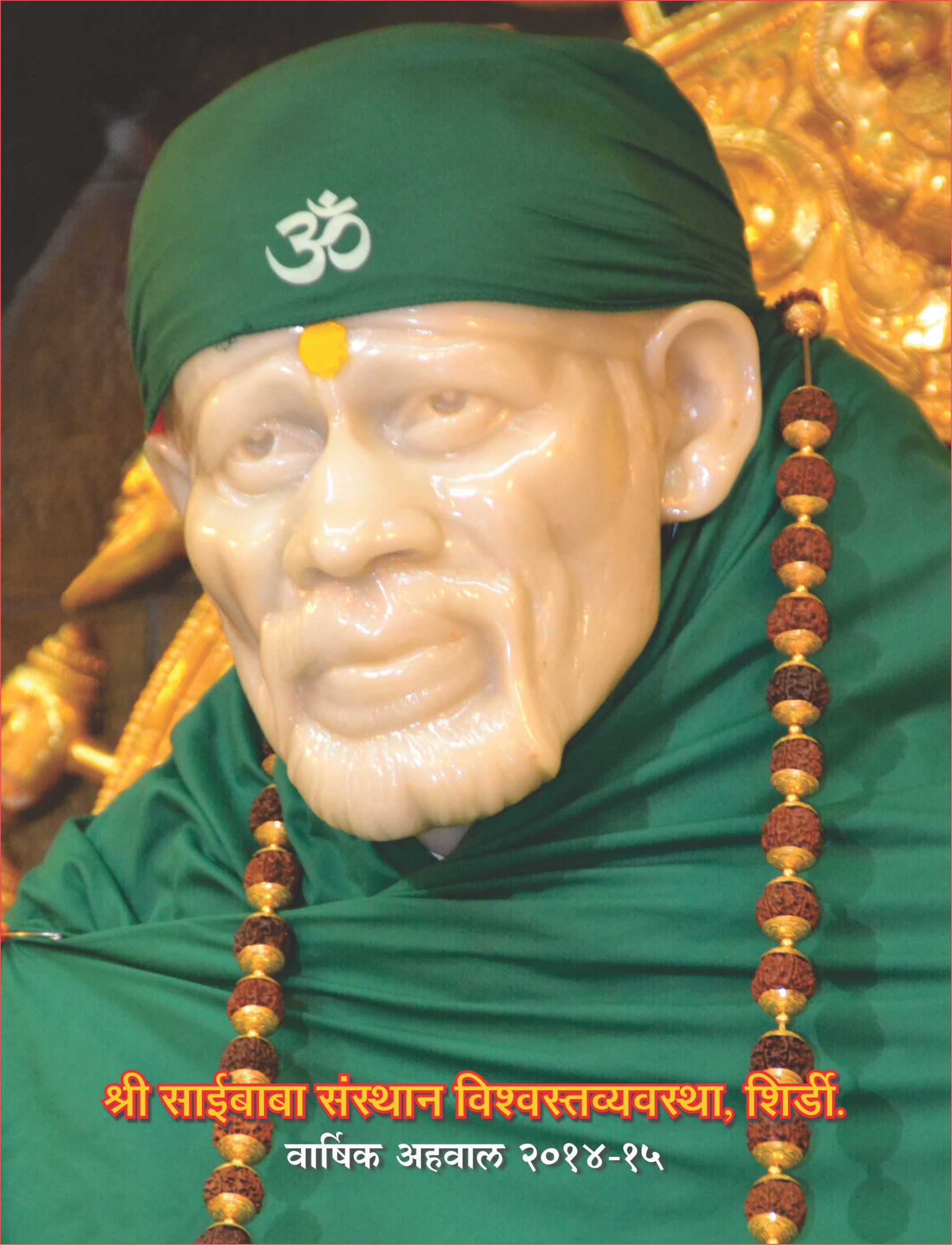
स्वाक्षरीत /- X X X

(बाजीराव शिंदे)

कार्यकारी अधिकारी

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था,शिर्डी.





श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी.

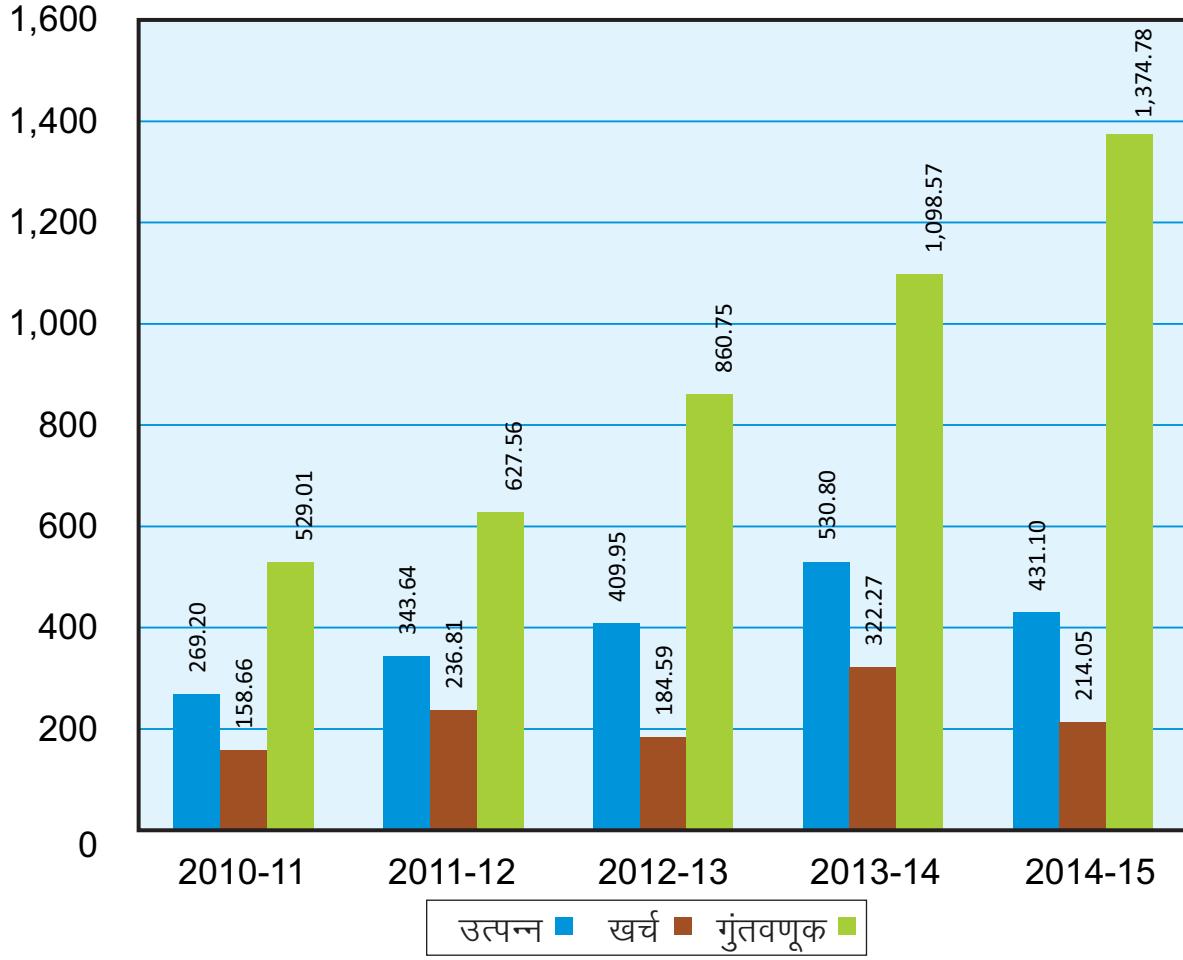
वार्षिक अहवाल २०१४-१५

श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी

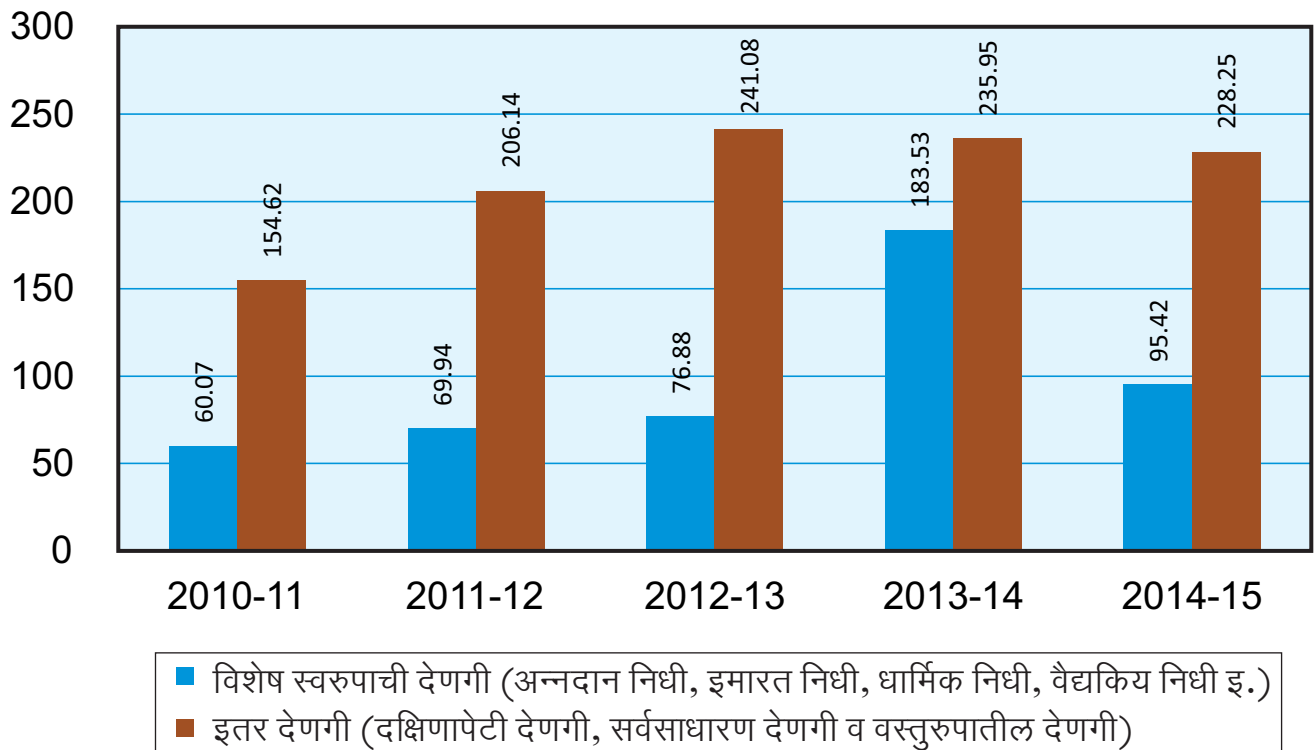
वार्षिक अहवाल २०१४-१५

अ) एकुण उत्पन्न, खर्च व गुंतवणूक दर्शविणारा तुलनात्मक तक्ता

(रु.कोटीमध्ये)

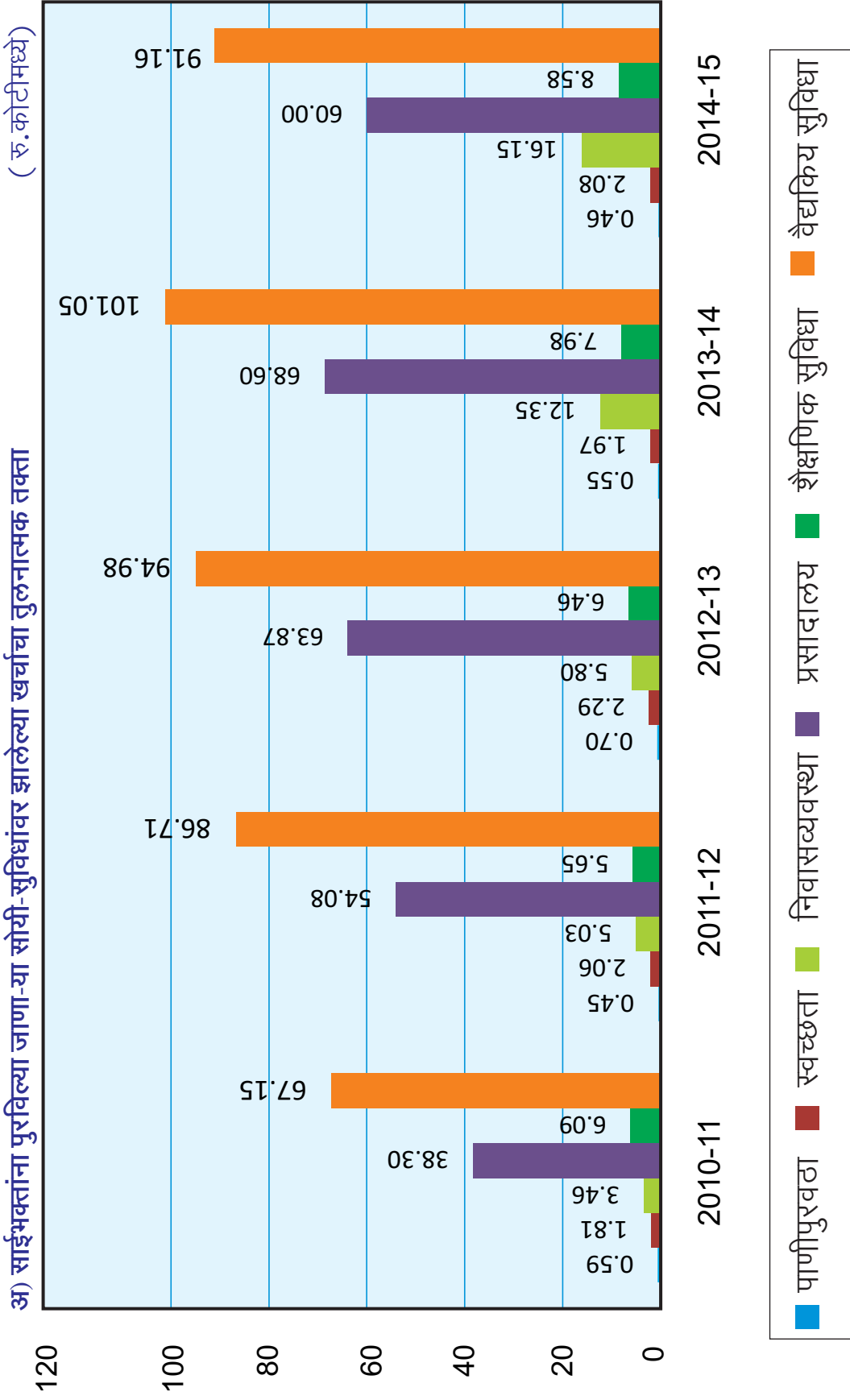


ब) देणगी रुपाने मिळालेल्या उत्पन्नाचा तक्ता



श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी

वार्षिक अहवाल २०१४-१५



INDEPENDENT AUDITORS REPORT

To,
The Management Committee,
Shri Saibaba Sansthan Trust,
Shirdi.

We have audited the accompanying financial statements of **Shri Saibaba Sansthan Trust & its 2 units**, having its registered office A/p Shirdi, Tal. Rahata, Dist. Ahemadnagar-423109; which comprises the Balance Sheet as at 31st March 2015 and the Income & Expenditure Account for the year ended.

Management Responsibility

Management is responsible for the preparation of these financial statements that give a true and fair view of the financial position, financial performance of the Trust considering the provisions of Shri Saibaba Sansthan Trust (Shirdi) Act 2004 and in accordance with the accounting principles generally accepted in India including accounting standard. This responsibility includes design, implementation and maintenance of internal Control relevant to preparation and presentation of the financial statement that give a true and fair view and free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditors' Responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit. We conducted our audit in accordance with the Standards on Auditing issued by the Institute of Chartered Accountants of India. Those Standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free from material misstatements.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the financial statements. The procedures selected depend on the auditor's judgment, including the assessment of the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the trust's preparation and presentation of the financial statements that give a true and fair view in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of the accounting estimates made by management, as well as evaluating the overall presentation of the financial statements.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion and to the best of our information and according to the explanations given to us, the aforesaid financial statements give the information required by the Act in the manner so required and give a true and fair view in conformity with the accounting principles generally accepted in India.

- (a) In the case of the Balance Sheet, of the state of affairs of the Trust as at March 31, 2015;
- (b) In the case of Income & Expenditure Account of the surplus of the Trust, for the year ended on that date.

Report on Other Legal and Regulatory Requirements

As required by the Shri Saibaba Sansthan Trust (Shirdi) Act 2004 subject to comments given in our audit report of even date in Statement 2 of the said report and subject to following remark the Balance Sheet and Income & Expenditure Account have been drawn up in accordance with provisions of law.

Subject to above we report that

- 1) **The sansthan has not recorded Prior Period Gratuity Income of Rs.3,61,70,208/- which is realized as per Gratuity Report under AS- 15 (Revised 2005) for the year ended on 31/03/2015. (refer para 18.2 of Notes to Account)**
- 2) **The sansthan has not formed Audit Committee as per section 17 (2) & as per amendment dated 04/01/2005 rule 5 of Shri Saibaba Sansthan Trust Act 2004. (refer para V & VII of Statement 2 observations)**

Subject to above remark we report that:

- a) We have obtained all the information and explanation, which to the best of our knowledge and belief were necessary for the purpose of our audit.
- b) In our opinion, proper books of accounts have been kept by the Trust So far as it appears from our examination of those books as required by the trust and we have visited all departments except Information Centre at Chennai, Secundrabad, Bengaluru.
- c) The records of **Sansthan & its 1 unit** of the Trust have been audited by us; and 1 unit of Foreign Currency is audited by other auditor hence, we have performed additional audit procedures.
- d) The Balance Sheet and Income & Expenditure Account dealt with by this report are in agreement with the books of accounts.

For ShindeChavan Gandhi & Co.
Chartered Accountants
F. R. No. 129980W

CA Sachin S. Shinde
Partner
M. No.132150

Camp: Camp Shirdi
Date:19/11/2015

SHRI SAIBABA SANSTHAN TRUST, SHIRDI **BALANCE SHEET AS AT 31ST MARCH, 2015** REGISTRATION No:- E-69, AHMEDNAGAR (Amount in Rs.)

PREVIOUS YEAR	CURRENT YEAR			PREVIOUS YEAR	CURRENT YEAR		
Amount	FUNDS AND LIABILITIES	SCH	Amount	Total Amount	Amount	Total Amount	SCH
488,252,868.64	TRUST CORPUS: Balances as per Last Balance Sheet		488,252,868.64	488,252,868.64	574,975,979.41	574,975,979.41	D
5,277,479,641.34	OTHER EARMARKED FUNDS MANAGEMENT FUND Balances as per Last Balance Sheet Transfer from Income & Expenditure Account	A		5,779,175,720.60	2,366,133,646.16	2,367,022,067.16	
226,979,009.00	Less: Expenses on Management Fund	K	226,979,009.00		-	1,731,176.00	
			541,750,397.00		1,735,667,567.49	1,785,927,152.39	B
			768,729,406.00	391,032,746.00	-		E
1,695,128,964.08	DEPRECIATION RESERVE Balances as per Last Balance Sheet Add : Provided during the year Add : Provided during the year for Saiashram Less: Accumulated Dep. of Assets written off	B	1,695,128,964.08		10,985,683,150.00	13,747,888,415.00	
			162,001,633.88		332,087,684.00	397,301,549.00	
			121,587,500.00				
			1,978,718,097.96	1,972,694,962.45	743,136,557.76	804,663,373.81	F
			6,023,135.51		172,591,659.48		
362,999,548.00	GRATUITY RESERVE Balances as per Last Balance Sheet Add : Provided during the year Less: Payments during the year		362,999,548.00		1,511,761,330.91	146,507,247.88	G
			76,559,192.00				H
			439,558,740.00	423,013,385.00		1,525,555,747.81	
			16,545,355.00				
382,366,745.48	LIABILITIES: For Deposit For Expenses For Supplies	C	109,113,365.41		256,906,078.89		
			139,972,965.55		976,256.05	214,873,140.86	I
			28,366,265.40	277,452,596.36	2,560,007.00	484,034.36	I
2,394,550.27	Provident Fund Fluctuation Fund			2,394,550.27		1,060,926.40	I
10,246,878,590.34	INCOME & EXPENDITURE ACCOUNT Balances as per Last Balance Sheet Add: Surplus for the Current Year Less : Prior Period Items (Net)		10,246,878,590.34				
			1,987,095,390.42				
			12,233,973,980.76	12,233,973,980.76			
			-				
18,682,479,917.15	Total Rs.			21,567,990,810.08	18,682,479,917.15	Total Rs.	21,567,990,810.08

As per our Report of even dated
For Shinde Chavan Gandhi & Co.
Chartered Accountants F. R. No. 129980W

CA Sachin S. Shinde
(Partner)
M. No. 132150
Place: **Shirdi** Date: 19/11/2015

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

Bajirao Shinde
Executive Officer

Shrikant Kulkarni
Chairman

SHRI SAIBABA SANSTHAN TRUST, SHIRDI (REGISTRATION No:- E-69, AHMEDNAGAR)
INCOME & EXPENDITURE ACCOUNT FOR THE YEAR ENDED ON 31ST MARCH, 2015

PREVIOUS YEAR		CURRENT YEAR		PREVIOUS YEAR		CURRENT YEAR		(Amount in Rs.)	
Amount	EXPENDITURE	SCH	Total Amount	Amount	INCOME	SCH	Total Amount		
224,337,566.72	Expenses in respect of Properties	J	253,992,520.49	9,753.84	Rent		9,753.84		
215,121,758.94	Establishment Expenses	L	230,587,075.62		Interest On Bank Savings Accounts		7,167,298.00		
190,008,856.72	Depreciation	B	162,001,633.88	992,058,675.04	On Fixed Deposit & Securities		972,461,499.78		
497,562,347.00	Expenditure on Object of the Trust	M	178,331,498.00	6,038,088.00	Other Interest		1,419,636.80		
	Grant in Aid (Charity)		176,454,309.00		Religious Receipts (Net)		5,363,152.00		
	Medical Relief (Net)		1,877,189.00	2,473,782,617.38	Income from Other Sources	R	2,368,595,944.48		
	Services to Sai Devotees		1,937,850.00		Profit on Sale of Assets	P	823,361.00		
2,513,541.40	Expenditure on Other Objects	Q	541,750,397.00	827,074.93					
456,348,060.00	Contribution to Management Fund								
-	Deficit on Management Fund								
415,415.12	Loss on Sale of Assets	P	144,280.49						
1,886,408,663.29	Excess of Income over Expenditure transferred to Balance Sheet		1,987,095,390.42						
3,472,716,209.19	Total Rs.		3,355,840,645.90	3,472,716,209.19	Total Rs.		3,355,840,645.90		

As per our Report of even dated
For Shinde Chavan Gandhi & Co.
Chartered Accountants F. R. No. 129980W

CA Sachin S. Shinde
(Partner)
M. No. 132150

Place: Shirdi Date: 19/11/2015

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

Bajirao Shinde
Executive Officer

Shrikant Kulkarni
Chairman

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi

SHRI SAIBABA SANSTHAN TRUST, SHIRDI

OTHER EARMARKED FUND (Schedule 'A')

Sr.No.	Particular	Opening balance as on 01.04.2014	Donation Received during the year	Total (3+4)	Amount of Interest on F.D.	Transferred to other fund	Transferred From other fund	Total	Amount spent During the year	Closing balance as on 31.03.2015
1	2	3	4	5(3+4)	6	7	8	9(5-6+7+8)	10	11(10-9)
1	Annadan Fund	1,407,857,833.99	427,285,760.54	1,835,143,594.53	126,707,205.06	-	1,728,248.68	1,963,579,048.27	314,347,904.16	1,649,231,144.11
2	Building Fund	646,396,559.11	11,915,026.58	658,311,585.69	-	-	-	658,311,585.69	-	658,311,585.69
3	Building Fund(Saishram)	1,016,137,556.00	-	1,016,137,556.00	-	-	-	1,016,137,556.00	121,587,500.00	894,550,056.00
4	Devotional Object Fund	219,978,502.24	24,673,393.90	244,651,896.14	-	-	-	244,651,896.14	23,076,956.64	221,574,939.50
5	Donation U/s 35AC	60,124,857.92	31,879,699.00	92,004,556.92	-	-	-	92,004,556.92	92,004,556.92	-
6	Education Fund	150,026,032.63	76,027,423.85	226,053,456.48	13,502,342.94	-	-	239,555,799.42	70,953,144.85	168,602,654.57
7	Maint. & Repairs & Establishment Fund	1,123,251,901.75	282,913,495.96	1,406,165,397.71	101,092,671.16	-	-	1,507,258,068.87	-	1,507,258,068.87
8	Medical Fund	79,418,113.17	88,792,774.93	168,210,888.10	-	-	-	168,210,888.10	85,677,996.68	82,532,891.42
9	New Bhakta Niwas Fund	420,990,933.47	-	420,990,933.47	-	-	-	420,990,933.47	-	420,990,933.47
10	Nitya Prasadalay Annadan Yojana	1,728,248.68	1,472,629.00	3,200,877.68	155,542.38	1,728,248.68	-	1,628,171.38	-	1,628,171.38
11	Permanent Fund	151,569,102.38	9,284,954.00	160,854,056.38	13,641,219.21	-	-	174,495,275.59	-	174,495,275.59
	Total	5,277,479,641.34	954,245,157.76	6,231,724,799.10	255,098,980.75	-	-	6,486,823,779.85	707,648,059.25	5,779,175,720.60

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

(Schedule 'B')

SCHEDULE OF FIXED ASSETS INCLUDING CAPITAL WORK IN PROGRESS :

Sr. No.	Particular	Rate of Deprn.	Cost as on 1 April 2014	Additions During the year	Deduction During the year	Cost as on 31 March 2015	Depreciation up to 31Mar.2014	Deduction During the year(Depr.)	Depreciation for the year 31 Mar.2015	Total Depreciation	W.D.V. on 31 March 15	W.D.V. on 1 APRIL 2014
IMMOVABLE ASSETS												
1	Buildings & Roads	10%	1,034,481,360.16	-	-	1,034,481,360.16	562,105,420.04	-	47,237,594.00	609,343,014.04	425,138,346.12	472,375,940.12
2	Polycarbonet Shed	20%	10,078,755.00	-	-	10,078,755.00	5,950,497.00	-	825,652.00	6,776,149.00	3,302,606.00	4,128,288.00
	SUB TOTAL (A)		1,044,560,115.16	-	-	1,044,560,115.16	568,055,917.04	-	48,063,246.00	616,119,163.04	428,440,952.12	476,504,198.12
3	Buildings (Sai Ashram)	10%	1,321,573,531.00	365,115.00	-	1,321,938,646.00	105,881,085.00	-	121,587,500.00	227,468,585.00	1,094,470,061.00	952,929,763.00
B-1 MOVABLE ASSETS - SANSTHAN												
STATUES												
1	Salaba's Statue	0%	809,148.00	-	-	809,148.00	-	-	-	-	809,148.00	809,148.00
2	KVM Saraswati Statue	0%	12,000.00	-	-	12,000.00	-	-	-	-	12,000.00	12,000.00
FURNITURE & FIXTURES												
1	Furniture	15%	123,097,356.61	6,475,490.00	176,115.00	129,396,731.61	59,888,038.18	122,436.98	10,318,183.00	70,083,784.20	59,312,947.41	63,209,318.43
2	I.T.I.Furniture	15%	2,123,870.92	-	-	2,123,870.92	1,214,165.86	-	136,456.00	1,350,621.86	773,249.06	909,705.06
3	E.M.S.Furniture	15%	2,445,791.04	-	-	2,445,791.04	1,448,237.21	-	149,633.00	1,597,870.21	847,920.83	997,553.83
4	K.V.M.Furniture	15%	4,692,740.50	23,400.00	-	4,662,439.50	2,304,835.14	-	358,592.00	2,618,717.94	2,043,721.56	2,387,905.36
5	Salaba Junior College Furniture	15%	-	795,690.00	53,701.00	795,690.00	-	44,709.20	119,354.00	119,354.00	676,336.00	-
6	N.B.N.Furniture	15%	5,320,745.00	-	-	5,320,745.00	4,816,855.15	-	75,583.00	4,892,438.15	428,306.85	503,889.85
7	NBN Furniture (Mirror & Mattress)	15%	6,726,980.00	-	78,400.00	6,648,580.00	2,961,280.50	70,807.00	563,716.00	3,454,189.50	3,194,390.50	3,765,699.50
8	Samadhi Mandir Painting	15%	2,804,850.00	-	-	2,804,850.00	1,831,831.05	-	145,953.00	1,977,784.05	827,065.95	973,018.95
9	Fountains	15%	1,337,674.00	-	-	1,337,674.00	1,131,665.02	-	30,901.00	1,162,566.02	175,107.98	206,008.98
10	Electric Cabin For Security	15%	3,922,576.00	-	-	3,922,576.00	1,848,955.00	-	311,043.00	2,159,998.00	1,762,578.00	2,073,621.00
11	Sinterc Fittings	15%	7,030,997.77	686,907.00	-	7,717,904.77	4,833,039.23	-	381,212.00	5,214,251.23	2,503,653.54	2,197,958.54
12	Security Search Tower	15%	258,230.00	-	-	258,230.00	111,538.00	-	22,004.00	133,542.00	124,688.00	146,692.00
13	New Prasadalaya Electrification	15%	22,260,805.00	-	-	22,260,805.00	13,797,645.00	-	1,269,474.00	15,067,119.00	7,193,686.00	8,463,160.00
14	VIP Suit Furniture A/c	15%	2,301,561.00	-	-	2,301,561.00	1,945,297.08	-	53,440.00	1,998,737.08	302,823.92	356,263.92
15	Plastic Water Tank	15%	1,195,485.40	-	-	1,195,485.40	641,614.52	-	83,081.00	724,695.52	470,789.88	553,870.88
16	Mattress	15%	28,982,241.00	-	4,974.00	28,977,267.00	9,613,047.00	2,148.00	2,904,955.00	12,515,854.00	16,461,413.00	19,369,194.00
PLANT & MACHINERY												
17	Machinery	25%	205,770,362.53	8,666,548.00	2,942,159.00	211,494,751.53	134,093,720.04	2,515,932.86	18,969,958.00	150,547,745.18	60,947,006.35	71,676,642.49
18	Wind Power Project	25%	154,642,761.00	-	-	154,642,761.00	133,968,299.00	-	5,168,616.00	139,136,915.00	15,505,846.00	20,674,462.00
19	Gas Plant	25%	28,856,012.40	-	-	28,856,012.40	22,930,962.08	-	1,481,263.00	24,412,225.08	4,443,787.32	5,925,050.32
20	I.T.I.Machinery	25%	17,373,223.05	3,500.00	-	17,376,723.05	16,501,622.35	-	-	16,501,622.35	875,100.70	871,600.70
21	K.V.M. Machinery	25%	275,491.00	61,286.00	14,800.00	321,977.00	188,266.27	14,398.87	37,027.00	210,894.40	111,082.60	87,224.73
22	Solar Water Heating System	25%	61,346,536.00	-	-	61,346,536.00	30,650,292.26	-	7,674,061.00	38,324,353.26	23,022,182.74	30,696,243.74
23	Samadhi Mandir Sound System	25%	7,076,739.00	489,868.94	52,633.00	7,513,974.94	5,680,564.37	51,222.65	452,300.00	6,081,641.72	1,432,333.22	1,396,174.63
24	Wireless System	25%	1,477,013.00	-	-	1,477,013.00	1,225,389.51	-	62,906.00	1,288,295.51	188,717.49	251,623.49
25	CCTV System	25%	9,521,960.00	117,150.00	-	9,639,110.00	6,624,082.85	-	744,957.00	7,369,039.85	2,270,070.15	2,897,877.15
26	Samadhi Mandir & Prasadalaya Air Cooling System	25%	468,231.00	-	-	468,231.00	374,855.28	-	-	374,855.28	93,375.72	93,375.72
27	Waste Water Recycling System	25%	343,787.00	-	-	343,787.00	326,597.40	-	-	326,597.40	17,189.60	17,189.60
28	E.M.S. Machinery	25%	146,920.00	-	-	146,920.00	118,088.63	-	7,208.00	125,296.63	21,623.37	28,831.37
29	Solar Steam Cooking System at Prasadalaya	25%	7,943,000.00	1,042,929.00	-	8,985,929.00	5,407,687.00	764,194.00	-	6,171,881.00	2,814,048.00	2,535,313.00
30	VIP Guest House Air Conditioner	25%	990,056.00	-	-	990,056.00	940,553.20	-	-	940,553.20	49,502.80	49,502.80
31	H.T. Substetion	25%	9,783,922.32	-	-	9,783,922.32	9,339,690.22	-	-	9,339,690.22	444,232.10	444,232.10
32	DG Set 15 KVA	25%	284,000.00	-	-	284,000.00	269,800.00	-	-	269,800.00	14,200.00	14,200.00
33	Solar Street Light	25%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34	Sewage Treat Plant - Sai Ashram	25%	13,674,086.00	-	-	13,674,086.00	6,940,564.00	-	1,683,381.00	8,623,945.00	5,050,141.00	6,733,522.00
35	Additional Security System	25%	46,633,817.00	2,084,063.00	-	48,717,880.00	15,564,961.00	-	8,288,230.00	23,853,191.00	24,864,689.00	31,068,856.00
36	Air Conditioner (Saiashram)	25%	53,366,626.00	-	-	53,366,626.00	13,341,657.00	-	10,006,242.00	23,347,899.00	30,018,727.00	40,024,969.00

[illegible]

Sr. No.	Particular	Rate of Depn.	Cost as on 1 April 2014	Additions During the year	Deduction During the year	Cost as on 31 March 2015	Depreciation up to 31 Mar.14	Deduction During the year	Depreciation for the year 31 Mar.15	Total Depreciation	W.D.V. on 31 March 15	W.D.V. on 1 APRIL 2014
B-2	MOVABLE ASSETS-HOSPITAL											
	FURNITURE & FIXTURE											
1	Hosp. Furniture	15%	14,876,751.69	198,632.00	98,661.00	14,976,722.69	9,560,977.03	63,664.00	808,216.00	10,305,529.03	4,671,193.66	5,315,774.66
2	Saibaba Hosp. Furniture	15%	17,342,209.54	199,510.00	95,536.00	17,446,183.54	9,880,350.59	63,139.00	1,138,624.00	10,955,835.59	6,490,347.95	7,461,868.95
3	Saibaba Hosp. Electrification	15%	2,447,674.00			2,447,674.00	1,461,325.00		147,952.00	1,609,277.00	838,397.00	986,349.00
	PLANT & MACHINERY											
4	Hosp. Machinery	25%	100,950,407.30	2,321,065.00	-	103,271,472.30	82,803,944.62		5,103,468.00	87,907,412.62	15,364,059.68	18,146,462.68
5	STP Plant 150 at Sainath Hospital	25%	1,855,140.00			1,855,140.00	1,170,333.00		171,202.00	1,341,535.00	513,605.00	684,807.00
6	Saibaba Hosp. Machinery	25%	257,828,040.01	8,702,850.00	1,908,000.00	264,622,890.01	203,310,530.36	1,568,417.00	14,988,275.00	216,730,388.36	47,892,501.65	54,517,509.65
7	STP Plant 200 at Sainath Hospital	25%	1,955,136.00			1,955,136.00	1,233,416.00		180,430.00	1,413,846.00	541,290.00	721,720.00
8	Saibaba Hosp. Central AC System	25%	14,456,455.00			14,456,455.00	12,112,134.00		586,080.00	12,698,214.00	1,758,241.00	2,344,321.00
9	CCTV System Saibaba	25%	588,201.00	-		588,201.00	361,016.00		56,796.00	417,812.00	170,389.00	227,185.00
10	CCTV System Sainath	25%	167,801.00	-		167,801.00	49,535.00		29,567.00	79,102.00	88,699.00	118,266.00
11	Solar Water Heating System	25%	747,067.00	-		747,067.00	256,804.00		122,566.00	379,370.00	367,697.00	490,263.00
	VEHICLES											
12	Sainath Ambulance	20%	3,733,335.00	-		3,733,335.00	2,120,623.17		322,542.00	2,443,165.17	1,290,169.83	1,612,711.83
13	Saibaba Ambulance	20%	1,772,473.00	914,189.00		2,686,662.00	861,555.80		273,602.00	1,135,157.80	1,551,504.20	910,917.20
14	Saibaba Hospital Bi-Cycle	20%	3,105.00	-		3,105.00	1,317.00		358.00	1,675.00	1,430.00	1,788.00
15	Motor Car	20%	864,996.00	-		864,996.00	86,500.00		155,699.00	242,199.00	622,797.00	778,486.00
	EQUIPMENTS											
16	Hospital Equipment	25%	18,751,300.88	1,125,975.00	-	19,877,275.88	11,351,832.73		2,131,167.00	13,482,999.73	6,394,276.15	7,399,468.15
17	Saibaba Hospital Equipment	25%	42,277,142.28	2,082,782.00		44,359,924.28	30,071,925.21		3,346,743.00	33,418,668.21	10,941,256.07	12,205,217.07
18	Saibaba Hospital EPABX	25%	27,750.00	-		27,750.00	12,520.00		3,808.00	16,328.00	11,422.00	15,230.00
19	Utensil	25%	2,500.00	-		2,500.00	313.00		547.00	860.00	1,640.00	2,187.00
	INSTRUMENTS											
20	Hospital Instrument	25%	23,117,759.60	1,891,607.00	-	25,009,366.60	17,160,485.95		1,959,450.00	19,119,935.95	5,889,430.65	5,957,273.65
21	Saibaba Hospital Instrument	25%	29,059,027.35	646,289.96	-	29,705,317.31	22,457,898.60		1,785,838.00	24,243,736.60	5,461,580.71	6,601,128.75
	COMPUTERS											
22	Hospital Computers	60%	232,552.00	136,502.00	-	369,054.00	183,288.22		111,459.00	294,747.22	74,306.78	49,263.78
23	Saibaba Hospital Computers	60%	9,141,866.17	741,600.00		9,883,466.17	8,215,346.00		469,428.86	8,684,772.86	1,198,693.31	926,520.17
24	Saibaba Hospital Networking	60%	3,188,698.00	286,895.00		3,475,593.00	3,088,128.00		-	3,088,128.00	387,465.00	100,570.00
	INTANGIBLE ASSETS											
25	Saibaba Hospital Software	25%	2,457,290.00	-		2,457,290.00	2,196,200.50		-	2,196,200.50	261,089.50	261,089.50
26	Hospital Software	25%	435,100.00	-		435,100.00	343,322.00		22,945.00	366,267.00	68,833.00	91,778.00
26	Capital Work in Progress	0%	-	-	-	-	-		-	-	-	4,235,790.00
	SUB TOTAL (B-2)		548,279,777.82	19,247,896.96	2,102,197.00	565,425,477.78	420,351,621.78	1,695,220.00	33,916,760.86	452,573,162.64	112,852,315.14	132,163,946.04
	SUB TOTAL (B 1 + B 2)		1,731,431,777.49	61,499,649.90	7,004,275.00	1,785,927,152.39	1,021,191,962.02	6,023,135.51	113,938,387.88	1,129,107,214.39	656,819,938.00	714,475,605.47
	TOTAL (A+B)		2,775,991,892.65	61,499,649.90	7,004,275.00	2,830,487,267.55	1,589,247,879.06	6,023,135.51	162,001,633.88	1,745,226,377.43	1,085,260,890.12	1,190,979,803.59

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

LIABILITIES FOR THE YEAR ENDED 31 MARCH 2015
(Schedule 'C')
(Amount in Rs.)

Sr. No.	Particulars	Amount	Amount
A	FOR DEPOSIT		
1	Deposit For Accommodation	71,000.00	
2	Deposit Refundable	107,341,009.41	
3	Drainage Deposit	51,200.00	
4	Deposit For I.T.I. Uniform	370,156.00	
5	I.T.I. Deposit	1,280,000.00	109,113,365.41
B	FOR EXPENSES		139,972,965.55
C	FOR SUPPLIER		28,366,265.40
		TOTAL	277,452,596.36

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

(Schedule D)

DETAILS OF IMMOVABLE PROPERTIES

Sr.No.	Particular	Cost as on 1 April 2014	Less Transfer to Building A/c	Less Deduction / Transfer	Add Transfer From Building Under Constuction	Additions During the Year	Cost as on 31 March 2015
1	BUILDINGS	1,020,700,159.16			523,306.00	-	1,021,223,465.16
2	ROADS	13,781,201.00				-	13,781,201.00
3	BUILDING (SAI ASHARAM)	1,321,573,531.00			365,115.00		1,321,938,646.00
	Sub Total	1,034,481,360.16	-	-	888,421.00	-	2,356,943,312.16
4	POLYCARBONATE SHED	10,078,755.00					10,078,755.00
	Sub Total	10,078,755.00	-	-	-	-	10,078,755.00
5	BUILDING UNDER CONSTUCTION	-	888,421.00			2,619,597.00	1,731,176.00
	Sub Total	-	888,421.00	-	-	2,619,597.00	1,731,176.00
6	LAND	574,975,979.41		-			574,975,979.41
	Total	1,619,536,094.57	888,421.00	-	888,421.00	2,619,597.00	2,943,729,222.57

DETAILS OF BUILDINGS & ROADS UNDER CONSTRUCTION

Sr.No.	Particular	OPENING BALANCE	ADDITIONS DURING THE YEAR	EXPENDITURE UPTO 31 MARCH 2015 Tra.to Building A/c	CLOSING BALANCE
1	External Work of Sai Ashram	-	365,115.00	365,115.00	-
2	Asphalting of road & parking in sansthan premise	-	1,177,627.00	-	1,177,627.00
3	Const.of Gaouri Shed near central godown Premise	-	553,549.00	-	
4	Vehical Shed	-	523,306.00	523,306.00	553,549.00
	Total		2,619,597.00	888,421.00	1,731,176.00

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shridi.

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

INVESTMENTS : (Schedule ' E ')

Government Securities & Fixed Deposits with Nationalised Bank

Sr.No.	Particulars	Amount
A	FIXED DEPOSITS WITH NATIONALISED BANK	13,747,888,415.00
	TOTAL	13,747,888,415.00

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shridi.

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

(Schedule 'F')

ORNAMENTS & JEWELLERY

Sr.No.	Particulars	Balance as on 01 April 2014	Additions during the year	Deduction during the year	Balance as on 31st March 2015
1	Gold	500,162,392.09	59,217,340.00	-	559,379,732.09
2	Silver	87,418,373.01	11,760,839.00	5,344,884.00	93,834,328.01
3	Silver Coins	2,960,034.60	6,363,235.82	3,060,931.47	6,262,338.95
4	Gold Coins	57,281,587.19	-	3,947,903.45	53,333,683.74
5	Gold Pendants	13,926,126.10	-	3,527,262.85	10,398,863.25
6	Copper & Brass	418,900.77	-	-	418,900.77
7	Precious Stones & Other Valuables	80,969,144.00	2,169,658.00	2,103,275.00	81,035,527.00
	TOTAL	743,136,557.76	79,511,072.82	17,984,256.77	804,663,373.81

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

STOCK OF CONSUMABLE (Schedule 'G')

Sr. No.	Particulars (Stock of Consumable)	Amount
1	Medicines	45,503,295.46
2	Food Grains & Other Prasadalaya Material	47,424,537.61
3	Books / Photos	29,583,132.09
4	Cement (with Construction Department)	37,845.00
5	Steel (with Construction Department)	51,190.00
6	Cloth (with Counter Department)	1,106,305.00
7	General Donated Articles (with Counter Department)	324,705.00
8	Copper & Brass Articles (with Counter Department)	46,431.00
9	I.T.I. Consumable Material	475,861.66
10	Building Repairs & Maintenance Material	1,019,233.51
11	Sanitation Material	513,694.50
12	Water Supply Material	4,578,052.96
13	Stationary	1,399,189.34
14	Electrical Material	3,957,883.93
15	Cloth for Uniform	2,645,763.60
16	Enquiry Office Material	396,047.00
17	S.B.N. Exp.	1,584,000.00
18	Calenders	845,634.00
19	Audio - Video Cassettes	1,968,805.94
20	Computer Material	6,862.50
21	Naivedya	3,842.00
22	Garden Material	42,526.00
23	Guest House Exp.	147,000.00
24	Security Material	1,750.00
25	Sundry Material	210,761.80
26	Sound System Material	239,047.16
27	Satyanarayan	105,429.00
28	Samadhi Mandir	140,342.00
29	Publication Material	39,200.00
30	Printing Material	2,108,879.82
	Total	146,507,247.88

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

ADVANCES, DEPOSITS & OTHER RECEIVABLES (Schedule 'H')

Sr.No.	Particulars	Amount
1	Advances recoverable in cash / kind	564,937,950.25
2	Deposits	20,247,207.06
3	Income Tax deducted at Source	31,682,678.60
4	Income Receivable	904,374,665.50
5	Prepaid Expenses	4,313,246.40
	TOTAL	1,525,555,747.81

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shridi.

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

CASH AND BANK BALANCES

(Schedule 'I')

A CASH IN HAND :

Sr.No.	Particulars	Amount
1	At Shirdi Office	71,520.00
2	At Hospital	406,928.00
3	At Mumbai Office	5,586.36
	TOTAL (A)	484,034.36

B	FOREIGN CURRENCY ON HAND	1,060,926.40
----------	---------------------------------	---------------------

C BANK BALANCE :

Sr.No.	Particulars	Amount
1	At Shirdi Office	185,785,550.80
2	At Hospital	23,026,099.51
3	At Mumbai Office	6,061,490.55
	TOTAL (C)	214,873,140.86

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

EXPENSES IN RESPECT OF PROPERTIES : (Schedule ' J ')

Sr.No.	Particulars	Amount
1	Insurance of Property	726,904.00
2	Machinary Repairs & Maintenance	17,693,161.00
3	Power House Expenses & other Maintenance & Repairs	226,398,461.49
4	Rates , Taxes & Charges , Muncipal Tax	9,173,994.00
	TOTAL	253,992,520.49

(Schedule ' K ')

EXPENSES TOWARDS MANAGEMENT FUND :

Sr.No.	Particulars	Amount
1	Salaries and allowances to Staff	377,052,209.00
2	Board Meeting Expenses	10,488.00
3	Travelling Expenses	633,963.00
	TOTAL	377,696,660.00

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shridi.

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

ESTABLISHMENT EXPENSES : (Shedule" L")

Sr. No.	Particulars	Amount
1	Advertisements	3,156,771.00
2	Apprentice Stipend	763,428.00
3	Audit Fee & Reimbursement of out of Pocket Expenses	1,102,562.00
4	Bank Charges	5,718,685.25
5	Computer Expenses	136,570.50
6	Contribution to Employees Provident Fund	24,956,704.00
7	Contractor Labour Charges	30,230,897.32
8	Gratuity	44,763,011.00
9	Guest House Expenses	438,540.23
10	Insurance of Vehicles & others	4,133,749.00
11	Legal Expenses	1,615,089.00
12	Locker Rent	9,551.00
13	News Papers and Periodicals	42,998.00
14	Postage	1,276,634.00
15	Printing Expenses	1,651,243.27
16	Laboratory Expenses	170,000.00
17	Publication Expenses	4,285,172.55
18	Sansthan Honorarium	247,351.00
19	Security Expenses	77,143,214.00
20	Sound System Expenses	1,899,198.42
21	Staff Welfare Expenses	7,888,453.18
22	Stationary Expenses	1,847,510.26
23	Sundry Expenses	3,822,203.04
24	Taxes & Charges of Vehicles	1,258,827.00
25	Telephone Expenses	2,558,464.00
26	Uniform Expenses	537,667.60
27	Vehicle Maintenance	7,937,934.00
28	Website Expenses	133,425.00
29	I.T.Expenses	826,020.00
30	Suvarna Mohatsav Expenses	34,832.00
31	Estate Deptt. Expenses	370.00
	Total	230,587,075.62

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

EXPENSES TOWARDS GRANT IN AID (CHARITY) (Schedule ' M ')

Sr. No.	Particulars	Amount
1	Shirdi Nagar Panchayat Shirdi for Internal Road Development	39,469,630.00
2	Construction of New Bus Stand at Shirdi	6,149,048.00
3	Charity in Medical Bills for Poor and Needy Patients through Saibaba & Sainath Hospital	97,356,341.00
4	Financial Aid For Life Saving Operations through Sainath Hospital	33,479,290.00
	Total	176,454,309.00

EXPENSES ON EDUCATIONAL ACTIVITIES : (Schedule ' N ')

Sr. No.	Particulars	Amount
1	Industrial Training Institute Expenses	30,146,145.79
	Less : Receipt	4,047,963.00
		26,098,182.79
2	English Medium School Expenses	25,399,916.75
	Less : Receipt	10,291,213.00
		15,108,703.75
3	Kanya Vidya Mandir Expenses	12,725,725.31
	Less : Receipt	2,350.00
		12,723,375.31
4	Junior College Expenses	17,562,484.00
	Less : Receipt	539,601.00
		17,022,883.00
	Total	7,09,53,144.85

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

EXPENDITURE ON MEDICAL RELIEF ACTIVITY : (Schedule ' O ')

Sr. No.	Particulars	Amount	Amount
1	Opening Stock of Medicine	30,495,920.98	
2	Add : Purchase of Medicine	280,528,860.00	
	Add : Expenses of Hospital	515,258,241.05	
	Total		826,283,022.03
3	Less : Hospital Receipt	603,097,172.97	
	Less : Closing Stock of Medicine	45,503,295.46	648,600,468.43
	Deficit		177,682,553.60
4	Utilization from Medical Fund		85,677,996.68
5	Utilization from Donation Under 35 AC		92,004,556.92
	Net Deficit transfer to Income & Expenditure A/c		-

PROFIT / LOSS ON SALE OF ASSETS & INVESTMENT : (Schedule ' P ')

Sr. No.	Particulars	Amount
1	Profit on Sale of Assets	823,361.00
2	Loss on Assets Written Off	144,280.49
	Net Profit	679,080.51

EXPENDITURE ON OTHER OBJECTS : (Schedule ' Q ')

Sr. No.	Particulars	Amount
1	Shirdi Festival	786,125.00
2	Saileea Magazine Expenses	338,910.00
3	Dhwajdin Nidhi	812,815.00
	Total	1,937,850.00

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi.

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

INCOME FROM OTHER SOURCES

(Schedule 'R')

A OTHER DONATION

Sr. No.	Particulars	Amount
1	Charity Boxes (Cash & Kind)	1,683,242,411.05
2	General Donation	531,674,115.74
3	Donation in Kind	67,629,350.50
	Total (A)	2,282,545,877.29

B OTHER INCOME

Sr. No.	Particulars	Amount
1	Maintenance Charges of Car Parking Plot	-
2	Maintenance Charges of Staff Quater & Service Stalls	7,187,132.46
3	Sundry Receipts (Scrap Material , Non-Refundable Deposits, Garden etc.)	8,662,767.46
4	Royalty	21,359,611.00
5	Surplus From Sale of Books /Photos/ Calender / Cassettes & CDs	10,269,506.05
6	Surplus From Sale of Gold , Silver Coins & Precious Stones	14,790,312.23
7	Wind Mill Receipt & Carbon Credit Receipts	20,014,491.00
8	Bus Service Receipts	2,735,456.00
9	Surplus From Sale of Cloth , Copper & Brass , G.D.Articals	1,030,790.99
	Total (B)	86,050,067.19
	Grand Total (A+ B)	2,368,595,944.48

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shridi.

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

SCHEDULE S:- SIGNIFICANT ACCOUNTING POLICIES

1) Method of Accounting: -

- a) The financial statements have been prepared under the historical cost convention in accordance with the generally accepted accounting principles in India and the provisions of the as adopted consistently by the trust. The same are prepared on a going concern basis except the following.
- Annual Membership / Subscriptions are accounted on cash basis.
 - Donations received in cash or in kind (such as artificial, real or precious stones) are accounted as income
- b) Accounting Policies not specifically referred to be consistent and in consonance with the generally accepted accounting policies.
- c) Cash received after 2 P.M. Hundis (Donation boxes) on the last day Accounting year is accounted on the following day. Consequently, Income accrued/ assets created on the last day of the financial year, i.e.31st March, 2015 after the said 2 P.M. in case of cash receipt in Hundis are not reflected in the financial statement. This practice has been consistently followed by the Sansthan.

However, in case of hospital unit, cash received in the second shift of Hospitals was brought into account through "Cash in Transit Account" as the same is deposited on the first working day of the next year.

2) Use of Estimates: -

The preparation of financial statements requires management to make estimates and assumptions that after effect the reported amount of assets and liabilities on the date of the financial statements and the reported amount of revenues and expenses during the reporting period. Difference between the actual result and estimate are recognized in the period in which the results are known/ materialized.

3) Inventories:-

Stores, cloth materials, Grocery items and consumables have been valued at cost price, including Vat / CENVAT.

4) Fixed Assets and Depreciation: -

- a) Fixed Assets shown in balance sheet asset side are stated at their Historical cost less accumulated depreciation and net of acquisition of fixed assets is inclusive of all expenses incurred to bring them to usable condition.
- b) Depreciation on tangible assets has been worked out on the basis of WDV method at the appropriate rates decided by the Management. In respect of additions to Fixed Assets period to 30th September; depreciation has been charged for full year and for others, depreciation is charged for six months period. No depreciation has been considered on Assets discarded or sold in the year of sale.
- c) In case of Intangible assets, entire costs are to be amortized over the period of ten years.

5) **Earmarked Funds/Allocations:-**

Allocation of the Earmarked Funds is on the basis of specific directions of Devotees, as specified in the receipts.

Donation in kind received at the counters such as Gold, Silver, Copper, Brass, Cloth and any other articles are treated as Income from Other Sources.

Amount of Depreciation of Sai Ashram charged to Building Fund

6) **Income:-**

Interest income on fixed deposits with banks is accounted on accrual basis at the rates applicable to such deposits and investments.

Income from Donations received or in kind is accounted in the current year on receipt basis only.

7) **Effects of Changes In Foreign Exchange Rates:-**

Transactions in foreign currency are recorded on initial recognition at the exchange rate prevailing at the time of the transaction.

The sansthan hasreceived Donation in Foreign Currency by various modes like Donation Box, Direct credit in Bank A/c. The Foreign currency received in Mandir Donation Box;is deposited in Bank on next working day.Sansthan records whatever amount deposited in Indian currency in the books. The effect of changes in foreign exchange rate is not considered.

8) **Accounting for Government Grants**

During the year grants received and related treatment in books of account has been made by showing the grant as a Subsidy income during the year.

Sr. No.	Particulars	Treatment in Account	Amount of Grants
1	Grants received from Ministry of New And Renewable Energy for modification in solar steam cooking system as per provision of IBR Act	Related to Fixed Assets but recorded as other income	Rs.11,65,000/-

9) **Investments:-**

Investments are stated at the lower of "cost or net realizable value".

10) **Treatment of Retirement Benefits:-**

Contribution to provident Fund & Family Pension Fund are accounted on accrual basis and charged to Profit & Loss Account for the year under consideration.

Defined Contribution Plans

The Sansthan makes Provident Fund contributions to defined contribution plans for qualifying employees. Under the Schemes, the sansthan is required to contribute a specified percentage of the payroll costs to fund the benefits. The sansthan recognized Rs.4,62,70,944/- (Sansthan & Hospital) for Provident Fund contributions. The contributions payable to these plans by the sansthan are at rates specified in the rules of the schemes.

Defined Benefit Plans

The sansthan offers the Gratuity to employee under the benefit scheme. Gratuity is provided to those employees of the sansthan, which shall be covered by Gratuity Scheme whose tenure of service is completed for more than 5 years as on 31/03/2015. We have taken into consideration LIC statement on AS 15 Revised. Gratuity payable is calculated and provided for on the basis of annual contribution payable to the LIC of India and on the basis of accrued liability as arises and certified by the LIC of India except non recording of prior period gratuity income of Rs.3,61,70,208/-. Leave encashment has been provided for as and when it is due.

11) Treatment of contingent Liability: -

Contingent Liabilities are disclosed by way of Notes to the accounts. Contingent Liabilities not recognized into accounts but are disclosed after careful evaluation of the concerned facts and legal issues involved.

12) Intangible Assets: -

Costs incurred on intangible assets resulting in future economic benefits are capitalized as intangible assets and amortized on written down value method beginning from the date of capitalization.



Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi

For the Year Ended on 31/03/2015

Schedule T:- Notes to Accounts

Sr.No.	Particulars	Amount in Rs.
1	Previous years figures are regrouped and rearranged wherever necessary; to make them comparable with current year.	-
2	As per order dated 13 th March, 2012 of Hon. High Court of Judicature at Bombay, Bench of Aurangabad in Public Interest Litigation No. 18 of 2011, all the affairs of "Shri Sai Baba Sansthan Trust, Shirdi" are supervise, maintained and looked after by committee consisting of 1) The principal District Judge, Ahmednagar. 2) The Collector, Ahmednagar. 3) The Chief Executive Officer of Shri Sai Baba Sansthan Trust Shirdi. From 30 th March, 2012 until the State Government constitute a new Committee. After the above order the State Government has appointed new committee vide order No. SSS-2011/175(22) Desk- 16 dated 27.03.2012. Then again Hon High Court issued order on 30.03.2012 in public interest litigation No 27 of 2012 and further directed that until further orders passed by this court, the affairs of the said "Shri Sai Baba Sansthan Trust, Shirdi. Shall be looked after and managed by the committee appointed by this court vide judgment and order dated 13.03.2012 in public interest litigation no. 18 of 2011.	-
3	Store Stock Valuation	
	During the year the sansthan has valued stock of consumables, packing material, stores and spares at "Cost or Net Realisable Value " whichever is less .	-
4	Contingent liability not provided for in respect of :	
	Amount involved in pending Court Cases	
i)	Claims against sansthan by Labour not acknowledged as debts,	3,827,726
ii)	Claims against sansthan by others not acknowledged as debts,	226,073,670
iii)	The Amount involved in suit filed by Sansthan	3,170,000
iv)	Sansthan has filed Counter Claims	13,500,000
v)	Amount involved for Cases of Arbitration	41,856,189
vi)	Show Cause Demand Notice from Commissioner of CBEC, Service Tax, Aurangabad.	106,196,886
5	Balance confirmation letters have been sent to the outstanding Assets and outstanding Liability but replies from them are awaited, response inadequate. if any. The Management does not expect any material difference affecting the Financial Statements on such reconciliation / adjustments.	-
6	As far as sale of Gold, Silver coins, publications items, food items are concern; it is treated as receipts from devotees otherwise these transactions subject VAT.	-
7	Society has charged Depreciation on assets on the basis of WDV method at the appropriate rates decided by the Management.	-
8	The sansthan has not applied 85% of its income for its object. However since it is proposed to accumulate the income for future years, no provision for taxation is considered.	-
9	The provident Fund Fluctuation Fund Rs.23,94,550/- is shown as liability. Sansthan has made excess provision earlier; same is laying at year end as it is.	2,394,550
10	Grant in Aid (Charity / Medical) has been accounted on payment basis.	-
11	Building includes cost of Internal Roads developed by Sansthan.	-

[illegible]

Sr.No.	Particulars	Amount in Rs.
	Net asset / (liability) recognised in the Balance Sheet	
	Interest cost	28,397,936
	Actuarial (gains) / losses	422,300
	Past service cost	
	Benefits paid	(16,976,428)
	Present value of DBO at the end of the year	387,398,072
	Change in fair value of assets during the year	
	Plan assets at beginning of the year	332,087,684
	Expected return on plan assets	31,303,307
	Actual company contributions	50,886,986
	Benefits paid	(16,976,428)
	Plan assets at the end of the year	397,301,549
	Actual return on plan assets	31,303,307
	Composition of the plan assets is as follows:	
	Contribution to Gratuity Plan of LIC	397,301,549
	Actuarial assumptions	
	Discount rate	8%
	Expected return on plan assets	31,303,307
	Salary escalation	5%

As per our Report of even dated
For Shinde Chavan Gandhi & Co.
Chartered Accountants
F. R. No. 129980W

For Shri Saibaba Sansthan Trust, Shirdi

CA Sachin Shinde
Partner
M. No.132150

Dilip Zirape
Chief Accounts Officer

Appasaheb Shinde
Dy. Executive Officer

Place: Camp Shirdi
Date: 19/11/2015

Bajirao Shinde
Executive Officer

Shrikant Kulkarni
Chairman



श्री साईचे समाधी मंदिरातील दैनंदिन कार्यक्रम सूची

वेळ	तपशील
पहाटे ०४.३०	श्रीं ची काकड आरती
काकड आरती नंतर	श्रीं चे मंगलस्नान
सकाळी ०५.३० चे नंतर	श्रीं ची छोटी आरती (शिर्डी माझे पंढरपूर)
सकाळी ०५.४५ चे दरम्यान	श्रीं चे दर्शनास सुरुवात
सकाळी ०७.००	संस्थानमार्फत श्रीं चा समाधी अभिषेक
सकाळी ०७.००, ९.०० व ११.०० वा.	श्री साई सत्यनारायण महापूजा (भक्तांसाठी) (०३ बॅचेस)
सकाळी ०७.०० व ९.०० वा.	श्रीं ची अभिषेक पूजा (भक्तांसाठी) (०२ बॅचेस)
दुपारी १२.००	श्रीं ची माध्यान्ह आरती
दुपारी ०४.००	समाधी मंदिरात नित्याचे अध्यायवाचन
सायंकाळी सूर्यास्ताचे वेळी	श्रीं ची धूपारती
रात्रौ ८.०० ते १०.००	श्रीं चे समोरील स्टेजवर कलाकार हजेरी कार्यक्रम
रात्रौ १०.३०	श्रीं ची शेजारती





श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्तव्यवस्था, शिर्डी

शिर्डी कार्यालय : पो. शिर्डी - ४२३१०९, ता. राहाता, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)
फोन : (०२४२३) २५८५००, फॅक्स : (०२४२३) २५८७७०
मुंबई कार्यालय : साईनिकेतन, ८०४ - बी, डॉ. आंबेडकर रोड, दादर, मुंबई-४०० ०१४
फोन : (०२२) २४१६६५५६, फॅक्स : (०२२) २४१५०७९८
email : saibaba@sai.org.in website : <http://www.sai.org.in>